

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ
ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.

« Εἰς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνασθαι περὶ Πάτρης. »

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ.

Τί ἦτο ἡ Ἑλλάς πρὸ τοῦ ἀγῶνος, τί ἔγεινεν ἐπ' αὐτοῦ, οἷα ὑπάρχει σήμερον, τί ἦτο δυνατὸν νὰ γείνη, ἐὰν κάλλιον ἐκυβερνᾶτο, καὶ παρατηρήσεις διασήμων Εὐρωπαίων συγγραφέων περὶ Ἑλλάδος.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ

1862.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

AKADHMIA

AKADHMIA

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΑΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ
ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ:

—
4862.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΤΙΑΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ ΠΕΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ.

Διὰ τοῦ ἀπὸ 24 Μαρτίου ε. ε. ὑπομνήματος ἡμῶν ἐπαριθμήσαμεν συντομώτατα τὰς κυριώτερας ἐκ τῶν παρανομιῶν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος.

Πολλοὶ φιλέλληνες Εὐρωπαῖοι μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὑπομνήματος ἐκείνου μᾶς παρατήρησαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἰπωμέν τινα καὶ περὶ τῶν Κυβερνητικῶν ἀτοπημάτων, καθὼς ἐπίσης καὶ περὶ τοῦ τί ἦτο δυνατόν νὰ γείνη ἡ Ἑλλάς, ἐὰν κάλλιον ἐκυβερνᾶτο. Μὴ ἐπαγγελομένοι τὸν πολιτικόν, δὲν τολμῶμεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν τοιοῦτον ἔργον· ἀντὶ τοῦτου ὅμως καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ σκιαγραφήσωμεν ἐνταῦθα τὸ τί ἦτο ἡ Ἑλλάς πρὸ τοῦ ἀγῶνος, τί ἔγεινεν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ οἷα ὑπάρχει σήμερον· ἐπὶ τέλους δὲ θέλομεν προσθέσει καὶ πληροφορίας τινὰς περὶ Ἑλλάδος, ἃς καὶ ἄλλοτε ἐδημοσιεύσαμεν.

Ἡ Ἑλλάς, καὶ ἰδίως ἡ Πελοπόννησος, ἐπαναστατήσασα κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ κατὰ τὸ 1769, καὶ ἀποτυχοῦσα, εἶχε καταστραφεῖ τότε σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν· ἄπειρα σμήνη ἀλβανῶν κατέστρεψαν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου πᾶν τὸ προστυχόν ἔμψυχόν τε καὶ ἄψυχον· μόλις οἰκογένεαι τινες εἶχον διασωθῆ τότε γυμναὶ εἰς τὰς νήσους καὶ παλικάρια τινα εἰς τὰ ὄρη· τοῦτο δὲ εἶναι τόσον βέβαιον, ὥστε πολλοὶ περιηγηταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰσχυρίζοντο, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ εἶχεν ἐκλείψει τότε καθ' ὅλοκληρίαν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἶχεν ἀντικαταστηθῆ δι' Ἀλβανικῆς.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι τοῦ 1821 μόλις παρῆλθεν ἡμῖς αἰῶν· ἐν τῷ διαστήματι δὲ τούτῳ οἱ Ἕλληνες, καίτοι εὐρισκόμενοι ὑπὸ τὸν καταστρεπτικώτερον τῆς Τουρκίας ζυγόν, ἐδυνήθησαν ὅμως διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς νοημοσύνης των καὶ τὰς οἰκίας των ν' ἀνοικοδομήσωσι καὶ περιουσίαν ν' ἀνακτήσωσι τοσαύτην, ὥστε δι' αὐτῆς καὶ μόνης ν' ἀναδεχθῶσι πάντῃ ἄριστον καὶ καταστρεπτικώτατον ἀγῶνα, νὰ ἐγκαρτερήσωσιν ἐπὶ ἑπτὰ ὅλα ἔτη, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ νικήσωσι. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο εἶναι ἰκανόν, νομίζομεν, ν' ἀποστομώσῃ τοὺς ἰσχυρίζομένους, ὅτι ἡ Ἑλλάς προώδευσεν ἀρκούντως καὶ ὑπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος· χωρὶς νὰ θέλωμεν ν' ἀρνηθῶμεν τὴν γενομένην καὶ σήμερον ἐν Ἑλλάδι πρόδοον, ἥτις ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν προσπάθειαν τοῦ ἔθνους, πιστεύομεν ἀδιστακτως, ὅτι τύπος, ὅστις καὶ κατὰ τὸν δέκατον ὄγδον αἰῶνα καὶ ὑπὸ τὸν καταστρε-

πτικώτατον τῆς τουρκίας ζυγὸν προήχθη μόνος του εἰς τοσοῦτον, ὥστε νὰ πράξῃ θαύματα ἡρωϊσμοῦ καὶ καρτερίας ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος, ἡδύνατο, ἐὰν καλῶς ἐκυβερνᾶτο, νὰ πράξῃ κατὰ τὸν δέκατον ἔννατον αἰῶνα καὶ πολιτισμοῦ ἐφάμιλλα θαύματα· ἴσως μάλιστα διὰ τοιούτων θαυμάτων ἐδύνατο καὶ αὐθις νὰ ἐκπλήξῃ τὸν κόσμον, ὅπως ἐξέπληξεν αὐτὸν διὰ θαυμάτων ἡρωϊσμοῦ ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος του.

Ἄλλως δὲ ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ μὲν τῆς ἐκρήξεως τοῦ ἀγῶνος οὔτε ταμεῖον δημόσιον εἶχεν, οὔτε στρατόν, οὔτε στόλον πολεμικόν, οὔτε ὄπλα, οὔτε πολεμοφοδία, οὔτε ὀργανισμόν τινα οἷον δὴ ποτε, οὔτε Κυβέρνησιν. Μόλις δ' ἐκραγέντος τούτου, τὰ πάντα ἐπλασε, τὰ πάντα ἐπρομηθεύθη καὶ εἰς ἅπαντα ἐπήρησε διὰ μόνης τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν τέκνων τῆς. Δὲν εἶναι δὲ μικρὰ τὰ ποσὰ, ἅπερ ἐδαπάνησε τότε ἡ Ἑλλὰς πρὸς διατήρησιν ἑπταετοῦς ἀνίσου πολέμου. Καθ' ἃς ἐλάβομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας ἡ Ἑλλὰς διετῆρει τότε εἴκοσι πέντε χιλιάδας στρατοῦ καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα πολεμικὰ πλοῖα, φέροντα ὁμοῦ τρισχίλια περίπου κανόνια. Ἐὰν δὲ λογίσωμεν τὴν πρὸς διατήρησιν αὐτῶν δαπάνην, ὅπως λογίζωσιν αὐτὴν σήμερον οἱ Εὐρωπαῖοι, θέλομεν πεισθῆ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐδαπάνησε τότε μόνον πρὸς διατήρησιν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτι· οἱ τῆς ἀνά τρεῖς χιλιάδας περίπου ἑκατομμύρια φράγκων κατ' ἔτος· εἰς ταῦτα δὲ πάντα, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς ἀνάγκας μιᾶς ἐμπολέμου καταστάσεως τοῦ τόπου, ἡ Ἑλλὰς ἐπῆρκει τότε μόνον διὰ τῶν ἐκουσίων ἐράνων καὶ συνεισφορῶν· διότι ἡ μικρὰ ἰκμάς τῶν δημόσιων πόρων εἶχεν ἐκλήψει καθ' ὀλοκλήριαν, ἅμα ἐκραγέντος τοῦ πολέμου.

Καὶ τὸν μὲν στρατόν τῆς ἐπλασε τότε ἡ Ἑλλὰς ἐκ γεωργῶν, ἐκ ποιμένων, ἐκ τεχνητῶν, ἐκ βιομηχανῶν καὶ ἐκ τινων ὀλιγίστων λειψάνων τῶν ἀρχαίων ἀρματωλῶν· ὡς ὄπλα δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐχρησίμευσαν κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ προχειρότερα γεωργικὰ ἐργαλεῖα, οἷον τὰ βούκεντρα αἰ ἀξίνοι καὶ τὰ ῥόπαλα· ἔπειτα δὲ, τὰ τῶν φονευθέντων ἐχθρῶν. Πρὸς προμήθειαν δὲ πολεμοφοδίων ἐπεμψαν εἰς τὸ χωνευτήριον οἱ Ἕλληνας ἅπαντα τὰ οἰκιακὰ αὐτῶν σκεύη, οὐδὲ τῶν κωδιῶνων τῶν ἐκκλησιῶν ἐξαιρουμένων. Καίτοι δὲ ἐκ τοιούτων στοιχείων σχηματισθεὶς ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος τότε, καὶ τοιοῦτον ὄπλισμὸν, καὶ τοιαῦτα πολεμοφοδία ἔχων, ἀλλ' ὅμως ὑπέστη τὰς ἐνδόξους πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῶν Ἀθηνῶν· ἐνίκησεν εἰς τὸ Πέτα, εἰς τὸ Λάλα, εἰς τὸ Μανάνι, εἰς τὸ Πολτσάραβον, εἰς τὴν Ἀμπλανήν, εἰς τὴν Ἀράχοβαν, εἰς τὰ Δερβενάκια καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη, ὅπου σῶζονται ἔτι καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὡς τρόπαια ἀθάνατα τὰ ὅσα τῶν κατατροπωθέντων ὑπ' αὐτῶν ἐχθρῶν.

Ὡς πολεμικὰ δὲ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων τότε ἐχρησίμευσαν τὰ σιταγωγὰ, καὶ δι' αὐτῶν οἱ Ἕλληνας κατέστρεψαν καὶ Ναυαρχίδας καὶ τρίκροτα καὶ δίκροτα· δι' αὐτῶν ἐνίκησαν πολλὰκις στόλους ὀλοκλήρους τε-

σάρων συνάμα Μωαμεθανικῶν Κρατῶν, δηλαδὴ τοὺς τῆς Τουρκίας, τοὺς τῆς Αἰγύπτου, τοὺς τῆς Τύνιδος καὶ τοὺς τῆς Ἀλγερίας.

Ἐκ τοῦ προχείρου δὲ συνέστησαν καὶ Κυβέρνησιν, ἧτις, καὶ ἂν μὴ ἦτο ἡ ἠθικωτέρα καὶ δικαιοτέρα Κυβέρνησις τοῦ κόσμου, δὲν ἦτο ὁμοῦ καὶ ἄτιμος, οὔτε κακοῦθης, οὔτε προδοτικῆ, οὔτε συστηματικῶς ἀντικειμένη εἰς τὴν ἐθνικὴν γνώμην, ὅπως πολλάκις ὀνομάσθη ὑπὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου καὶ ἀπειράκις συνελήφθη ἐπ' αὐτοφῶρῳ ἢ συνταγματικῆ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ἑλληνικῆς Μεγαλειότητος.

Τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος τότε δὲν ἀπετέλουν μὲν νομομαθεῖς καὶ μεγάλῃ παιδείᾳ ἄνδρες, ἀλλὰ τίμιοι πατριῶται, τοὺς ὁποίους ἐκ τοῦ προχείρου εὗρισκε τὸ ἔθνος ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ.

Τοὺς στρατηγούς τῆς Ἑλλάδος τότε οὔτε ἐκ τῆς Εὐρώπης μετεκόμισεν, οὔτε ἐν στρατιωτικοῖς σχολείοις ἐμόρφωσεν· ἀλλ' ἓνας Καραϊσκάκης, ἀπὸ ἀπλοῦς ὀπλοφόρος τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ἀνεδείχθη στρατάρχης τῆς Ἑλλάδος· ἓνας Γριζιότης ἀπὸ ἀπλοῦς ποιμῆν, ἀνεδείχθη στρατηγός· καὶ ἓνας ἀπλοῦς πλοίαρχος ἐμπορικοῦ πλοίου ἀνεδείχθη σὺλαρχος. Ἄπαντες δὲ οὗτοι, καίτοι ἄμαθεῖς, αὐτοχειροτόνητοι, καὶ, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοδιοικητοὶ ὄντες, καὶ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν περιουσίας ἐνίοτε ἐπαρκοῦντες εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ πολέμου, ἐδόξασαν ὁμοῦ πάντοτε τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα καὶ οὐδέποτε κατεδέχθησαν νὰ μετέλθωσιν ἐν ἐκστρατεία, ὅσα μετῆλθον οἱ στρατηγοὶ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ὄθωνος, οἱ πεμφθέντες κατὰ τὸ 1854 εἰς Ἡπειρον καὶ Θεσσαλίαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων· οὐδ' ἐπῆλθε ποτὲ εἰς αὐτοὺς ἡ σατανικὴ ἰδέα νὰ ἐξαγοράζωσι τὰς νίκας διὰ τῆς διαφθορᾶς, ὅπως ἐγένετο τελευταῖον πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Νευπλίου.

Δημογέροντες καὶ βουλευταὶ ἐξελέγοντο τότε ὑπὸ τοῦ λαοῦ οὐχὶ οἱ ἀφρωσιωμένοι εἰς πρόσωπα, καὶ ταῦτα μάλιστα μὴ Ἑλληνικὴν καταγωγὴν ἔχοντα, οὐδὲ πάντῃ ἄσπιλα καὶ ἀναμάρτητα ὄντα, ὅπως ὁ νόμος ἐθεώρησεν αὐτά· ἀλλ' οἱ ἄνδρες τοῦ λαοῦ, οἱ διὰ πάσης θυσίας θηρεύοντες τὰ συμφέροντα αὐτοῦ, οἱ ἀναδειξάντες αὐτὸν ἀπὸ δούλου ἐλεύθερον, οἱ ἐλύσαντες εἰς αὐτὸν τὴν συμπάθειαν σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Οἱ τοιούτοι ὁμοῦ σήμερον, ἂν που προταθῶσιν ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς ὑποψήφιοι Δήμαρχοι ἢ βουλευταὶ, κηρύσσονται ἀμέσως ἀναρχικοὶ, φιλακίζοντι, ἐξορίζοντι, καὶ καταστρέφονται, ἵνα μὴ τις τολμήσῃ ποτὲ καὶ ἐπιθυμήσῃ τι ἐναντίον τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Ὄθωνος· προτιμῶνται δὲ ἀντ' αὐτῶν οἱ μόνον προσὴν ἔχοντες τὴν παρ' αὐτῶν μόνον ἐφθεινὰ πωλυμένην ἀρισίω πικρᾷ αὐτῶν μόνον ὁ Ὄθων θέλει νὰ ὑπηρετῆται πανταχοῦ καὶ πάντοτε· τοσοῦτον δὲ ζηλότυπος εἶναι, ὥστε εἰς οὐδένα ὑπουργὸν καὶ εἰς οὐδένα ἀνώτερον τοῦ Κράτους ὑπάλληλον χαρίζεται ποτὲ τὴν πρωτοβουλίαν προτάσεώς τινος περὶ διορισμοῦ ἢ παύσεως ἢ καὶ ἀπλῆς μετεθέσεως ὑπαλλήλου τινός· αὐτὸς μόνος παύει καὶ διορίζει καὶ

Νομάρχας και βουλευτάς και εισαγγελεῖς και δικαστάς, και δημάρχους και παρέδρους, και προέδρους δημοτικῶν συμβουλιῶν, και δεσμοφύλακας και κλητῆρας· ἐάν δέ τις ὑπουργός ἤθελε τολμήσει ποτὲ ν' ἀπευθύνῃ αὐτῷ παρατήρησιν τινα περὶ ἐλαττώματος ἢ ἀναρμοδιότητος ὑπαλλήλου τινός, ἢ Αὐτοῦ Ἑλληνικῆ Μεγαλειότητος ἀντιπαρατῆρῆι στερεωτύπως ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ ἐλαττώματα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὑπαλλήλου ἐνδέχεται νὰ ἦναι ἀληθῆ, ἀλλ' ὁ ὑπάλληλος οὗτος εἶναι ἀφωσιωμένος· ἀδιάφορον δὲ ἂν ἦναι κλέπτης ἢ ληστής, ἢ δολοφόνος ἢ ἀπαταιῶν, ἢ Μεγαλειότητος τοῦ εἰς μόνην τὴν ἀφοσίωσιν ἀποβλέπει και ταύτης μόνης τὰ πλεονεκτήματα εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐκτιμῆσωσιν Αὐτός τε και ἡ ἀξία Αὐτοῦ σύζυγος· ἔνεκα δὲ τούτων ἡ Μεγαλειότητος τῆς ἠνέχθη νὰ συγχωρεῖσθαι και μὲ δολοφόνους· ἀμφοτέρωθεν δὲ οἱ βασιλικοὶ σύζυγοι ἠνέχθησαν και νὰ συμφάγωσιν και νὰ συνευθυμῆσωσιν και μὲ κλέπτας και μὲ ληστάς. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ θελήσῃ τι ὁ βασιλεὺς ἐν Ἑλλάδι και νὰ μὴ ἐκτελεσθῆ· και εἶναι σπανιώτατον πρᾶγμα νὰ ἐνδώσῃ εἰς παρατήρησιν ὑπουργοῦ τινος ἔστω και τὴν νομιματάτην και τὴν δικαιοτάτην· τοῦτο ἴσodυναμῆι μὲ προσβολὴν τῆς βασιλικῆς του ἀξιοπρεπειας, και ὁ Μεγαλειότατος γινώσκει κάλλιστα νὰ διατηρῆ τὴν βασιλικὴν του ἀξιοπρέπειαν, καθὼς γινώσκει ἐπίσης νὰ διατηρῆ τὸν βασιλικὸν λόγον τῆς τιμῆς του. Παραδείγματα δὲ τούτων μνημονεύομεν δύο μόνον. Εὐθύς μὲ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ναυπλίας ἡ Μεγαλειότητος του, ἐπιθεωροῦσα ἐν Κορίνθῳ δύο λόχους, τοσαύτην φροντίδα κατέβλεπε πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς βασιλικῆς τῆς ἀξιοπρεπειας τότε, ὥστε ἡσπᾶσθη ἕνα ἕκαστον τῶν στρατιωτῶν, τοὺς ὁποίους ἐπιθεώρει, και ἔπεμπε νὰ σφάζωσιν τοὺς ἀδελφούς των· βραδύτερον δὲ πρὸς διατήρησιν τῆς Βασιλικῆς Τῆς ἀξιοπρεπειας εὐρηστέθη νὰ συνθηκολογήσῃ και μὲ κακούργους, και ὑπεσχέθη αὐτοῖς διὰ βασιλικῶν διατάγματος ἐκδοθέντος τὴν 8]20 Μαρτίου, σ. ε., οὐ μόνον πλήρη ἀμνηστειάν, ἀλλὰ και ἅπαντα τὰ ἐπίγια και ἐπουράνια ἀγαθὰ, ἐάν οὗτοι διὰ καταλλήλων μέσων (δηλαδὴ διὰ προδοσίας και δολοφονίας) συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς νομίμου! τάξεως ἐν τοῖς φρουρίοις Παλαμηδίου και Ναυπλίας.

Ὁ πάλαι ποτὲ ἀυλάρχης τῆς και προθυπουργός Δ. Κριεζῆς προέτεινεν εἰς προβιβασμὸν ναυτικὸν τινα ὑπάλληλον, Γλυπιπὴν καλούμενον· ἡ Μεγαλειότητος Τῆς, ἐπιθυμοῦσα νὰ καταπατήσῃ μ' εὐλογοφανῆ τινα τρόπον τὴν ἀρχαιότητα τοῦ ὑπαλλήλου τούτου, παρετήρησεν εἰς τὸν προθυπουργὸν ὅτι ὁ Γλυπιπῆς δὲν γράφεται δι' ἐνός π. ἀλλὰ διὰ δύο. Μέχρις ὅτου δὲ δυνηθῶσι νὰ πληροφορηθῶσι παρὰ τοῦ ἑλλείποντος Γλυπιπῆ, ἐάν οὗτος γράφεται δι' ἐνός ἢ διὰ δύο π. παρῆλθον δύο μῆνες, και κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Μεγαλειότητος Τῆς εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ καταπατήσῃ τὴν ἀρχαιότητα τοῦ Γλυπιπῆ, και νὰ προβιβάσῃ ἀντὶ αὐτοῦ ἄλλον. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἄπχσαι αἱ Κυβερνητικαὶ πράξεις ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ ἐνός

πρωθυπουργού, μέχρι τοῦ διορισμοῦ ἐνὸς κλητῆρος, γίνονται κατὰ τὴν ἰδιότροπον θέλησιν τοῦ Ὁθωνος, διὰ τοῦτο θὰ μᾶς ἐπιτρέψει ὁ ἀναγκώ-
στης ν' ἀποδώσωμεν τοῦ λοιποῦ καὶ εἰς ὅλας τὰ κυβερνητικὰ πράξεις
τοῦ Ὁθωνος τὸν τίτλον τῆς *Αὐτοῦ Ὁθωνικῆς Μεγαλειότητος*. Εἰς ὅλα
ταῦτα ἴσως τις ἀντιτάξῃ τὴν συνενοχὴν τῶν ὑπουργῶν, συνυπογραφόντων
τὰ διατάγματα τῶν παύσεων καὶ τῶν διορισμῶν ἄς μὴ λησμονήσωμεν
ὅμως, ὅτι οἱ ὑπουργοὶ ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι, ὅπως ὤρισεν αὐτοὺς
τὸ σύνταγμα ἄς μὴ λησμονήσωμεν πρὸς τούτοις ὅτι ὁ Ὁθων οὐδέποτε
ὠνόμασεν ὑπουργοὺς τοὺς πλειονοψηφούντας ἐν ταῖς βουλαῖς ἄλλα μόν-
νον τοὺς ὑποσχομένους νὰ ἐκτελῶσι τυφλοῖς ὄμμασι τὰς βελήσεις του.
Ἐὰν δέ ποτε ἠναγκάσθῃ νὰ διορίσῃ καὶ τιμίους ὑπουργοὺς, τοὺς ἐπιβου-
λεύθη ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τοῦ διορισμοῦ των, ὅπως ἐπεβουλεύθη
π. γ. τὸν Μαυροκορδάτον κατὰ τὸ 1841, 1844, καὶ 1856, καὶ ὅπως
ἐπιβουλεύθη τὸν Κανάρην πρὸ τινῶν μηνῶν.

Ἵπάλλληλοι πρὸ τοῦ ἀγῶνος οὐδόλως ὑπῆρχον ἐπ' αὐτοῦ δὲ αἱ κατὰ
καιροὺς Κυβερνήσεις ἐξέλεγον τοὺς ἰκανωτέρους καὶ τιμιωτέρους ἐπὶ δὲ
τῆς Συνταγματικῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐτοῦ Ὁθωνικῆς Μεγαλειότητος
δὲν ἔμεινεν ἐν τῷ Κράτει ἄτιμος, καταχραστής, κλέπτης, δόλιος, ἢ ἀ-
πατεῶν, ὅστις νὰ μὴ προήχθῃ πρὸς κοινὸν σκάνδαλον εἰς τὰ ἀνώτερα
μάλιστα ἐπίστε τοῦ κράτους ἀξιώματα· οἱ δὲ ἰκανοὶ καὶ τίμιοι ἀναγκάζον-
ται νὰ κρύπτωσι τὰς ἀρετάς των, ἵνα ἀποφύγῃσι τὸν πέλεκυν τῆς ἐξου-
σίας. Μεταξὺ δὲ τῆς πληθύος τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ἀρκεῖ, νομί-
ζομεν, νὰ μνημονεύσωμεν τῶν ἐξῆς τριῶν.

α.) Γιαννάκος τις Κυριακὸς, Ἀθηναῖος, διαβόητος ἐπὶ φαυλοβιότητι ἔν-
τε ταῖς Ἀθήναις καὶ πανταχοῦ τῶν πόλεων εἰς ὅσας ἐκτὸς τοῦ Κρά-
τους διέμεινε, γενόμενος ὑπῆκοος ὀθωμανὸς ἐν Κρήτῃ, ἵν' ἀποφύγῃ τὴν
δικαίαν καταδίωξιν τοῦ ἐκεῖ Ἑλληνικοῦ Προξενείου, διωχθεὶς κακὴν κα-
κῶς καὶ ἐκείθεν ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Κρήτης Μουσταφᾶ-Πασα, μόλις
ἐπανελθὼν ἐν Ἀθήναις, διωρίσθη ὑπαστυνόμος· τεχνιέντως δὲ παραμερί-
σθη τότε καὶ ὁ εὐπόληπτος Ἀστυνόμος Πετροκόκινος, ἵνα διευθύνῃ ὁ Γι-
αννάκος τὴν Ἀστυνομίαν τῆς Πρωτεύουσας. — Ὅσα συνέβησαν κατὰ τὴν
ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Ἀθήναις εἶναι ἀδιήγητα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἄς
μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ διηγηθῶμεν τὸ ἐξῆς· μετῴκησεν ἐκ Σμύρνης εἰς Ἀθή-
νας τότε πλουσία τις οἰκογένεια, καὶ κατόκησε πλοσίον τῆς Αὐστριακῆς
πρεσβείας· ἐν μιᾷ νυκτὶ ὁ ὑπαστυνόμος Γιαννάκος, συνωδευόμενος ὑπὸ
Ἀστυνομικῶν κλητῆρων, ξεγυμνῶναι τὴν Σμυρναϊκὴν οἰκογένειαν ἤθελε δὲ
καλυφθῆ ἡ ἐνοχία του, ἐὰν μὴ ἔβλεπεν ἰδίους ὄμμασι αὐτόν τε καὶ τοὺς
Ἀστυνομικοὺς κλητῆρας, κλέπτοντας ὁ Πρέσβυς τῆς Αὐστρίας κύριος
Πρόκκος Ὅσεν καὶ πολλοὶ ἄλλοι· ὁ δὲ Γιαννάκος καταδικασθεὶς ἐπαύθη μὲν
τότε τῆς ὑπηρεσίας, ἀλλ' ἵνα λάβῃ μετ' οὐ πολὺ Βασιλικὴν χάριν καὶ ἵνα
μισθοδοτῆται ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον μιστικῶς ὡς κατάσκοπος ἢ ὡς

λαζκρῶνος· τοῦτο δὲ καὶ ὁ διωρισμός του μετ' οὐ πολὺ ὡς ὑπαστυνόμου Πειραιῶς, ἐγένοντο κατ' ἐπίμονον αἴτησιν τῆς Αὐτοῦ Ὀθωνικῆς Μεγαλειότητος.

β') Δημητριάδης τις Καρίστιος, γραφεὺς εἰρηνοδικείου, δύο φέρων ἐν τοῖς ὤμοις του δικαστικὰ βουλευμάτα, τὸ μὲν πρῶτον ἐγένετο διὰ τῆς λόγῃς βουλευτῆς ἐξυθρίσας δὲ ὡς τοιοῦτος ἀπὸ τε τοῦ βήματος καὶ διὰ τοῦ τύπου, πᾶν ὅ,τι καλὸν εἶχε τὸ ἔθνος, καὶ ἰδίως τὸν ἐπὶ τῆς κατοχῆς πρωθυπουργὸν Κύριον Μυρογορδάτον, καὶ τοὺς συντρόφους αὐτοῦ Κανάρην, Ἀργυρόπουλον, Ψίλαν καὶ Καλέργην, διωρίσθη πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών του τούτων διευθυντῆς τῆς Ἀστυνομίας· ἐπ' αὐτοῦ ἐγένοντο πολλὰ, ἐπ' αὐτοῦ ἀπέθανεν εἰς τὰ βρασανιστήρια καὶ ὁ Μαῦρος, οὐτινος ἐμνημονεύσαμεν ἐν τῷ πρώτῳ ὑπομνήματι· ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἄπειροι οἰκογένεια Ἀθηναϊκῆ μίαν πρῶτῃν ἐξετέθησαν εἰς τὸ ὑπαιθρον, διότι ὁ διευθυντῆς τῆς Ἀστυνομίας Δημητριάδης κατεδάφισεν ἄνευ προσηθείσης τινὸς ἀποζημιώσεως τὰς οἰκίας των, πρὸς κηλωπισμὸν! δῆθεν τῆς πόλεως.

γ') Ἰωάννης τις Μουντζουρίδης, ἀπὸ γραμματεὺς τοῦ διοικητικοῦ δικαστηρίου, ἐγένετο εἰρηνοδικῆς μετ' οὐ πολὺ δὲ διωρίσθη δικαστῆς καὶ ἀνακριτῆς ἐν Πάτρει· ἐκεῖ ἐπαύθη ἐπὶ ἑξ μῆνας, ἕνεκα ὑπεξαίρεσεως καὶ δωροδοκίας· μετ' οὐ πολὺ ὅμως χάριν τῶν ἀρετῶν του τούτων διωρίσθη εἰσαγγελεύς· τὸ μὲν πρῶτον ἐν Μεσολλογίῳ ἀναπτύξας δ' ἐκεῖ τὰς μνημονευθείσας ἀρετάς του, (περὶ ὧν ἐγένετο κατὰ τὸ 1861 ἐν τῷ ἐφετείῳ Ἀθηνῶν καὶ ἡ πολυθρύλλητος τοῦ Φακῆ δίκη, καθ' ἣν ὁ Μουντζουρίδης οὔτε κατηγορούμενος ἦτο, οὔτε ἔνοχος ἐκηρύχθη, ἀλλ' ἄπικσα ἡ κοινωνία εἴκασεν εὐλόλως τότε τὸν ἔνοχον, καὶ μάρτυρας τοῦ περιστατικοῦ τούτου ἐπικαλούμεθα τοὺς παρευρεθέντας πρέσβεις τῶν ξένων δυνάμεων) προεδιβάσθη ἕνεκα τῶν ἀρετῶν του τούτων εἰσαγγελεύς τῆς πρωτεύουσας, καὶ ἤδη διανέμει ἐκεῖ τὴν δικαιοσύνην, ὅπως ὅλος ὁ κόσμος γινώσκει τοῦτο. Τοιοῦτοι δὲ κατὰ δυστυχίαν εἶναι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν εἰσαγγελέων τοῦ Κράτους· Ἡ δὲ λέξις εἰσαγγελεὺς Γαλλικτὶ μεταφράζεται, ἐπιτροπος τοῦ Βασιλέως· ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν οἱ χριστιανοὶ ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης ἐνασμενίζοντι πολὺ νὰ ὀνομάζωσι προσφιλῆ αὐτῶν ἐξάδελφον ἡγεμόνα, ἔχοντα τοιοῦτους ἐπιτρόπους, οἷος εἶναι ὁ διαδόχτος Μουντζουρίδης.

Περὶ δὲ τῆς ἠθικῆς τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας πρὸ τοῦ ἀγῶνος καὶ μετ' αὐτὸν, ἡ καὶ σήμερον ἔτι καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ἑλληνικὰς ἐπαρχίας, βεβχίως δὲν ἀπόκειται εἰς ἡμᾶς, Ἕλληνας ὄντας, νὰ εἰπώμεν πολλὰ ἐνταῦθα· παθολογοῦμενον ὅμως εἶναι ὅτι ἡ καλὴ πίστις εἰς ἄπικτας τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ σήμερον ἔτι εἶναι εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη. Ἀπλοῦς ἀγωγεὺς ζώων, ἡ πολλὰκις καὶ ὁ ὑπηρέτης αὐτοῦ, λαμβάνει παρὰ τῶν ἐμπύρων, ἄνευ τινὸς ἀποδεί-

ξίως παραλαβῆς μεγάλης ποσότητος χρημάτων εἰς δέματα ἐσφραγισμένα, ἵνα μετακομισθῇ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον μέρος· οὐδὲν δὲ σχεδὸν ὑπάρχει παράδειγμα σφετερισμοῦ τοιούτων χρηματοδεμάτων· κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον καὶ οἱ πλοίαρχοι μετεκόμιζον πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἑκατομμύρια ταλλήρων ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης πρὸς προμήθειαν αἴτου. Ὁ δ' ἔμπορος πωλεῖ τὰ ἐμπορεύματά του, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ἐμπορικὰς πανηγύρεις, σχεδὸν πάντοτε ἐπὶ πιστώσει· μόνην δὲ ἐγγύησιν ἔχει τὴν ἐν τοῖς καταστίχοις αὐτοῦ σημείωσιν, ὅτι ἐπώλησε δηλαδὴ τὸσαύτης ἀξίας ἐμπορεύματα εἰς τὸν δεῖνα ἔμπορον. καὶ ὅτι θὰ πληρωθῇ κατὰ τὴν δεῖνα βραχείαν ἢ μακρὰν προθεσίαν· οὐδέποτε δὲ σχεδὸν οὔτε ὁ ἀγοραστὴς ἠρνήθη νὰ πληρωσθῇ εἰς τὸν πωλητὴν τὸ αἰτούμενον ποσόν, οὔτε οὗτος ἀπήτησε ποτὲ δις τὸ ἅπαξ πληρωθὲν, καὶ τοι οὐδεμιᾶς, ὡς εἴπωμεν, ὑπαρχούσης ἐνυπογράφου ἀποδείξεως οὔτε τῆς πωλήσεως οὔτε τῆς πληρωμῆς.

Σπανιώτατα ὑπῆρξαν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος, σπανιώτατα ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ἔτι ἐν Ἑλλάδι καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν τὰ μεμελετημένα καὶ διὰ μηδαμινὴν αἰτίαν γινόμενα κακουργήματα. Οὐδεὶς σχεδὸν Ἑλλήν καὶ οὐδεὶς Ἀνατολίτης πράττει τὸ κακὸν μόνον διότι εἶναι κακὸν, ἢ διὰ μηδαμινὴν ὠφέλειαν· τὸναντίον μάλιστα ὑπάρχουσι παραδείγματα φιλανθρωπίας καὶ καλῆς, οὕτως εἰπεῖν, συμπεριφορᾶς καὶ μεταξὺ τῶν κεκηρυγμένων ληστῶν, ἢ καὶ μεταξὺ τῶν πάσης τάξεως κακούργων. Διαβόητοί τινες λησταὶ ἐν Ἑλλάδι, οἱ Χονδρογιανναῖοι, συνέλαβόν ποτε πρὸς λήστευσιν χωρικόν, φέροντα δέκα μόνον τάληρα καὶ ἀπερχόμενον ἕνα ἀγοράστη ἀροτῆρα βόα, ἐπὶ πληρωμῇ μὲν τῶν δέκα ταλλήρων, ἐπὶ πιστώσει δὲ τῆς λοιπῆς ἀξίας τοῦ βοῦς. Πεισθέντες δὲ περὶ τούτων ὅλων οἱ λησταὶ, οὐχὶ μόνον δὲν ἐλήστευσαν τὰ δέκα τάληρα, ἀλλὰ προσέθηκον καὶ ἕτερα εἴκοσιν, ἵνα δι' αὐτῶν ὅλων ἀγορασθῇ ὁ βοῦς τοῖς μετρητοῖς. Ἴσως δὲ φανώμεν ὑπερβολικοὶ, ἀλλ' ἰδίους φθὸν ἠλούσαμεν περιηγητὰς Ἀγγλοὺς μάλιστα, ἐπιθυμοῦντας νὰ ληστευθῶσιν ὑπὸ τοιούτων Ἑλλήνων ληστῶν. Κατ' εὐτυχίαν ὁμως ἐξέλειπεν ἤδη ἡ μάστιξ αὕτη ἀπὸ τῆς πατρίδος μας, καὶ δὲν θὰ λάβωσι τοιαύτην εὐχαρίστησιν οἱ περιηγηταί, ἂν δὲν γεννηθῇ ἡ ληστεία τεχνηέντως ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς Κυβερνήσεως τῆς αὐτοῦ Ὀθωνικῆς Μεγαλειότητος, ὡσπερ καὶ ἄλλοτε. Τοῦτο ἴσως θὰ φανῇ παράδοξον εἰς τοὺς μὴ γινώσκοντας τὴν Ἑλλάδα Εὐρωπαϊκούς· βεβαιοῦμεν ὁμως αὐτοὺς μὲ τὸν θετικώτερον τρόπον, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ληστῶν ἐξωρμήθησαν εἰς τὸ κατὰπτυστον τοῦτο ἐπιτήδευμα εἴτε ἕνεκα καταπίεσεως τῶν δημάρχων, τῶν χωροφυλάκων ἢ τῶν εἰσαγγελέων, εἴτε πρὸς ἐκδίκησιν ἀτομικῶν ἢ πολιτικῶν παθῶν· ὡς παραδείγματα δὲ μνημονεύομεν ἐνταῦθα τοὺς Χονδρογιανναίους καὶ τοὺς διαβόητους ληστὰς Διβέλην καὶ Μπελούλην, τοὺς ληστεύσαντας καὶ ἐντὸς τῆς Χηλκίδος ἢ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πρόθυρα

ῶν Ἀθηνῶν. Ἐκ τούτων οἱ μὲν πρῶτοι, φιλήσυχοι ὄντες, καὶ μεγά-
 ρας μάλιστα προσενεγκόντες ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἐντίμους στρατιωτικὰς
 πηρεσίας, ἐγένοντο λησταί, ἕνεκα καταπίεσεως τῆς ἀντιβασιλείας, ἥτις
 ἐέλυσε τότε τὸν δαφνοστεφῆ Ἑλληνικὸν στρατὸν, καὶ ἐξέθεσεν εἰς τὴν
 τεῖναν καὶ εἰς τὴν γύμνωσιν ἥρωας ἀγωνιστάς· ὁ δὲ Δαβέλης καὶ Μπε-
 λούλης φιλήσυχοι ἐπίσης ποιμένες ὄντες, ὁ δεύτερος μάλιστα καὶ ἔγγα-
 μος, παρεξέτραπήσαν εἰς τὴν ληστείαν, ἕνεκα καταπίεσεως τῶν χωροφυλά-
 κων, ἐξ ὧν εἷς ἐν Λεβυθίᾳ προσέβαλε κτηνωδῶς καὶ αὐτὴν τὴν συζυγι-
 κὴν τιμὴν τοῦ Μπελούλη· ἐκ τούτου δὲ ἐρεθισθεὶς, οὗτος ἐγένετο ληστής,
 ἵνα τιμωρήσῃ τὸν ἀτιμάσαντα τὴν σύζυγόν του ἀξιοματικὸν τῆς χωρο-
 φυλακῆς· ἅπαξ δὲ γινόμενός τις ληστής ἐννοεῖται εὐκόλως ὅτι ἦτο ἄ-
 δύνατον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν εἰρηνικὸν βίον.

Πρὸ τοῦ ἀγῶνος λοιπὸν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος οὐδὲν εἶχεν ὀργανισμένον·
 ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ τὰ πάντα ὀργάνισε. Πρὸ τοῦ ἀγῶνος οὐδεμίαν σχεδὸν
 εἶχε κακὴν ἔξιν ἢ φήμην, ἀλλ' ἐντίμως ὑπέστη τετρακοσίων ἐτῶν δου-
 λείαν, ἐντίμως καὶ ἥρωϊκῶς ἠγωνίσθη πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἐλευθεριῶν
 του, καὶ μετ' ἀπαρδαιγματίστου ἐμπιστωσύνης ἐνεπιστεύθη τὴν τύχην
 του πρῶτον εἰς Ἑλληνα Κυβερνήτην τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν· ἔπειτα
 δὲ, εἰς τὴν διπλωματίαν τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ὁ μὲν Καποδίστριας διὰ τὰς ἀτακτικὰς αὐτοῦ ἀρετὰς καὶ διὰ τὴν
 ἔξοχον ἰκανότητά του ἴσως θὰ ἦτο ὁ καλλίτερος ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ
 ἔθνους. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως καὶ τούτου καὶ ἐκείνου ὁ μέγας οὗτος
 ἀνὴρ δὲν εὐρέθη καὶ ἄμοιρος πολιτικῶν σφαλμάτων· ἀλλ' οὐχ ἦττον διὰ
 μόνων τῶν μηδαμινῶν ὄντων πόρων τοῦ ἔθνους καὶ διὰ τινῶν ἐκτάκτων
 συνδρομῶν τῆς Εὐρώπης ὁ Καποδίστριας διετήρει στρατὸν, ἐξ εἴκοσι χι-
 λιᾶδων ἀνδρῶν συγκαίμενον· καὶ στόλον, ἐξ ὀγδοήκοντα πολεμικῶν πλοίων·
 δι' αὐτῶν μόνον τῶν δυνάμεων ἀνεζωπύρωσε τὸν ἀγῶνα, ἐξεπόρθησε φρού-
 ρια, ἀνέκτησε πόλεις καὶ ἐνέπνευσε φόβον μὲν εἰς τὴν Τουρκίαν, ὑπόλη-
 ψιν δὲ καὶ συμπάθειαν εἰς τὴν Εὐρώπην. Διὰ δὲ τῶν πόρων τοῦ ἔθνους
 ἀνήγειρε δημόσια καταστήματα· καθίδρυσε πιστωτικὴν καὶ γεωργικὴν
 τράπεζαν· ἀπελύτρωσεν ἐκ τῆς Τουρκίας καὶ ἐκ τῶν περᾶτων ἔτι τῆς
 Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀραβίας αἰχμαλώτους· διέθρεψεν ὄρφανὰ· ἐνεψύχωσε
 τὴν γεωργίαν καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἔπραξε πρὸς εὐημερίαν τοῦ ἔθνους κατὰ
 τὸ διάστημα τριῶν μόνον ἐτῶν τοσαῦτα, ὅσα ἀναντιβῆρῆτως δὲν ἐδυνή-
 θη νὰ πράξῃ ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ὀθωνικῆς Μεγαλειότητος ἐν τῷ
 διαστήματι τριάκοντα ἐτῶν. Σπανιώτατα ὑπῆρχον τὰ κακουργήματα
 ἐπὶ Κυβερνήτου, καὶ, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, οὐδέποτε οὗτος ὑπέγραψε διά-
 ταγμα πρὸς ἐκτέλεσιν θανατικῆς ποινῆς. Βάσκανος ὅμως δαίμων ἐφθό-
 νησε τὴν Ἑλλάδα· ἐσφαλμένοι πολιτικαὶ δοξασίαι, ἀτομικὰ πάθη, καὶ
 εὐρωπαϊκαὶ ἀντιζῆλια ἐπέφερον τὴν καταστροφὴν ἀνδρός, δυναμένου νὰ
 παιδαγωγήσῃ τὸ ἔθνος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντόμῳ ὁ Κυβερνήτης.

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἐνεπιστεύθη τὴν τύχην αὐτοῦ εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν διπλωματίαν· αὕτη δὲ, συμβουλευθεῖσα τὰ προσωρινὰ καὶ τὰ ἴδια μάλιστα ἐκάστης τῶν τριῶν προστατρῶν τῆς Ἑλλάδος δυνάμεων συμφέροντα, καὶ οὐδόλως ἀποβλέψασα εἰς τὸ μέλλον, ἀνήγειρεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Κράτος, συγκείμενον μόνον ἐκ τοῦ πεμπτημορίου τῶν ἑλληνικῶν ἐκείνων ἐπαρχιῶν, αἵτινες ποταμοὺς αἱμάτων ἔχουσαν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας τῶν. Τὸν θρόνον τοῦ σπιθαμιαίου τούτου Κράτους ἡ διπλωματία προσέφερε πρῶτον ἄνευ τινὸς μάλιστα ἄλλης ὑποστηρίξεως εἰς τὸν πρίγγιπα Λεοπόλδον τοῦ Σαξ Κοβούργου· ἀλλ' ὁ τίμιος οὗτος ἡγεμὼν, καίτοι δεχθεὶς τὸ προσφερθὲν, καὶ δυνάμενος βεβαίως νὰ πράξῃ θαύματα εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἰδὼν ὅμως ὅτι ἡ διπλωματία δὲν εἶχε σκοπὸν τότε τὴν δι' αὐτοῦ καὶ τὴν διὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀνάπλασιν τῆς χώρας ταύτης, ἐνδοῦς ἴσως καὶ εἰς δολίαν εἰσηγήσεις, παρητήθη μετ' οὐ πολὺ.

Ἡ συμπάθεια ὅμως ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἰδίως ἡ ἀγανάκτησις αὐτοῦ κατὰ τῆς διπλωματίας, ἠνάγκασαν αὐτὴν τέλος νὰ προσθέσῃ καὶ τεμάχιά τινα ἐτι γῆς εἰς τὸ Βασιλείον τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἐγγυηθῇ πρὸς προαγωγὴν αὐτῆς καὶ ἐξήκοντα ἑκατομμύρια φράγγων, καὶ νὰ προσφέρῃ τὸν θρόνον αὐτῆς εἰς τὸν πρίγγιπα τῆς Βαβαρίας Φριδερίκον Ὁθωνα, δεκαεπταετῆ τὴν ἡλικίαν ὄντα τότε, καὶ ἀνατρεφόμενον διὰ τὸ Ἰσρατεῖον.

Οὗτος δὲ, ἀποπτύσας πρὸς στιγμὴν τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπαγγελίαν, καὶ προσποιηθεὶς χάριν τοῦ βασιλικοῦ γέμματος, ὅτι ἐβαπτίσθη εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ὑπεσχέθη νὰ βασιλεύσῃ συνταγματικῶς. Κατὰ πόσον ὅμως ἐπραγματοποίησεν τὴν Βασιλικὴν του ταύτην ὑπόσχεσιν ἀπεδείξασεν διὰ τοῦ προηγουμένου ἡμῶν ὑπομνήματος· ἐνταῦθα δὲ περιοριζόμεθα νὰ εἴπωμεν ἐν συντόμῳ ὅτι οὐχὶ μόνον τὸν λόγον τῆς Βασιλικῆς του ὑποσχέσεως δὲν ἐτήρησεν, ἀλλ' αὐτε καὶ τοὺς ἐπισήμους ὄρκους του· διότι οὐδὲν ἄρθρον τοῦ συντάγματος, οὐδὲν ἄρθρον τοῦ δημοτικοῦ νόμου καὶ ἐν γένει οὐδένα νόμον καὶ οὐδένα κανὼνα τῆς λογικῆς καὶ τῆς φύσεως ἐσεβάσθη.

Τὸν Βαυαρὸν πρίγγιπα Φριδερίκον Ὁθωνα συνώδευσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἀνήλικα Βασιλέα, καὶ ἀντιβασιλεῖα Βαυβαρικὴ, καὶ στρατὸς Βαυβαρικὸς, καὶ σμῆνος ἄπειρον τυχοδιωκτῶν πάσης τῆς Βαυβαρίας. Μόλις δ' ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ὁθων, δὲν ἐλησμόνησε καὶ ὅτι ἦτο προωρισμένος διὰ τὸ Ἰσρατεῖον τοῦ Δυτικοῦ δόγματος· ὅθεν ἀμέσως διέταξε διὰ τῆς ἀντιβασιλείας τὴν διάλυσιν τῶν μοναστηρίων τοῦ Ἔθνους ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὴν θρησκείαν ὑπεσχέθη νὰ προστατεύσῃ. Τὴν διαταγὴν ταύτην παρηκολούθησεν ἀμέσως ἡ ἐπιδημοπρασίαις ἐκποίησις ἱερῶν εἰκόνων, ἱερῶν ἀμφίων, ἱερῶν ποτηρίων, κανδυλῶν, πολυελέων, καὶ ἐν γένει πάντων τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ πάσης τῆς περιουσίας τῶν μοναστη-

ρίων. Ἰσως ὑποθέσῃ τις ὅτι ταῦτα ἐγένοντο πρὸς θεραπείαν ἄλλης τινὸς ἐθνικῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ πολλοῦ γε καὶ δεῖ τὰ ἐκ τῆς δημοπρασίας τῆς κινητῆς περιουσίας τῶν ὀρθοδόξων μοναστηρίων χρήματα κατεβροχθίσθησαν ὅπως καὶ τὸ μέγα δάνειον, ἔμειναν δὲ ἄθικτα μόνον τὰ μοναστήρια τῶν Δυτικῶν.

Πασιγνώστον δὲ εἶναι ὅτι παρ' ἅπασιν τοῖς Ἀνατολικοῖς λαοῖς καὶ ἰδίως παρὰ τοῖς Ἑλλησι τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας εἶναι ἔμφυτον, καὶ εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένον. Διὰ τὴν κερδίσην ὁ ἀρχαῖος Ἕλληνας γέφανον δάφνης, ἢ ἐλαίας, ἢ σελίνου, οὐδεμίαν πραγματικὴν ἀξίαν ἔχοντα, ἐθυσίαζε πολλὰς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Διὰ τὴν λάβην ὁ νέος Ἕλληνας ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος δύο φυτέκια δωρεάν παρὰ τοῦ Καραϊσκάκη ἐπιπτε ξιφῆρης εἰς τὸ πῦρ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἡ ἐγένετο ἐκεῖ ὀλοκαύτωμα τῆς φιλοτιμίας του, ἢ ἐπέστρεψε φέρον δύο καὶ τρεῖς ἐνίοτε κεφαλὰς ἐχθρῶν.

Ἄντι δὲ τὴν μεταχειρισθῆ ἡ ἀντιβασιλεία τὸ παντοδύναμον τοῦτο ἐλαττήριον τῆς φιλοτιμίας πρὸς παιδαγωγῆσιν τῶν Ἑλλήνων, προὔτιμησε τὴν μεταχειρισθῆ τὴν κτηνώδη βίαν καὶ τὸν ἐξανδραποδισμόν. Ὅθεν ἀμέσως συνέλαβε καὶ ἐφυλάκισεν ἑκατὸν τεσσαράκοντα ὄπλαρχηγούς καὶ δικασίμους ἄνδρας, δύο μάλιστα ἐξ αὐτῶν, τὸν στρατάρχην Κολοκοτρῶνην, καὶ τὸν στρατηγὸν Πλαπούταν, κατεδίκασε καὶ εἰς θάνατον. Ἄπαντας δὲ τοὺς πολιτικούς ἄνδρας τοῦ ἔθνους ἀπεμάκρυνεν εἰς ἔντιμον ἐξορίαν, ἅπαντα δὲ τὰ ἀξιώματα τοῦ Κράτους διένειμεν ὡς λείαν εἰς Βαυαρούς. Δι' ἐπισήμου δὲ διατάγματος καθιέρωσεν ὡς γλώσσαν τοῦ τόπου καὶ τὴν Γερμανικὴν.

Πρὶν δὲ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὶν ἐγκατασταθῆ ἡ Βασιλεία διέθεσε κατὰ τὸ δοκοῦν τὸ δάνειον καὶ μέγα μὲν μέρος αὐτοῦ κατεσπατάλευσεν εἰς ἐξοδα μεταβάσεως, εἰς ὁδοιπορικὰ ἐξοδα, εἰς μισθοὺς, εἰς ἐπιμίσθια, εἰς συντάξεις, εἰς σιτηρέσια, εἰς μερίδας στρατοῦ, εἰς ναύλους, εἰς ἀποζημιώσεις καὶ εἰς ἄλλα εἰδανικὰ καὶ γελοῖα μάλιστα ἐξοδα. εἶναι ἀπίστευτος ἡ γενομένη τότε σπατάλη, ἀλλ' ὅμως εἶναι βεβαιότατον ὅτι ἐδίδοντο ἐκ τῶν ἑλληνικῶν χρημάτων εἰς Βαυαρικὰς οἰκογενεῖας συντάξεις οὐχὶ διὰ γενομένης ἀλλὰ διὰ μελλούσας ὑπηρεσίας.

Μέγα μέρος τοῦ δανείου κατεβρόχθησεν ὁ Βαυαρὸς τραπεζίτης Ἐϊχτελ διὰ προμήθειαν μέρος αὐτοῦ ἐχρησίμεισε πρὸς ἐξαγορὰν τῶν ἐκ τῆς Τουρκίας ἐπαρχιῶν, καὶ μόλις τὸ δεκατημόριον αὐτοῦ ἔδαπανήθη ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοῦτο οὐχὶ πρὸς προαγωγὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς κορεσμόν τῆς βουλιμίας τῶν Βαυαρῶν ὥστε τὸ ἔθνος ἐπεφορτίσθη μὲ ἐν τερατῶδες δάνειον χωρὶς τὴν ὠφελῆσθαι τελείως ἐξ αὐτοῦ ἢ δὲ ἀντιβασιλεία μετὰ τὸ μάθημα τοῦ τρόμου, ὅπερ ἔδωκε τῆς φυλακίσεως καὶ τῆς ἐξορίας, ὡς δεύτερον μάθημα ἐδίδασκεν εἰς τὸ δυστυχὲς ἔθνος τὴν σπατάλην τοῦ δημοσίου πλοῦτου, καταβροχθίσασα τὸ μέγα ἐθνικὸν δάνειον.

Ἄπασιν αἱ ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος Κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος ὡς πρώτιστον

καὶ ἱερὸν αὐτῶν καθήκον ἐθεώρουν καὶ ὑπέσχοντο διὰ νόμων καὶ ψηφισμάτων τὴν μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης πληρωμὴν τοῦ τε ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐθνικοῦ χρέους, τοῦ γενομένου ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος πρὸς δημιουργίαν τῆς Βασιλείας. Ἡ δὲ ἀντιβασιλεία οὔτε τὸ ἐξωτερικὸν χρέος τοῦ Λονδίνου ἀνεγνώρισεν, οὔτε τὸ ἐσωτερικὸν διαφορῶν κοινοτήτων καὶ πολιτῶν, οὐδὲ κἀν τὸ πρὸς τὴν ἐθνικὴν τράπεζαν, τὴν ἐπὶ Κυβερνήτου συστηθεῖσαν· καὶ οὕτω ἠνάγκασε τοὺς μὲν δανειστὰς τοῦ Λονδίνου νὰ κηρύξωσιν ἀδίκως τὸ ἔθνος ἄτιμον· τὰς δὲ κοινότητας καὶ πολλοὺς πολίτας δανειστὰς νὰ λιμώττωσιν. Εἰς δὲ τὸ ἔθνος ἡ ἀντιβασιλεία διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐδίδαξε τρίτον τι πολύτιμον μάθημα, τὸ τῆς ἀτιμίας καὶ χρεωκοπίας.

Ἄμα ἐγκατέστη ἡ ἀντιβασιλεία πρωτίστη καὶ σπουδαιότατη μάλιστα φροντίς ἐλήφθη πρῶτον μὲν, ἵνα κανονισθῇ ἐπισήμως ἡ στολὴ τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων· δεύτερον δὲ, ἵνα ὀρισθῶσιν αἱ βασιλικαὶ ἑορταί. Καὶ ὁ μὲν Νομάρχης ἔπρεπεν ἀφεύκτως πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ φέρῃ σολὴν, ἀναλογοῦσαν πρὸς τὴν τοῦ στρατηγοῦ· ὁ δὲ ἔπαρχος, πρὸς τὴν τοῦ συνταγματάρχου· καὶ ὁ πτωχὸς εἰρηνοδίκης, ὁ οὐδένα ὀρισμένον τότε πόρον ἔχων, σολὴν ταγματάρχου ἢ λοχαγαγοῦ· ἀλλοίμονον δὲ εἰς τὸν πολιτικὸν ἐκεῖνον ὑπάλληλον, ὅστις ἤθελε τολμῆει νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τῆς ἀντιβασιλείας ἄνευ ἐπισήμου πολυτελεστάτης στολῆς. Βασιλικαὶ δ' ἑορταί τὸ μὲν πρῶτον ὀρίσθησαν τέσσαρες, μετὰ δὲ τὴν ἄφιξιν τῆς Βασιλείας ὁκτώ κατ' ἔτος· περιττὸν δὲ εἶναι νὰ εἴπωμεν ὅτι περὶ ἐθνικῆς τινὸς ἑορτῆς οὐδεὶς τῶν Βασιλευσίων ἐνθυμήθη, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸ 1838 ὀρίσθη μία ἐθνικὴ ἀντὶ ὀκτῶ κατ' ἔτος Βασιλικῶν.

Μετὰ τὴν ἄφιξιν τῆς Βασιλείας ἅπαντες οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι ἦτο καὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ πηγαίνωσιν εἰς τοὺς βασιλικούς χοροὺς, φέροντες καὶ τὰς συζύγους ἢ καὶ τὰς θυγατέρας τῶν ἀλλοίμονον δὲ εἰς τὴν Ἑλληνίδα ἐκείνην, ἣτις ἤθελε τολμήσῃ νὰ πηγαίη εἰς δύο κατὰ συνέχειαν βασιλικούς χοροὺς, φέρουσα τὸ αὐτὸ ἔνδυμα· ἀμέσως ἡ Βασίλισσα ἢ ἡ μεγάλη κυρία τῆς αὐτῆς θέλει τῇ ἀπευθύνει χαριέντως τὰς ἐξῆς λέξεις « ἀγαπάτε πολὺ τὸ αὐτὸ φόρεμα » τοῦτο δὲ διὰ φιλοτίμους Ἑλληνίδας ἰσοδυναμεῖ μὲ ἐπίπληξιν. Ἡ δὲ μὴ προσέλευσις γυναικῶν, πολυτελῶς μάλιστα ἐνδεδυμένων, εἰς βασιλικούς χοροὺς, συνεπάγει πρῶτον μὲν τὴν βασιλικὴν δυσμένειαν κατὰ τῶν συζύγων αὐτῶν· ἔπειτα δὲ, καὶ τὴν παῦσιν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἢ τοῦλάχιστον τὴν μετάθεσιν. Ἐκαστος δὲ βασιλικὸς χορὸς συνεπάγει εἰς τὸν οἰκογενειάρχην ὑπάλληλον δαπάνην, ἀναλογοῦσαν τοῦλάχιστον πρὸς τὸν μνησιαῖον μισθὸν αὐτοῦ· καὶ ἐπομένως ὁ οἰκογενειάρχης οὗτος πρέπει ἢ νὰ μὴ ζῆσῃ ἢ νὰ μὴ δαπανήσῃ πρὸς διατροφήν καὶ ἐνδυμασίαν αὐτοῦ τε καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτους μῆνας κατ' ἔτος, ἐφ' ὅσους χοροὺς θὰ λάβῃ τὴν τιμὴν νὰ συγχωρεῖται μετὰ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους, ἢ

τούλάχιστον πρέπει νὰ γείνη ἄτιμος, ὥστε νὰ ζῆ συνάμα καὶ νὰ συγχο-
ρήσῃ μὲ βασιλεῖς· χοροὶ δὲ τοιοῦτοι κατ' ἔτος δίδονται συνήθως ἐξ
τῆν φροντίδα τῆς ὀνομασίας-τοῦ μαθήματος τούτου ἀφίνομεν εἰς τὸν
ἀναγνώστην.

Ἐξαντληθέντων ταχέως τῶν λειψάνων τοῦ δανείου καὶ μὴ κορεσθεί-
σης ἔτι τῆς Βαυαρικῆς ἀδδηφχγίας, ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ὀθωνικῆς
Μεγαλειότητος κατέφυγε κατὰ τὸ 1841 καὶ 1842 εἰς οἰκονομίας. Καὶ
πρῶτον μὲν ἀπέλυσε τῆς ὑπηρεσίας πολλοὺς οἰκογενειάρχας ὑπαλλήλους,
καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καθηγητὰς καὶ διδασκάλους "Ἕλληνας· δεύτερον
δὲ ἀφώπλισε τὰ λείψανα τοῦ ἔθνικοῦ στόλου, καὶ τὰ μὲν ὀριχάλκινα αὐ-
τοῦ κανόνια, μετέβαλεν ἀμέσως εἰς χάλκινα νομίσματα· τοὺς δὲ γηραι-
οὺς θαλασσομάχους ἀπέπεμψεν εἰς τὰς οἰκίας των, ἵνα ἡσυχάζωσι λι-
μώττοντες· τὰ δὲ σκάφη παρέδωκεν εἰς βορὰν τῶν θαλασσιῶν σκολή-
κων. Κατὰ τρίτον δὲ λόγον διέλυσε δύο ὕλας ἵππικοῦ, πωλῆσασα ἐπὶ
δημοπρασίας ἀντὶ τῆς εὐτελεσεῆτις τιμῆς τῶν 20 ἢ 25 δραχμῶν ἵπ-
πους, τοὺς ὁποίους ὀλίγον πρότερον αὐτὴ ἡ ἰδία Κυβέρνησις ἠγόρασεν
ἀντὶ πεντακοσίων ἢ ἑξακοσίων δραχμῶν. Τὴν φροντίδα τῆς ὀνομασίας
τοῦ μαθήματος τούτου δὲν ἀφίνομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην, διότι καὶ
ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ πᾶς τις ἄλλος ἐννοεῖ ὅτι τὸ μάθημα τοῦτο ὀνομάζεται
μάθημα Οἰκονομίας. Τοιοῦτο δὲ μάθημα καθὼς καὶ τὸ τοῦ τρόμου,
τὸ τῆς σπατάλης τοῦ δημοσίου πλοῦτου, τὸ τῆς ἀτιμίας καὶ τὸ τῆς
χρεωκοπίας μόνον παρὰ τῶν Βαυαρῶν ἔμαθον οἱ "Ἕλληνες.

Τὰ τοιαῦτα ὅμως μαθήματα, ἡ συστηματικῶς καὶ ἐκ προθέσεως γε-
νομένη ἀντίστροφος χρῆσις τῆς ποινῆς καὶ τῆς ἀμοιβῆς, καὶ ἡ ἀθέτησις
ἐπισήμων βασιλικῶν ὑποσχέσεων ἐγέννησε τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1843.
Μετ' αὐτὴν οἱ "Ἕλληνες ἀπέπεμψαν μὲν τοὺς διδασκάλους των Βαβαροὺς,
ἀλλὰ δὲν ἀπηλλάγησαν καὶ τῆς Βαβαρικῆς ἐπιβρόχιας. Δι' ὄρκων καὶ διὰ
Βασιλικῶν ὑποσχέσεων ἐνόμισαν οἱ "Ἕλληνες ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ στερε-
ώσωσι τὰ δικαιώματά των, κ' ἐλησμόνησαν καθ' ὀλοκληρίαν, ὅτι οὐδεὶς
ὄρκος, οὐδὲν συμβόλαιον, οὐδεμία ὑπόσχεσις εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ ὑπο-
χρέωσῃ τοὺς ἀτίμους καὶ μάλιστα τοὺς Ἰησουίτας, εἰς τὴν τήρησιν τῶν
ὑποσχέσεων καὶ τῶν ὄρκων αὐτῶν· ἐλησμόνησαν ἐπίσης οἱ "Ἕλληνες ὅτι
οἱ Ἰησουῖται ὄσω προθύμως ὀρκίζονται τοσοῦτω καὶ ταχέως ἐπιποροῦσι.

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν των λοιπὸν ταύτην οἱ "Ἕλληνες ἐβίασαν τὴν
Αὐτοῦ Ὀθωνικὴν Μεγαλειότητα νὰ παραχωρήσῃ σύνταγμα, ὑπεχρέωσαν
αὐτὴν μετ' ὄρκου νὰ τηρήσῃ αὐτό. Ἀλλὰ πρὶν ἔτι καταρτισθῆ τὸ σύν-
ταγμα ὁ Ὄθων, ἐκμεταλλευθεὶς τὸ κατὰ τῶν ξένων Βαυαρῶν δίκαιον
μῖσος τῶν Ἑλλήνων ἐξηπάτησεν αὐτοὺς ν' ἀποπέμψωσι τῆς ὑπηρεσίας
διὰ ψηφίσματος καὶ πολλοὺς ἄλλους πολυτίμους "Ἕλληνας, τοὺς ὀνο-
μασθέντας τότε ἑτερόχθορας. Δὲν εἶναι δὲ ἄγνωστοι οἱ τρόποι, τοὺς
ὁποίους μετεχειρίσθη ὁ Βασιλεὺς τότε πρὸς σαγίνευσιν τῶν εὐπίστων Πε-

λοποννησίων καὶ τινῶν Ἀθηναίων, ἵνα διώξωσι τῆς ὑπηρεσίας τοὺς Χίους, τοὺς Ψαρινοὺς, τοὺς Ἡπειρώτας τοὺς Θεσσαλοὺς, τοὺς Μακεδόνας καὶ κατ' ἐξοχὴν τοὺς Φαναριώτας. « Ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσιν οὗτοι εἰς τὴν » ὑπηρεσίαν, ὑπέδειξεν ὁ τίμιος Βασιλεὺς εἰς τοὺς Ἡελοποννησίους καὶ » Ἀθηναίους, ἀδύνατον εἶναι νὰ μεταχειρισθῶ ὑμᾶς εἰς τὰ μεγάλα τοῦ » Κράτους ἄξιώματα· διότι οὗτοι καὶ ἰκανώτεροι ἡμῶν εἶναι καὶ μᾶλλον » ἐξηγητημένοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν· βλέπετε ὅτι οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἀπέκτισεν » ἐν Ἑλλάδι τόσῃν ἐπιβρόχῃ, ὅσῃν ὁ Φαναριώτης Μυροκορδάτος, ὁ Ἡ- » πειρώτης Κολέτης καὶ ὁ Ἐπτανήσιος Μεταξῆς. Διὰ νὰ ζήσωμεν λοιπὸν » ἐν ἁρμονίᾳ καὶ ἰδίως διὰ νὰ προαγάγεσθε ὑμεῖς, πρέπει νὰ διωχθῶσι » τοῦλάχιστον οἱ μετὰ τὸν ἀγῶνα ἐλθόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἑτερό- » χθονες. »

Μόλις δὲ κατηρτίσθη τὸ σύνταγμα, ἡ Βυαρικὴ αὐλὴ, θεωρήσασα αὐτὸ, ὡς μέγα δυστύχημα, συνεβουλεύθη περὶ τοῦ κατ' αὐτοῦ προκτενοῦ τὸν Βυαρὸν διπλωμάτην Βλαρστέιν· οὗτος δὲ δι' ὑπομνήματος, δημοσιευθέντος καὶ μὴ ἀναρεθέντος, ἐγνωμάτευσε περίπου τὰ ἑξῆς. « τὸ σύνταγμα » εἰς Βυαρικὸν τιμᾶριον διὰ τοῦ τόπου, καὶ τὸ ἔθνος νὰ δαμασθῇ » διὰ τοῦ ἔθνους. »

Ἀμέσως δὲ ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ πρώτου συνταγματικοῦ ὑπουργείου ἐφηρμόσθησαν πληρέστατα αἱ συμβουλαὶ τοῦ ὑπομνήματος τούτου. Πρωθυπουργὸς τότε ἔγεινεν ὁ Μυροκορδάτος· ὁ δὲ Κολέτης, καίτοι προσκληθεὶς, ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ ὑπουργεῖον Μυροκορδάτου. Εἰς τὸν λίαν εὐπίστον τοῦτον διπλωμάτην ὑπέδειξεν ὁ Βασιλεὺς ὅτι ἵνα ὑπάρξῃ πλήρης συνενόησις μετὰ τῶν κυβερνήσεως καὶ βουλῶν, πρέπει νὰ εἰσέλθωσιν ἐν αὐταῖς, ὅταν ἔνεστιν ὀλιγώτεροι φίλοι τοῦ Κολέτου, μὴ θελήσαντος νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Μόλις δ' ἐξετέλεσε τὴν συμβουλὴν ταύτην τοῦ Βασιλέως, ὁ Μυροκορδάτος καὶ πίπτει τῆς πρωθυπουργίας κατησχυμένος μάλιστα δι' ὀχλαγωγίας, χαλκευθείσης ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Βασιλέως καὶ ἐκτελεσθείσης διὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ τοῦ Βασιλέως. Εὐκόλως δὲ εἰκάζει ὁ ἀναγνώστης, ὅτι τὸν Μυροκορδάτον, οὕτω πεσόντα, διεδέχθη ὁ Κολέτης· οὗτος δὲ πρὸς ἐκδίκησιν, καὶ ἵνα ἀξιώθῃ κατ' ὀλοκληρίαν τῆς εὐνοίας τοῦ Βασιλέως, οὐδ' ὡς βουλευτὴν ἠνέχθη ἐπὶ τῆς δευτέρας βουλευτικῆς περιόδου τὸν Μυροκορδάτον, καίτοι ὑπὸ ὀκτώ ἐκλογικῶν περιφερειῶν ἐκλεγέντα· καὶ ἰδοὺ ἡ πρώτη ἐφαρμογὴ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Βλαρστέιν τὸ σύνταγμα διὰ τοῦ συντάγματος. Ὁ δὲ Μυροκορδάτος πρὸς ἀντεκδίκησιν ἠνέχθη νὰ χαλκευθῶσι διὰ τῆς ξένης βεβαίως διπλωματίας κατὰ τοῦ ὑπουργείου Κολέτου δύο ἀποτυχοῦσαι ἐπαναστάσεις, ἡ τοῦ ἀοιδήμου στρατηγοῦ Γριζιώτου, καὶ ἡ τοῦ Βελέντζα. Ἴδοὺ δὲ ἡ ἐφαρμογὴ καὶ τοῦ δευτέρου ἀξιώματος « ὁ τόπος διὰ τοῦ τόπου »

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1843 τρεῖς διεκρίθησαν ὡς στρατιωτικοὶ ἀρχηγοί· ὁ Καλέργης, ὁ Μακρυγιάννης καὶ ὁ Σπύρος Μήλιος. Μόλις πεσόντος τοῦ ὑπουργείου Μαυροκορδάτου, καὶ μηδενίζεται ὁ ἐπ' αὐτοῦ παντοδύναμος Καλέργης διὰ τοῦ Σπύρου Μήλιου, ὅστις, ὑπουργὸς μετ' οὐ πολὺ γενόμενος, τὸν μὲν Καλέργην κατέτρεξεν, ἀδεία βεβαίως βασιλικῆ, μέχρις ἐξοντώσεως· τὸν δὲ Μακρυγιάννην καταδίκασεν εἰς θάνατον ἐπὶ τῇ ἀπλῇ ὑπονοίᾳ συνωμοσίας καὶ τῇ ὑποσχέσει τοῦ Βασιλέως, ὅτι οὐχὶ μόνον ἡ ζωὴ ἀμέσως μετὰ τὴν καταδίκην θὰ χαριθῆ εἰς τὸν Μακρυγιάννην, ἀλλὰ θ' ἀποδοθῶσι καὶ ἅπαντα τὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ αὐτοῦ δικαιώματα· σηπομένου δὲ καὶ σήμερον ἔτι τοῦ Μακρυγιάννη ἐν τῇ ἀσημότητι καὶ μόλις ἐξελθόντος τῶν φυλακῶν διὰ τῆς παντοδυναμίας τοῦ Καλέργη ἐπὶ τῆς Ἀγγλογαλικῆς κατοχῆς, περιττὸν εἶναι νὰ ὑποδείξωμεν κατὰ πόσον ἐτήρησε τὸν Βασιλικὸν λόγον τῆς τιμῆς του ὁ Ὅθων. Περιττὸν εἶναι ἐπίσης νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ Καλέργης, ὑπουργὸς γενόμενος τότε, κατεδίωξεν, ἀδεία βεβαίως βασιλικῆ, τὸν Σπύρον Μήλιον μέχρις αἵματος· τὸ ἔθνος διὰ τοῦ ἔθρους.

Ταῦτα πράττων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ὁ Βασιλεὺς, δὲν ἠμέλησε βεβαίως καὶ τὰς ἐπαρχίας. Μία τῶν ἰσχυροτέρων ἐν Ἑλλάδι οἰκογενειῶν ἦτο ἀναντιβῆρῆτως καὶ ἡ τοῦ Μαυρομιχάλη. Δύο μέλη τῆς οἰκογενείας ταύτης τὸν Δημήτριον καὶ τὴν Φωτεινὴν παρέλαβεν εἰς τὴν αὐλὴν ὁ Βασιλεὺς, τὸν μὲν ὡς διαγγελέα τὸ πρῶτον, καὶ ὡς ὑπασπιστὴν ἔπειτα, τὴν δὲ ὡς κυρίαν τῆς αὐλῆς. Τὰς ὑψηλὰς δὲ ταύτας τιμὰς οἱ Ἕλληνες πληρώνουσι συνήθως ἀκριβὰ, διότι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ὅθωνος, καὶ μεγίστη ἐθιμοταξία ὑπάρχει, καὶ οὐκ ὀλίγη πολυτέλεια καὶ ἄπειρος γλισχρότης περὶ τὴν μισθοδοσίαν τῶν αὐλικῶν· ἀλλὰ πρὸς καταδάμασιν τοῦ φρονήματος τῆς Μαυρομιχαλικῆς οἰκογενείας δὲν ἦτο βεβαίως ἱκανὴ ἡ ἐντιμος πενία· πλησίον τῆς ἐπαρχίας τῶν Μαυρομηχαλέων κατώκει ἄσημὸς τις δικηγόρος εἰρηνοδίκειου, υἱὸς τῆς Κορφιατάκαινας καλούμενος· οὗτος ἐκ τῆς ἀσημότητος ἐγένετο διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς ἐξουσίας πρῶτον μὲν βουλευτῆς, ἔπειτα δὲ καὶ ὑπουργός. Καίτοι δὲ οὐδὲν ἔχων ἀτομικὸν πάθος κατὰ τῆς Μαυρομιχαλικῆς οἰκογενείας· κατέτρεξεν ὅμως αὐτὴν, ἀδεία βεβαίως βασιλικῆ, μέχρις ἐξοντώσεως· τοῦτο προὐκάλεσε μὲν τὴν ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς Ἀθηνῶν δολοφονίαν τοῦ ὑπουργοῦ Κορφιατάκη, ἀλλ' οὐχ' ἦττον ὁ μὲν ὑπασπιστὴς τοῦ Βασιλέως Δημήτριος, συνοδευόμενος αὐτὸν τότε εἰς Μόναχον, ἐττάλη ἐκείθεν εἰς Ἀθήνας, συνοδευόμενος ὑπὸ χωροφυλάκων· ἡ δὲ Κυρία τῆς αὐλῆς Φωτεινὴ Μαυρομηχάλη, ὁ τύπος οὗτος τῆς ἀρετῆς, ἐδιώχθη διὰ νυκτὸς τῆς Αὐλῆς, συναποφέρουσα καὶ μίαν συγγραμὴν κατὰ τῆς τιμῆς τῆς συκοφαντίας. Παραπλήσια τούτων ἐγένοντο καὶ ἐν Ἀκαρνανίᾳ, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ καὶ ἐν Κορίνθῳ καὶ ἀλλαχοῦ· ἐνιαχοῦ μάλιστα τοῦτο ἐγίνετο περιοδικῶς, ὅτε μὲν δηλαδὴ ὑπερίσχυε διὰ τῆς ἐξουσίας

ἡ μία φατρία κατὰ τῆς ἄλλης, ἄλλοτε δὲ ἐνεδυναμοῦτο αὕτη κατὰ τῆς πρώτης. ὁ τόπος διὰ τοῦ τόπου, τὸ ἔθνος διὰ τοῦ ἔθνους.

Ἡ Ἑλλάς, περιβρεχομένη πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης καὶ πολλὰς νήσους, πολλοὺς καὶ εὐμεγέθεις λιμένας ἔχουσα, ὑπῆρξεν ἔκπλαι ναυτική. Διὰ τοῦ ναυτικοῦ τῆς ἐσώθη καὶ ἐπὶ Θεμιστοκλέους ἡ Ἑλλάς, διὰ τοῦ ναυτικοῦ τῆς κατὰ μέγα μέρος ἐδοξάσθη καὶ ἐπὶ τοῦ τελευταίου ἀγῶνος. Μετὰ τὴν γενικὴν ὁμως τοῦ ἀτμοῦ χρῆσιν, ἤρξατο ἡ παρακμὴ τοῦ ἰσιοφόρου ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος· τὸ δὲ πολεμικὸν ναυτικὸν κατέσφραψεν, ὡς εἴπομεν, ἡ ἰδία Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ὀθωνικῆς Μεγαλειότητος, χάριν οἰκονομίας! Τὴν οἰκτράν ταύτην κατάστασιν τοῦ ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος λυπούμενοι δύο μεγάθυμοι καὶ βελόπλουτοι Ἕλληνες, οἱ ἀοίδιμοι Τουσίτζας καὶ Στουρνάρης ἦλθον ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1848, φέροντες δέκα ἑκατομμύρια δραχμῶν ἰδίας αὐτῶν περιουσίας, ἵνα συστήσῃσι διὰ μετοχῶν ἀτμοπλοικὴν ἐταιρίαν. Περιττὸν δὲ εἶναι νὰ εἴπωμεν, ὅτι διὰ τοσοῦτου κεφαλαίου καὶ διὰ τῆς κολοσσιαίας αὐτῶν Εὐρωπαϊκῆς ὑπολήψεως, ἐδύνατο οἱ ἄνδρες οὗτοι νὰ προσελκύσῃσι διὰ μετοχῶν καὶ ἑκατὸν ἴσως ἑκατομμύρια δραχμῶν. Διὰ τοσοῦτου δὲ κεφαλαίου, καλῶς διαχειριζομένου, ἠδύνατο ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου νὰ μεταβάλῃσι πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ἀλλὰ μετὰ πολλὰς ματαίαις διαπραγματεύσεις ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Ὀθωνικῆς Μεγαλειότητος ἀπέκρουσε τὰς προτάσεις τῶν Ἑλλήνων Τουσίτζα καὶ Στουρνάρη, ἵνα μὴ βλαφθῶσι τ' Αὐστριακὰ συμφέροντα τῆς ἐταιρίας τοῦ Λόιδ. Οὐδ' ἡ ὑπάρχουσα ἤδη ἐν Ἑλλάδι ἀτμοπλοικὴ ἐταιρία ἤθελε συστηθῆ ποτὲ, ἐὰν μὴ ἐπῆρξατο ἡ Ἀγγλογαλλικὴ κατοχὴ, καὶ ἐὰν μὴ ὑπεστηρίζοντο δι' αὐτῆς ἐπὶ τινὰς μῆνας πατριῶται Ἕλληνες ὑπουργοί.

Εἰς τῶν μεγάλων ἐθνικῶν πλούτων τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀναντιρρήτως καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἱαματικῶν καὶ μεταλλικῶν αὐτῆς ὑδάτων, ἀλλὰ ταῦτα οὐδέποτε ἐξεμεταλεύθησαν, οὐδὲ κἂν ἀνελύθησαν ἐν τῷ τόπῳ, ἵνα μὴ βλαφθῶσι τὰ συμφέροντα τῆς Γερμανίας, πωλούσης καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα ἀντὶ μεγάλης ποσότητος χρημάτων ἄρθρον ποσότητα ἱαματικῶν ὑδάτων.

Εἰς ἕτερος οὐσιωδίστατος ἐθνικὸς πλοῦτος εἶναι τὰ ἄπειρα ἑκατομμύρια τῶν ἀγρίων ἐλαιῶν τοῦ δημοσίου καὶ ὁ αὐτοφῆς οὗτος πλοῦτος, ἀντὶ νὰ γείνη παραγωγικὸς, κταστρέφεται ἐν Ἑλλάδι, ὅπως θὰ ἀποδείξωμεν κατωτέρω.

Περὶ δὲ τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας δὲν πρέπει, φρονοῦμεν, οὐδὲ λόγον πολὺν νὰ κάμωμεν ἐνταῦθα, διότι κατὰ τὴν πολιτικὴν τοῦ Ὀθωνος ἀπὸ Τεργέστης πρέπει νὰ προμηθεύωνται καὶ τὰς πατάτας τῶν οἱ Ἕλληνες, ἀπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τὰς ἀγελάδας τῶν καὶ τοὺς ἵππους τῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ Ῥήνου τοὺς οἴνους τῶν ἐν ᾧ ἠδύνατο διὰ μὲν τῶν αἰῶνων τῶν νὰ προμηθεύσῃσι πολλὰς μεγάλουπύλας τοῦ κόσμου· διὰ δὲ

τῶν ἐγγχωρίων προϊόντων των καὶ τῆς κτηνοτροφίας των ἠδύναντο νὰ διαθρέψωσιν εἰκοσιν ἑκατομμύρια κατοίκων· ἀλλ' εἰς ὅλα ταῦτα ἀντίκεινται τὰ συμφέροντα τῆς Αὐτρίας, ἄλλως δὲ ἅς μὴ λησμονήσωμεν καὶ τὸ τοῦ Βαλεροστίν ἀξίωμα « ὁ τόπος διὰ τοῦ τόπου. »

Μάταιον ἐπίσης εἶναι νὰ κάμωμεν μνηεῖον ἐνταῦθα περὶ ἐδοποιίας καὶ περὶ τῶν λοιπῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας τοῦ Κράτους, ἅπαντα ταῦτα ἤθελον ἐπιφέρει τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ τόπου, καὶ τοῦτο ἀντίκειται εἰς τὸ ἀξίωμα « ὁ τόπος διὰ τοῦ τόπου. »

Ἀπὸ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἢ μάλλον εἰπεῖν ἀπὸ τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους μία μόνη ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει παρ' ἅπασι τοῖς ἔλλησι γενικὴ εὐχὴ καὶ μία μόνη ἐπιθυμία· ἡ πραγματοποίησις τῆς Μεγάλῃς ἰδέας, δηλαδὴ ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἀδελφῶν. Πολλοὶ παρῆλθον ἔκτοτε εὐνοϊκαὶ πρὸς τοῦτο περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ Ὅθων οὐ μόνον τὴν ἐλαχίστην ἔδειξε πρὸς τοῦτο ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ καὶ ἀντέπραξε. Μόλις δὲ προανακρουσθέντος τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, καθ' ὃν ἅπασαι αἱ προσάτριά τῆς Ἑλλάδος δυνάμεις ἔμελλον νὰ συγκρουσθῶσι πρὸς ἀλλήλας καὶ καθ' ὃν ἡ φρόνησις καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη ἐπέβαλε κατ' ἀνάγκην καὶ κατὰ καθήκον τὴν τήρησιν αὐστηρᾶς οὐδετερότητος, μόλις λέγομεν, προανακρουσθέντος τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, καὶ ὁ βασιλεὺς πρῶτον μὲν ἔπεμψε πανταχοῦ τοῦ κόσμου, ὅπου ὑπάρχουσιν Ἕλληνες πλούσιοι ἀποστόλους, ἵνα διανείμωσι βιβλίους καὶ παράσημα καὶ εἰσπράξωσιν ἀντ' αὐτῶν πρὸς πραγματοποίησιν δῆθεν τῆς μεγάλης ἰδέας χρήματα· δεύτερον δὲ, μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τὰ οὕτω εἰσπραγέντα παρὰ τῶν Ἑλλήνων πέντε περίπου ἑκατομμύρια, προσεποιήθη ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ βοηθήσῃ καὶ τὴν Ῥωσίαν δι' ἀντιπερισπασμοῦ τινος κατὰ τὴν Ἠπειρον καὶ Θεσσαλίαν· τὸ στρατήγημα τοῦτο ἐπέφερε πέντε ἕτερα ἑκατομμύρια· ἐξετέλεσε δὲ τὸν τε ἀντιπερισπασμὸν καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν οὕτω ἐντίμως, ὥστε οἱ μὲν ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπηλλάγησαν μὲν τότε, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τῶν ποιμνίων καὶ τῆς λοιπῆς αὐτῶν κινητῆς περιουσίας· ἡ δὲ Ῥωσσία βραδύτερον ἐνόησεν, ὅτι διὰ τῶν χρημάτων τῆς ἐπλούτισεν ἕνα Ἀστυνόμον τῆς Αὐστρίας, ὅστις καὶ σήμερον ἔτι πρεσβεύει ὡς θρησκευτικὸν δόγμα, ὅτι ἅπαντα τὰ πρὸ τριῶν ἐτῶν γενόμενα ἐν Ἰταλίᾳ, θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν νόμιμον καὶ φυσικὴν κατάστασιν. Χρείας δὲ τυχούσης δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν καὶ διὰ πραγμάτων, ὅτι οὐχὶ μόνον εὔχεται καὶ πρεσβεύει τοῦτο ὁ Ὅθων, ἀλλὰ καὶ συντελεῖ εἰς τοῦτο ὅλαις δυνάμεσι. Εἶναι δὲ ἀπορίας ἄξιον πῶς ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄνδρες, φιλελεύθεροι μάλιστα καὶ τὰ μέγιστα συντελέσαντες εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἰταλίας, οἵτινες πιστεύουσιν, ὅτι εἷς Βρυαρχὸς πρίγκιψ, προωρισμένος ὢν καὶ ἀνατραφεὶς διὰ τὸ ἰσραττεῖον, εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ γείνη ὁ ἀναμορφωτὴς τῆς Ἀνατολῆς... γράφομεν ἐν πλήρει γνώσει τῶν συμβαι-

νόντων κατὰ τὴν Ἀνατολὴν, καὶ διαμκρυρόμεθα ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὅτι πᾶν οἶον δὴ ποτε κίνημα, γενόμενον διὰ τοῦ Ὁθωνος κατὰ τὴν Ἀνατολὴν, ὡς ἄμεσον μὲν ἀποτέλεσμα θέλει ἔχει τὴν ἀλληλοσφαγίαν, τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, τὴν ληστείαν καὶ τὴν πειρατείαν ὡς τελικὸν δὲ ἀποτέλεσμα, ἀκαταλόγιστον ὠφέλειαν ὑπὲρ τοῦ ἀπολυτισμοῦ. Κύριον μέλημα τοῦ Ὁθωνος ἦτο τότε νὰ πέμπῃ κατόπιν τῶν εἰσβαλόντων εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον κατασκόπους ἐπὶ κατασκόπων καὶ ἐτέρους πάλιν κατασκόπους κατασκοπεύοντας τοὺς κατασκόπους τῶν κατασκόπων, ἵνα μὴ τυχὸν οἱ εἰσβαλόντες συσῆσώσι που τῶν κατακτηθησομένων χωρῶν, τοπικὴν Κυβέρνησιν ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τούτων δύναται νὰ ἐρωτήσῃ, πάντας τοὺς εἰσβαλόντας ἢ καὶ αὐτοὺς τοὺς πρέσβεις καὶ ἀντιπροσώπους τῶν συμμάχων δυνάμεων Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Δύναται ἐπίσης νὰ ἐρωτήσῃ καὶ αὐτὰ τὰ Ἑλληνικὰ δικαστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχουσι δίκαι ἐκκρεμῆς περὶ σφετερισμοῦ χρημάτων καὶ δικαιωμάτων! ἡγενομένου ἀπὸ τῶν κατασκόπων πρὸς βλάβην ἐτέρων κατασκόπων.

Τοσαύτην δὲ βεβαιότητα εἶχεν ὁ Ὁθων τότε ὅτι διὰ τῆς πληθούς τῶν κατασκόπων του καὶ διὰ τῶν συμβουλῶν τῆς Αὐστρίας ἠθέλε κατακτήσει τὴν Τουρκίαν καὶ εἰς τὸ πείσμα ἔτι τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ὥστε μεταξὺ τῶν ἄλλων γελοιωδεστάτων πρὸς τοῦτο προπαρασκευῶν καὶ ἐπιδείξεων συνέβη ἐν Ἀθήναις καὶ τὸ ἐξῆς περιστατικόν.

Ἐπὶ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Κρημαϊκοῦ πολέμου καὶ πρὸ τῆς ἐνδόξου ἑκστρατείας τῶν κατασκόπων τοῦ Ὁθωνος εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ Θεσσαλίαν εἶχε διαδοθῆ ἐξ Ἀμερικῆς εἰς τὴν Εὐρώπην ἐσφαλμένη τις ἰδέα, ὅτι αἱ τράπεζαι κινουῦνται. Καθηγητὴς τις τοῦ Ἑλληνικοῦ πανεπιστημίου, ἐνθέρμος ὁπαδὸς τῆς Αὐστριακῆς πολιτικῆς, θέλων νὰ ἐκμεταλλεῖται χάριν αὐτῆς τὴν εὐπιστίαν τοῦ Ὁθωνος, ἐκήρυξεν, ὅτι αἱ τράπεζαι οὐ μόνον κινουῦνται, ἀλλὰ καὶ προφητεύουσι, καὶ δὴ ἡ τοῦ καθηγητοῦ τούτου τράπεζα, κινήθησα ἐν Κηφισίᾳ, ἐπροφήτευσεν ὅτι ὁ Ὁθων θὰ γείνη αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ νυκτὸς λοιπὸν ἐπεμφεν ἐκ Κηφισίας ἐπίτηδες πεζὸν, ἢ ἀναγγεῖλη εἰς τὸν Ὁθωνα τὴν χαροποιποιᾶν ταύτην προφητείαν. Οὗτος δὲ ἀμέσως ὑπεσχέθη νὰ διορίσῃ ὑπουργὸν τὸν προφήτην τοῦτον καθηγητὴν. Καὶ ἡ μὲν προφητεία δὲν ἐπηλήθευσε. ἀλλ' ὁ Ὁθων διὰ πρώτην ἴσως ταύτην τὴν φοράν ἐν τῷ βίῳ του ἐτήρησε τὸν βασιλικὸν λόγον τῆς τιμῆς του ὁ προφήτης καθηγητὴς δὲν ἐβράδυνε νὰ γίνῃ ὑπουργός, καὶ νὰ ὑβρίσῃ μάλιστα ἐπισήμως δι' ὑπομονήματός του πρὸς τὰς τρεῖς προστάτριας τῆς Ἑλλάδος δυνάμεις, τὸν τε ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ἀγωνιστάς ἴσως ὁ ἀναγνώστης νομίσῃ, ὅτι ἀστεϊεύμεθα, ἀλλὰ μάρτυρας ἐπικαλούμεθα τοὺς τότε ἐν Ἀθήναις πρέσβεις τῶν ξένων δυνάμεων μάρτυρας ἐπικαλούμεθα ἐπίσης αὐτὰ ταῦτα τὰ διὰ τῆς Παρθώρας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ προφήτου δημοσιευθέντα περὶ

κινήσει· τραπεζῶν καὶ περὶ ἄλλων θαυμάτων αὐτῶν· μάρτυρες ἐπικυλούμεθα τέλος· καὶ αὐτὰ τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ τῆς Γερουσίας.

Ἐξ ὅσων δὲ ἄχρι τοῦδε ἐξεθέσαμεν ἴσως συλλάβῃ τις τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ Ὅθων ἐπιθυμεῖ μὲν τὸ καλὸν τοῦ τόπου ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ τὸ πράξῃ, εἴτε διότι δὲν τὸ ἐννοεῖ, εἴτε διότι στερεῖται καταλλήλων πρὸς τοῦτο ὑπουργῶν καὶ ὑπαλλήλων.

Ἄπασα ἡ Ἑλλάς καὶ ἐν γένει ἅπασα σχεδὸν ἡ Ἀνατολὴ εἶναι χώρα ἀπὸ ἀμνημονισύτων σχεδὸν χρόνων αὐτομάτως διοικουμένη· θὰ ἦτο δὲ καθ' ἡμᾶς εὐτυχῆς ὁ τόπος οὗτος, ἐὰν κί κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεις του περιορίζοντο μόνον εἰς τὸ νὰ μὴ διοικῶσι, καὶ ἐὰν δὲν παρενέβαλον προσκόμματα ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐὰν δὲν ἐστρέβλωναν τὴν πρὸς τὰ καλὰ καὶ τὴν πρὸς τὴν πρόοδον ἐν γένει ἀγαθὴν διάθεσιν τῶν λαῶν. Διότι βεβαίως οὔτε οἱ νομάρχαι τοῦ Ὁθωνος, οὔτε οἱ κατὰ τόπους διοικηταὶ τῶν λοιπῶν Κυβερνήσεων τῆς Ἀνατολῆς δύναται νὰ ἔχωσι τὴν ἀξίωσιν ὅτι διοικοῦσι τὸν τόπον μόνον διότι φροντίζουσι νὰ ὀνομάζωσι δημάρχους τοὺς ἀφωσιωμένους, ἢ μόνον διότι φροντίζουσι νὰ εἰσπράξωσι τοὺς φόρους· ἄλλο δὲ πρὸς τοῦτο οὐδὲν οὐδέποτε ἔλαβε χώραν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, οὐδεμία ποτὲ Κυβέρνησις ἐν αὐτῇ ἐφρόντισε νὰ ἐκμεταλλεύσῃ τοὺς ἀπείρους φυσικοὺς πόρους τοῦ τόπου, πρὸς εὐδαιμονίαν τῶν λαῶν, καὶ οὐδεὶς ποτε ἐφρόντισε νὰ διδάξῃ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς τὰ περὶ προόδου αὐτῶν εἰς τὸν πολιτισμὸν, ὅπως γίνεται τοῦτο εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Εὐρώπης πρὸς τῶν πεφωτισμένων καὶ πατρικῶν Κυβερνήσεων. Ὅ,τι γίνεται ἐν τῇ Ἀνατολῇ γίνεται αὐτομάτως καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης συνδρομῆς Κυβερνήσεώς τινος, εὐκολώτατα δὲ ἡδύνατό τις νὰ πράξῃ ἐν αὐτῇ θαύματα· διότι οὐδεὶς φιλοτιμότερος τοῦ Ἀνατολίτου χριστιανοῦ καὶ ἰδίως τοῦ Ἑλληνοῦ καὶ οὐδὲν ἐλαττήριον ἰσχυρότερον τῆς φιλοτιμίας πρὸς παιδαγωγῆσιν τῶν λαῶν.

Ἄπασα λοιπὸν ἡ Ἀνατολὴ εἶναι καὶ αὐτοδιοίκητος καὶ εὐδιοίκητος, ἀρκεῖ μόνον νὰ γινώσκῃ τις νὰ κάμνῃ ὀρθὴν καὶ οὐχὶ ἀντίστροφον χρῆσιν τῆς ποινῆς καὶ τῆς ἀμοιβῆς, ὅπως συνειθίζει ὁ Ὅθων. Ἴνα δ' ἐκτιμῆσῃ τις κάλλιον τοῦτο, ἀρκεῖ νὰ παραβάλλῃ τὰ συμβαίνοντα καθ' ἑκάστην ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ καλουμένῃ Ἑλλάδι μετὰ τῶν γινομένων ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, ἢ καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Ἀφρικῇ, ὅπου ὑπάρχουσι τίμιαι Κυβερνήσεις. Ἐν μὲν τῇ ἐλευθέρᾳ καλουμένῃ Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ὁθωνος ἄχρι τῆς σήμερον συνέβησαν ὁ κ τ ὠ ἐπαναστάσεις (ἡ τοῦ Γρηγόρη, ἡ τοῦ Σράτο, καὶ Ζέρβα, ἡ τῆς Μάνης, ἡ κατὰ τὴν Φιλιππῆδα ληστανταρσία, ἡ κατὰ τὴν Σεπτέμβριον ἐπανάστασις τοῦ 1843, ἡ τοῦ Γκριζιώτου, ἡ τοῦ Παπακώστα καὶ Βελέντζα καὶ ἡ τοῦ Ναυπλίου.) πολλαὶ ἀνταρσῖαι καὶ ἄπειροι συνωμοσίαι· ἐν δὲ τῷ Λονδίῳ, ἐν Μαγκεστρία, ἐν Μασσαλία, ἐν Τεργέστη, ἐν Λιβόρνῳ, ἐν Βιέννῃ, ἐν Ὀδησσῷ, ἐν Πετροπόλει, καθ' ἅπαντα τὰ παρά-

λια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Καλικούτᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν ἄλλαις τισὶν ἔτι πόλεσι τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουσιν Ἑλληνικαὶ κοινότητες. Αἱ Ἑλληνικαὶ αὐταὶ κοινότητες καὶ πάντῃ αὐτοδιοικητοὶ εἶναι καὶ εὐδαιμονοῦσι· ἐν ἄλλαις δηλαδὴ λέξεσιν ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις ὑπάρχουσι Κράτη ἐν Κράτεσιν. Ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν ποτε τὰ μεγάλα Κράτη, ἐν οἷς ἐδρεύουσι τὰ μικρὰ ταῦτα Ἑλληνικὰ Κράτη, ἔλαβον σπουδαίας ἀφορμὰς δυσαρεσκειῶν κατ' αὐτῶν τοῦναντίον μάλιστα καθ' ἃς ἔχομεν θετικὰς πληροφορίας τὰ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη εὐνοοῦσι τὰ ἐν αὐτοῖς μικρὰ, καὶ ἀεὶ ποτε παρέχουσιν αὐτοῖς νέα προνόμια, καὶ νέας ἀφορμὰς εὐγνωμοσύνης. Ἄλλως δὲ ἡ Ἑλλὰς, ἣτις καὶ ἐπὶ τουρκίας ἔτι ἐγέννησε τὸν Μαυροκορδάτον, τὸν Μεταξᾶν, τὸν Κολέτην τὸν Τρικούπην, τὸν Ζωγράφον, τὸν Λάζαρον Κουντουριώτην τὸν Θάνον Κανακάρην, τὸν Ζαῖμην, τὸν Κρέβατᾶν, τὸν Ψίλλαν καὶ πολλοὺς ἄλλους ὁμοίους τούτων, ἠδύνατο, γομίζμεν, νὰ γεννήσῃ σήμερον καὶ καλλιτέρους αὐτῶν.

Ἄλλὰ πρωτίστη φροντίς καὶ σπουδαιότατη μέριμνα τοῦ Ὁθωνοῦ εἶναι τὸ νὰ μὴ ὑπάρξῃ που τοῦ Κράτους τοῦ ἀνθρώπου, τολμῶν νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰς σοφάς! πολιτικὰς δοξασίας τοῦ ἡγεμόνος. Ὅθεν ἄμα διὰ τῶν κατασκόπων τοῦ ἀνακαλύψῃ ὅτι εἰς μέρος τι τοῦ Κράτους φυτρώσῃ τοιοῦτον τι ζυζάνιον, ἀμέσως φροντίζει νὰ ἐκριζώσῃ τοῦτο διὰ τῶν μεταθέσεων μὲν καὶ τῶν παύσεων, ἐὰν ἦναι ὑπάλληλος, καὶ διὰ τῶν γνωστῶν αὐτῷ ἄλλων μέσων τῶν καταδιώξεων καὶ τοῦ βανδαλισμοῦ ἐὰν ἦναι ἀπλοῦς πολίτης.

Μόλις κατὰ τὴν παρελθούσῃν σύνοδον τῆς βουλῆς διεκρίθησαν ὡς καλοὶ ῥήτορες δύο δικηγόροι, οἱ Κύριοι Διαμνητόπουλος καὶ Δεληγιώργης καὶ ὁ Ὁθων ἐγκαίρως ἐφρόντισε νὰ παραμερίσῃ σὺτούς τοῦ βήματος τῆς βουλῆς, εὐχαρίστως δὲ ἤθελε παραμερίσει αὐτούς, φρονούμεν, καὶ αὐτοῦ τοῦ Κράτους τοῦ ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ βίου, ἐὰν ἐδύνατο, ὅπως παραμέρησε καὶ ἄλλους πολλοὺς ὁμοίους τούτων. Τούτου δὲ ἕνεκα ἡ Ἑλλὰς πάσχει τῷ ὄντι σήμερον μεγάλην λειψανδρίαν· ἀλλὰ μάρτυρα ἐπικαλούμεθα τὸν θεὸν καὶ αὐτούς τοὺς πρέσβεις τῶν ξένων δυνάμεων ὅτι τὸ κακὸν τοῦτο δὲν εἶναι ἔμφυτον, ἀλλὰ μόνον ἐπίκτητον, καὶ ἀπλοῦν ἀποτέλεσμα τῆς ζηλοτυπίας τοῦ Ὁθωνοῦ. Ἄς ἀπαλλαχθῇ ὁ τόπος τοῦ καταπιέζοντος αὐτὸν σήμερον βαρυτάτου μολύβδου, καὶ ἡ Ἑλλὰς θ' ἀναδείξει, ἐλπίζομεν, ἂν οὐχὶ ἀμέσως τοὺς Περικλεῖς τῆς καὶ τοὺς Δημοσθένεις τῆς, τοῦλάχιστον ὅμως ἀνδρας δυναμένους νὰ παραβληθῶσιν, ἀναλόγως τῆς σμικρότητος τοῦ τόπου τῶν, πρὸς Εὐρωπαίους, γεννηθέντας καὶ ἀνατραφέντας ἐν τοῖς μεγάλοις αὐτῶν ἔθνεσιν.

Ἄλλως δὲ τόπος, ὅστις τριάκοντα ὄλα ἔτη ἐδιοικηθῆν συστηματικῶς καὶ ἐκ' προθέσεως διὰ τῆς ἀντιστρόφου χρήσεως τῆς ποινῆς καὶ τῆς ἀμοι-

θῆς, καὶ ἐξ ἀγγέλων ἐὰν συνέκειτο ἤθελε διαφραῖ, ἴσως πλειότερον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἤθελε πάθει μεγαλειτέραν ταύτης λειψανδρίαν.

Δευτερεύουσα φροντίς τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ὄθωνος ὑπῆρξεν ἑκπαλαὶ καὶ ἐπικρατεῖ αὐξάνουσα μάλιστα μέχρι τῆς σήμερον πρῶτον μὲν τὸ νὰ μὴ θεραπευθῆ ποτε οὐδεμία ἀνάγκη τοῦ τόπου· δεύτερον δὲ τὸ νὰ μὴ πληρώνωνται οἱ τόκοι τοῦ δανείου, καὶ τρίτον τὸ νὰ μὴ ὑπάρξῃ ποτὲ οὐδ' ἐβολὸς περίσσευμα εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Κατ' ἔτος ψηφίζονται ὑπὸ τῶν βουλῶν πιστώσεις διὰ δημόσια ἔργα, ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ὄθωνος ἢ μετατρέπει τὰς πιστώσεις ταύτας εἰς ἄλλας ἰδανικὰς καὶ γελοίας μάλιστα ἀνάγκας (οἶον τὴν ἑορτὴν τῆς βασιλικῆς εἰκοσιπενταετηρίδος ἢ τὴν δαπάνην πρὸς διαφθορὰν τῶν συνειδήσεων) ἢ πέμπει πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων ἔργων τοιοῦτους διαχειριστὰς καὶ ὑπαλλήλους, ὥστε νὰ δαπανηθῶσι μὲν ὅσον τάχιστα τὰ χρήματα, ἀλλὰ τὰ δημόσια ἔργα νὰ προσδοκῶσιν ἐπὶ ἀόριστον χρόνον τὴν ἀποπεράτωσιν. Ἐντεῦθεν προέκυψεν ὥστε καίτοι ἀπειραχρίθμων οὐσῶν τῶν πηγῶν τοῦ δημοσίου πλούτου ἐν Ἑλλάδι, καίτοι βαρυτάτους φόρους πληρόνωντος τοῦ λαοῦ, καὶ τεραστίας συνδρομὰς προσενεγκόντων τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἑλλήνων ὁμογενῶν, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν δημόσιον καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας ἔργον ἔγινεν, οὐδεμία ὁδὸς οὔτε κἂν ἀμαξωτὴ ὑπάρχει, διατέμνουσα καθ' ὀλοκληρίαν τὸ Κράτος. Πρὶν δὲ ἀναδημοσιεύσωμεν τὰς καὶ ἄλλοτε δημοσιευθείσας πληροφορίας περὶ Ἑλλάδος, ἃς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς.

Ἰπάρχουσί τινες οἱ ἰσχυριζόμενοι, ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος ἦτο πρῶτος, καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς προσδοκίας τῆς Εὐρώπης, ὅπως οἱ Ἴταλοί. Πρῶτοι βεβραίως ἡμεῖς καὶ πλειότεροι ἴσως παντὸς ἄλλου ἐθαυμάσαμεν καὶ θαυμάζομεν τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἰταλικοῦ ἔθνους. Ὄταν ὁμοῦς ἀπαθῶς παραβάλλῃ τις τὰς περιστάσεις τῆς Ἰταλίας πρὸς τὰς τῆς Ἑλλάδος, ὅταν ἀναλλογισθῇ τὸ τί ἦτο ἡ Ἰταλία πρὸ τοῦ ἀγῶνος τῆς, καὶ τί ἦτο ἡ Ἑλλάς πρὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ὅταν ἀναλογισθῇ τὰ μέσα καὶ τὴν καρτερίαν ἑκτέρου τούτων τῶν ἔθνων· καὶ ἰδίως, ὅταν τίς περιβάλλῃ ὅσα ἡμεῖς διὰ τῶν δύο τούτων ὑπομνημάτων ἐδημοσιεύσαμεν καὶ ὅσα ἀκολούθως θέλομεν δημοσιεύσει πρὸς τὰς ἀτομικὰς ἀρετὰς τοῦ αἰοδίδιμου βασιλέως Καρόλου Ἀλβέρτου καὶ τοῦ ἐνδόξου Βίκτορος Ἐμμανουὴλ καὶ πρὸς τὸν θρησκευτικὸν σεβασμὸν τῶν ἡγεμόνων τούτων πρὸς τὸ σύνταγμα, ὅπερ εἶναι τὸ μόνον κατὰ τὴν αἰῶνα τοῦτον τοῦλάχιστον πολιτεύμα, δι' οὗ δύναται νὰ εὐδαιμονήσωσιν ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰταλία, ὅταν λέγωμεν, ἀναλογισθῇ τις καὶ παραβάλλῃ ταῦτα πάντα, δὲν θέλει ἐπιβαρύνει πολὺ τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατὰ τοσοῦτον μάλλον, καθ' ὅσον ἡ μὲν Ἰταλία ἄχρι τοῦδε τοῦλάχιστον ὑπῆρξε τὸ εὐνοούμενον τέκνον σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου· ἡ δὲ δυσυχῆς Ἑλλάς ἀείποτε ὑπῆρξε τὸ μῆλον τῆς

ἔριδος τῆς Εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας. Μόνον ἓνα Βίκτωρα Ἐμμανουήλ, ἓνα ἀληθῶς τίμιον ἡγεμόνα, ἐάν εἶχεν ἡ Ἑλλάς, ἀναντιβῆθῶς καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ ἔθνους ἤθελεν εκπληρώσει καὶ τὸν σκοπὸν τῆς Εὐρώπης ἤθελε πραγματοποιήσει καὶ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ χριστιανισμοῦ ἤθελεν ἐπικρέσει, καὶ τὰς εὐχὰς σύμπαντος τοῦ πεπολισμένου κόσμου εὐκόλως ἤθελεν ἐκτελέσει. Ἀλλὰ τί λέγομεν ἓνα Βίκτωρα Ἐμμανουήλ; Καὶ πᾶς τις ἄλλος τίμιος ἡγεμὼν εὐκόλως ἤθελε πραγματοποιήσει ἅπαντα ταῦτα. Ἄλλως δὲ, οὐδεὶς γινώσκων τὰ αἴτια, ἔνεκα τῶν ὁποίων ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῆς διπλωματίας ὁ Ὄθων ἐν Ἑλλάδι, καὶ τὰ μέσα ἅπερ αὐτὴ μεταχειρίζεται πρὸς τοῦτο σήμερον, δύναται νὰ καταδικάσῃ τοῦ; Ἑλληνας, ὡς ἀξίους τῆς σημερινῆς τύχης των. Διότι ἡ Ἑλλάς δυστυχῶς εἶναι, φαίνεται, καταδεδικασμένη νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν φανατισμὸν τοῦ Καθολικισμοῦ καὶ νὰ πληρώσῃ τὰς ζήτησας τοῦ Πάπα. Ἡ διαγωγὴ τοῦ πρέσβους τῆς Γαλλίας ἐν Ἀθήναις, ἰδίως κατὰ τὰ Ναυπλιακὰ, τοιοῦτόν τι ἐμφαίνει. Διὰ τρίτου δὲ ὑπομνήματος θέλομεν πραγματευθῆ περὶ τοῦ κατὰ πόσον ὁ Ὄθων ἐξεπλήρωσεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὸν σκοπὸν τῆς Εὐρώπης, τὰς ἀνάγκας τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ τὰς εὐχὰς σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Ἄλλ' ἰδοὺ αἱ πληροφορίες, δι' ὧν δύναται τις νὰ πεισθῆ περὶ τοῦ τί ἐδύνατο νὰ γείνη ἡ Ἑλλάς, ἐάν καλῶς ἐκυβερνᾶτο.

Ἐπιστολὴ πρώτη (1)

Ἡ Ἑλλάς, ὅπως εὐρίσκεται σήμερον, ἔχει προϋπολογισμὸν εἴκοσι καὶ πέντε περὶπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν, δυνατὸν δὲ ἦτο νὰ φθάσῃ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους καὶ σήμερον ἔτι καὶ μέχρι τῶν τριάκοντα τοῦλάχιστον ἑκατομμυρίων, ἐάν μόνον περιορισθῶσιν αἱ κλοπαὶ καὶ

(1) Τὰς ἐπιστολάς ταύτας ἐγράψαμεν ἐν Ἀθήναις ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκ τῶν φυλακῶν ἔξοδόν μας, ἵνα πέμψωμεν εἰς τὸν Βρετανικὸν Ἀστέρα ὡς τεκμήριον εὐγνωμοσύνης ἀνθ' ὅσων ὑπὲρ ἡμῶν ἐδημοσίωσα. Ἡρὶν δὲ ἀποστειλωμεν αὐτὰς καλὸς τις γίνος καλῆς οἰκογενείας ὁ Κ. Ν. Περόγλου, σηπόμενος ἐν ταῖς φυλακαῖς διὰ πολιτικὸν τι ἄρθρον, μᾶς ἐγράψε τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν.

Κύριε Γούδα.

Πολλοὶ τῶν συναδέλφων μας πολιτικῶν καταδικῶν καὶ ὑποδικῶν στεροῦνται τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας· γινώσκοντες δὲ τὰ αἰσθητά σου, σὲ παρακαλοῦσι δι' ἐμοῦ νὰ καταβάλλῃς πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα εἰσπράξῃς συνδρομὰς τινὰς ὑπὲρ αὐτῶν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τοῦ Πάσχα.

Ὁ φίλος σου

Ν. ΠΕΡΟΓΛΟΥΣ.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἡ προσφιλέτης ἡμῶν σύζυγος, ἰδοῦσα ἡμᾶς δεδακρυσμένους, καὶ μαθοῦσα τὴν αἰτίαν, ἀμέσως ἀπέσπασεν, ἐκ μὲν τῶν χειρῶν ἡμῶν τὰς ἐπιστολάς, ἐκ δὲ τῶν ἰδίων τῆς χειρῶν ἐν κόσμῳ, καὶ ἐπεμψε ταῦτα εἰς τὸν τυπογράφον μὲ τὴν ἐξῆς παραγγελίαν. « Νὰ τυπωθῶσι μὲν διὰ τῆς πωλήσεως τοῦ κοσμημάτος, νὰ πω-
» ληθῶσι δὲ πρὸς ὄφελος τῶν πολιτικῶν ὑποδικῶν καὶ καταδικῶν. »

παύσωσιν αἱ καταπιέσεις. Ἐάν δὲ μεταβληθῆ ἐπὶ τὸ λογικώτερον τὸ δλέθριον καὶ βάρβαρον φορολογικὸν σύστημα τῆς ἀποδεκατώσεως τῶν προϊόντων, ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους ἐνδέχεται νὰ φθάσῃ καὶ μέχρι τῶν τεσσαράκοντα ἑκατομμυρίων. Ὁ Γάλλος οἰκονομολόγος Λεμαίτρ, σπουδάσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη (μέχρι τοῦ 1843) οἰκονομολογικῶς τὴν Ἑλλάδα, μᾶς ἐβεβαίωνε κατὰ τὸ 1849 ἐν Παρισίοις, ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶχε τότε εἴκοσι καὶ πέντε τοῦλάχιστον ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰσόδημα· ὁ δὲ κύριος Λεμαίτρ, ὅτε μᾶς ἔδιδε τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην, κατεῖχεν ἐν Παρισίοις τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τοῦ ὑποδιοικητοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Ἐκτοτε δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ πόροι τοῦ Κράτους ἐνδέχεται καὶ νὰ ἐδιπλασιασθῶσιν· ἀλλ', ἵνα μὴ φανῶμεν ὑπερβολικοὶ, περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὰ τριάκοντα ἑκατομμύρια· κατὰ δυστυχίαν ὅμως καὶ εἰς τεσσαράκοντα ἢ καὶ εἰς πενήτηκοντα ἑκατομμύρια ἐάν φθάσῃ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους, ἅπαντα τὰ εἰσοδήματα θέλουσι δαπανᾶσθαι εἰς τὰς καθημερινὰς ἀνάγκας τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας. Πικρὰ δὲ πείρα τοῦ παρελθόντος εἶναι ὁ ἀλανθαστότερος ὁδηγὸς τῆς περὶ τούτου κρίσεως ἡμῶν διὰ τὸ μέλλον. Καὶ δὲν εἶναι μακρὰν ἡ ἐποχὴ, ὅτε κατὰ τὸ 1852 καὶ 1853 ἡ Ἑλλὰς εἶχε δεκατριῶν μέχρι δεκατεσσάρων ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰσόδημα, καὶ δι' αὐτῶν μόνον ἐπῆρκει εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς, καὶ ἴσως κατὰ τι κάλλιον. Σήμερον δὲ, καὶ τοὶ διπλασιασθέντων σχεδὸν τῶν εἰσοδημάτων, ἀλλ' ὅμως οὐδ' ἑνὸς λεπτοῦ ἔχομεν περίσσευμα, ἵνα δαπανῶμεν τοῦτο εἴτε πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ ἐθνικοῦ χρέους, εἴτε πρὸς βελτίωσιν τοῦ πολλὰς καὶ κατεπειγούσας ἀνάγκας ἔχοντος τόπου, ἢ τοῦλάχιστον, ἵνα ἀνακουφίσωμεν κατὰ τι τὸν λαὸν ἐκ τῶν ὑπερόγκων φόρων.

Καὶ τοὶ δὲ οὐδὲν ἐλπίζοντες ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος κυβερνητικοῦ ἐν Ἑλλάδι συστήματος, ἐν παρόδῳ ὅμως θέλομεν ὑπυδειξῆαι ἐνταῦθα καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύναται νὰ ὀρθοποδήσῃ ἡ Ἑλλὰς καὶ διὰ τῆς Κυβερνήσεως.

Καὶ πρῶτον πάντων ἀπαιτεῖται τὰ μὲν ἔσοδα, ἐάν μὴ αὐξηθῶσι μέχρι τῶν τριάκοντα ἑκατομμυρίων, ὅπως εἶναι εὐκολώτατον, ἢ μέχρι τῶν τεσσαράκοντα, ὅπως εἶναι λίαν πιθανόν, καὶ οὐχὶ δύσκολον, τοῦλάχιστον ὅμως νὰ μὴ ἐλαττωθῶσιν, ἀλλὰ νὰ μείνωσι στάσιμα τοῦλάχιστον ἐπὶ ἑν ἔτος. Τὰ δὲ ἔξοδα διὰ τὴν τρέχουσαν ἢ τὴν καθημερινὴν ὑπηρεσίαν, οὐδέποτε πρέπει νὰ ὑπερβῶσιν, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, τὰ εἴκοσι ἑκατομμύρια. Τοῦτο δὲ κατορθοῦται, ἐάν παύσωμεν τὰ λεγόμενα ἔξοδα ἀσφαλείας τοῦ Κράτους· διότι τοῦτο οὐδέποτε κινδυνεύει, ἐάν μὴ ἐντέχνως τρόπον τινὰ ἐπιβουλεύηται· ἐάν παύσωσι τὰ λεγόμενα βοηθήματα, τὰ ὅποια χρησιμεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς διαφθορὰν τῶν ἠθῶν καὶ ἐξώνησιν τῶν συνειδήσεων· ἐάν περιορίσωμεν τὰς κλοπὰς τοῦ δημοσίου πλούτου, καὶ ἰδίως ἐάν περιορίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν πλεοναζόντων ὑ-

παλλήλων, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγοι χρησιμεύουσιν ὡς ἀληθεῖς κηρῆνες πρὸς σκάνδαλον τῆς κοινωνίας καὶ διαφθορὰν τῶν ἡθῶν καὶ τῶν χαρακτήρων. Ἄπαντες σχεδὸν οἱ τεσσαράκοντα ἔπαρχοι τοῦ Κράτους, καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ πρωτοκαλλισταὶ αὐτῶν, καὶ οἱ κλητῆρες αὐτῶν εἶναι περιττοὶ, καὶ προσκόμματα μόνον φέρουσιν εἰς τὴν δημοτικὴν λεγομένην διοίκησιν. Πλειοτέρα προσοχὴ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ προσωπικοῦ τῶν νομαρχῶν, πάντη ἐλευθέρα καὶ πάντη ἀνεπηρέαστος ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἐκλογῆς τῶν δημάρχων, τῶν παρέδρων καὶ τῶν δημοτικῶν συμβούλων, τοὺς ὁποίους ἅπαντας, πλὴν τοῦ νομάρχου, πρέπει νὰ ἐκλέγη μόνον ὁ λαὸς, ἔνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναμίξεως τῆς Κυβερνήσεως, καὶ πλειοτέρα τις δικαιοδοσίᾳ εἰς αὐτοὺς ἅπαντας, δύνανται κάλλιστα νὰ ἀντικαταστήσωσι τοὺς ἐπάρχους καὶ σύμπαν τὸ προσωπικὸν αὐτῶν μὲ μείζιστην ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ καὶ οὐκ ὀλίγην οἰκονομίαν τοῦ Κράτους. Εἰς Νομάρχης ἐν Γαλλίᾳ διοικεῖ διὰ μόνων τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων νομοῦς, ἔχοντας πληθυσμὸν μείζονα τοῦ ἑκατομμυρίου, καὶ ἐνταῦθα οἱ νομάρχαι δὲν δύνανται διὰ τῶν δημάρχων καὶ παρέδρων νὰ διοικήσωσι νομοῦς, μάλιστα ἑκατὸν χιλιάδων κατοίκους ἔχοντας;

Ἐὰν πρὸς τούτοις; πύτωμεν τὰς πάντη περιττὰς οὐσας πρεσβείας τοῦ Λονδίνου, τῶν Παρισίων καὶ τῆς Πετροπόλεως· ἐὰν ἀναθέσωμεν ἀμισθὶ ἐν πολλαῖς τῆς τε Τουρκίας, τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Μολδοβλαχίας καὶ ἀπείσης σχεδὸν τῆς Εὐρώπης πόλεσιν τὰ προξενικὰ καθήκοντα εἰς πλουσίους καὶ τιμίους ὁμογενεῖς, καὶ ἀπαλλάξωμεν οὕτω τὸ τε ἐμπόριον καὶ τὸ ναυτικὸν ἰδίως ἀπὸ τοῦ σμήνου τῶν προξενικῶν ἐμμίσθων ὑπαλλήλων, οἵτινες ἐνιαχοῦ ὡς ἄρπυιαι ἀποβροφῶσι τὸ αἷμα τῶν πολιτῶν, καὶ ἀντὶ εὐκολίας οὐκ ὀλίγας δυσχερείας προξενουοῦσιν εἰς τε τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὸ ναυτικόν· καὶ ἐὰν ὡσαύτως μεταβάλλωμεν τὸ τε φορολογικὸν τῆς ἐπικαρπίας σύστημα καὶ τὸ σύστημα τῶν ποινικῶν φυλακῶν. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου φρονούμεν ὅτι, ἐὰν ἔπαυσεν ὁ δεκατισμὸς τῶν προϊόντων καὶ διενέμητο ὁ τῆς ἐπικαρπίας φόρος κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ποιότητα τῆς γῆς ἢ κατὰ τὸ εἶδος τῆς φυτείας καὶ τῆς σπορᾶς, καὶ εἰς τὸ Κράτος, δαπανοῦν ἤδη περὶ τὰ δύο ἑκατομμύρια δραχμῶν μόνον πρὸς εἰσπραξίν τῶν φόρων, ἤθελε προκύψει μείζιστη οἰκονομία, καὶ εἰς τὸν λαὸν μεγάλη ἀνακούφισις ἐκ τῆς τρομερᾶς καταπίεσεως τῶν εἰσπρακτόρων, καὶ μείζιστη πρὸς τούτοις ἀμύλλα ἤθελε διεγερθῆ· διότι σήμερον ὁ δεκατισμὸς τῶν προϊόντων ὠφελεῖ μόνον τοὺς ἔχοντας μεγάλας ἐκτάσεις γῆς, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐδὲν καλλιεργοῦντες, οὐδὲν πληρώνουσιν εἰς τὸ δημόσιον, καρποῦνται δὲ μόνον ἐκ τῶν νομῶν τῶν ἀκαλλιεργήτων αὐτῶν γαιῶν· ἐὰν δὲ ὁ τῆς ἐπικαρπίας φόρος διενέμητο, ὡς εἶπομεν, τότε καὶ οὗτοι, ὄντες ἠναγκασμένοι νὰ πληρῶνωσι φόρον τινα, ἤθελον καλλιεργῆ τὰς γαίας των, καὶ οἱ μικροὶ ἰδιοκτῆται, γινώσκοντες ὅτι ἴσον φόρον θέλουσι πληρῶσαι, εἴτε μικρὸν εἴτε

μέγα εισόδομα παράγει τὸ κτῆμά των, θέλουσι προσπαθῆσαι νὰ ὠφελῶσιν ἐξ αὐτοῦ ὅσον ἔνεστι πλειότερον.

Καθ' ἃς δὲ ἐλάβομεν θετικὰς πληροφορίας ἐν ὄλαις ταῖς φυλακαῖς τοῦ Κράτους διαμένουσιν ἄεργοι, καὶ σήπονται κακοηθεύοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον δισχιλίοι κατάδικοι μέχρι τρισχιλίων· τουτέστι πρὸς ἱκανοποίησιν δῆθεν τῆς ἀδικηθείσης ὑπὸ τούτων κοινωνίας, τῆς μεγίστην πασχούσης λειψανδρίαν, στεροῦμεν αὐτὴν τετράκις χιλίων μέχρις ἐξάκις χιλίων ἀνθρωπίνων χειρῶν, τῶν ῥωμαλεοτέρων μάλιστα καὶ τῶν ἱκανῶν νὰ ἐκτελέσωσι πᾶν εἶδος ἐπιμόχθου ἐργασίας. Ἐκαστος μὲν κατάδικος, ἐὰν ἦναι πένης, λαμβάνει ἐκ τοῦ δημοσίου καθ' ἑκάστην ἡμέραν τριάκοντα μόνον ἑκατοστὰ τῆς δραχμῆς, ἵνα δι' αὐτῶν διατρέφεται· ἀλλὰ καίτοι πενιχρᾶς καὶ γλίσχρου οὔσης τῆς ἐκ τοῦ δημοσίου διατροφῆς τῶν καταδικῶν, τὸ δημόσιον ὅμως δαπανᾷ (συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐνοικίων τῶν φυλακῶν, τῶν μισθῶν τῶν δεσμοφυλάκων, τῶν μισθῶν τῶν ἱατρῶν καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἐξόδων) δι' ἕκαστον κατάδικον καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀνά ἑννεήκοντα καὶ πέντε ἑκατὰ τῆς δραχμῆς· τουτέστι τὸ δημόσιον δαπανᾷ κατ' ἔτος εἰς μᾶτην καὶ πρὸς μεγίστην βλάβην τῆς κοινωνίας ἐξακοσίας χιλιάδας δραχμῶν μέχρις ἑνεκακοσίων ἢ καὶ ἐνὸς ἑκατομμυρίου· καὶ ὑπομονή, ἐὰν ἡ φυλάκις καὶ ἡ τοσαύτη δαπάνη ἐπέφερον ὡς ἀποτέλεσμα τὸν σωφρονισμὸν τοῦλάχιστον τῶν τιμωρουμένων· πικρὰ πείρα ὅμως ἀπέδειξεν, ὅτι ἕκαστος κατάδικος, ἐὰν ἦναι ῥέκτης εἰς τὸ κακόν, ἐξέρχεται τῶν φυλακῶν δις καὶ πλεονάκις κακοηθέστερος, θηριωδέστερος καὶ κακουργότερος ἑαυτοῦ, συγκρινομένης τῆς ἐπὶ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ ἐκ τῶν φυλακῶν καταστάσεως πρὸς τὴν πρὸ τῆς φυλακίσεως.

Τὸ σύστημα λοιπὸν τῶν ποινικῶν φυλακῶν μᾶς φαίνεται δαπανηρότατον εἰς τὸ Κράτος, ὀλεθριώτατον εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ σκληρότατον καὶ καταστρεπτικώτατον εἰς τοὺς τιμωρουμένους, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐπισπευσθῆ ὅσον ἔνεστι τάχιον ἢ μεταβολὴ αὐτοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἡμεῖς ἐκ τοῦ προχείρου προτείνομεν τὸ ἐξῆς σχέδιον. Πρῶτον πάντων νὰ καθιερωθῆ διὰ νόμου, ὅτι ἕκαστος, ἀδικῶν τὴν κοινωνίαν καὶ καταδικαζόμενος εἰς μείζονα τῆς ἐξαμηνίας φυλάκισιν, ἐὰν ἐπιθυμῆ νὰ διατρέφεται ὑπὸ τοῦ δημοσίου, ὀφείλει νὰ ἐργάζεται ἐν ταῖς φυλακαῖς ὑπὲρ μὲν τοῦ δημοσίου μέχρις ἀποτίσεως πάσης τῆς πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ δαπάνης· περισσεύματος δὲ προκύψοντος ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἅπκν τοῦτο νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς εἰρηνικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ καταδίκου μετὰ τὴν ἐξοδον αὐτοῦ ἐκ τῶν φυλακῶν· διὰ τοῦ εὐεργετικωτάτου τούτου νόμου θέλουσι προκύψει ἄπειρα εὐεργετήματα εἰς τε τὸ Κράτος, εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ εἰς τοὺς ἀδικήσαντας ὅπως δῆποτε ταύτην. Πρῶτον μὲν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους θέλει προκύψει εἰς τὸ δημόσιον τεχνικὸν περίσσειμα τοῦλάχιστον πεντακοσίων χιλιάδων δραχμ.

μῶν· διότι εἴμεθα ἐνδομύχως πεπεισμένοι, ὅτι εἶναι ἀδύνατον οἱ κατάδικοι νὰ μὴ κερδίσωσιν, ἐργαζόμενοι εὐθύς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους, τοῦλάχιστον τὰ δυο τρίτα τῆς πρὸς διατήρησιν αὐτῶν δαπάνης· δεύτερον δὲ δὲν θέλει στερεῖσθαι ἡ κοινωνία τοῦ λοιποῦ τὰς χεῖρας δύο χιλιάδων ἀνδρῶν· τρίτον δὲ δὲν θέλουσι κακοηθεύει οἱ κατάδικοι, καθήμενοι ἀργοί· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐργασίας καὶ προχειροτάτης τινὸς χριστιανικῆς διδασκαλίας κατὰ ἑορτὰς καὶ κυριακὰς θέλουσι γείνει ἡμερώτεροι τὰ ἦθη καὶ χρηστοὶ πολῖται· τέταρτον καὶ τελευταῖον ἐκ τοῦ περισσεύματος, τὸ ὁποῖον ἀφεύκτως θέλει προκύπτει μετὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἀπὸ τῆς ἐπασχολήσεως αὐτῶν εἰς τινὰ τέχνην, ἕκαστος, ἐξερχόμενος τῶν φυλακῶν, θέλει ἔχει ἑτοιμον σμικρὸν τι κεφάλαιον καὶ μίαν τέχνην, δι' ὧν δύναται ν' ἀποκατασταθῇ χραισιμώτατος εἰς τὴν κοινωνίαν, τὴν ὁποίαν πρὸ τῆς φυλακίσεως του ἠδίκησε· καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀρίστη ἱκανοποίησις, τὴν ὁποίαν ὁ κατάδικος δύναται καὶ ὀφείλει νὰ παρέξῃ εἰς αὐτὴν, ὑπ' αὐτοῦ ἀδικηθεῖσαν.

Ἐξἁκολουθοῦντες δὲ τὰς περὶ οἰκονομίας σκέψεις ἡμῶν, προτείνομεν ἐπίσης ὅτι τῶν οἰκονομικῶν ἐφόρων καὶ τῶν γραμματέων αὐτῶν τὰ καθήκοντα πρέπει νὰ ἀνατεθῶσιν εἰς τοὺς ταμίαις, ἐνιαχοῦ μάλιστα εἰς τοὺς πρέπει νὰ ἀνατεθῶσι καὶ τὰ καθήκοντα τῶν τελωνῶν. Πάντων δὲ τῶν ὑγιονόμων τὰ καθήκοντα καὶ τῶν γραμματέων καὶ σύμπαντος τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν, ἐνιαχοῦ μάλιστα καὶ αὐτῶν τῶν λιμεναρχῶν τὰ καθήκοντα νὰ ἀνατεθῶσιν εἰς τοὺς τελῶνας, ἢ εἰς τοὺς ταμίαις.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπαλλήλων πάντων τῶν ὑπουργείων πρέπει νὰ ἐλαττωθῆ κατὰ τὸ ἐν τρίτον, ἐὰν μὴ καὶ κατὰ τὸ ἡμῖς· οὕτω δὲ ἐκκαθαρισθησομένης τῆς ὑπαλληλίας, πρέπει ἀναποφεύκτως νὰ αὐξήσῃ ἡ μισθοδοσία τῶν τιμίων καὶ ἱκανῶν ὑπαλλήλων, ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται οὗτοι νὰ κλέπτωσι.

Ἐν τῶν μεγαλειτέρων αἰτίων τῆς ἐξαχρειώσεως τῶν ἠθῶν εἶναι ἀναντηρήτως καὶ ἡ λίαν πρωτῶως κατὰ δυστυχίαν εἰσαχθεῖσα καὶ παρ' ἡμῖν πολυτέλεια· διὰ νὰ διορθωθῆ λοιπὸν τὸ ἠθικὸν τῶν ὑπαλλήλων, πρέπει οὐχὶ μόνον νὰ μὴ ὑποθάλπηται, ἀλλὰ τούναντίον νὰ καταδιώκηται ἡ πολυτέλεια. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον πρέπει νὰ δοθῆ τὸ καλὸν παράδειγμα ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων τοῦ Κράτους ὑπαλλήλων καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τῆς Αὐλῆς, ἥτις οὐχὶ μόνον δὲν πρέπει νὰ ὑποχρῶνῃ τοὺς ὑποδεεστέρους εἰς τὸ νὰ συχναζῶσιν εἰς πολυτελεῖς βασιλικοὺς χοροὺς καὶ συναστροφάς, ἀλλὰ τούναντίον καὶ νὰ ἀποδιώκῃ τούτους, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ὅσας τις τοὺς βλέπει πολυτελῶς ἐνδεδυμένους.

Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀφεύκτως γίνεται οἰκονομία τῶν ἐξόδων καὶ ἐπομένως πλεόνασμα, τὸ γε νῦν ἔχον, περὶ τὰ πέντε ἑκατομμύρια.

Ἐκ τοῦ περισσεύματος τούτου τὸ μὲν πρῶτον ἔτος νὰ δαπανηθῶσιν

ἀμέσως δύο μὲν ἑκατομμύρια πρὸς ἐξοπλισμὸν τοῦ ἔθνους διὰ τῆς συστάσεως ἀληθοῦς ἐθνοφυλακῆς· δύο δὲ ἕτερα ἑκατομμύρια, εὐσυνειδήτως ὁμῶς διαχειριζόμενα, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας, εἴτε διὰ τῆς συστάσεως τοιούτων γεωργικῶν τραπεζῶν, ὥστε ὁ γεωργὸς αὐθημερόν τῆς παρουσιασθησομένης ἀνάγκης του νὰ δύναται νὰ δανείζηται πρὸς δύο ἢ τρία τοῖς ἑκατὸν, εἴτε διὰ τῆς βελτιώσεως τῆς ἐν ἀγρία καταστάσει ἤδη οὔσης κτηνοτροφίας, εἴτε κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον· τὸ δὲ ἕτερον ἐν ἑκατομμύριον, ἐὰν συγκατατίθηνται (ὡς πιστεύομεν ὅτι θὰ συγκατατεθῶσιν) αἱ ἐγγυήτραι τοῦ ἐθνικοῦ δανείου δυνάμεις νὰ μὴ λάβωσιν αὐτὸ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ὡς τόκον καὶ χρεώλυτρον, νὰ χρησιμεύσῃ ἀμέσως πρὸς ὁδοποιεῖαν.

Τὸ δευτέρον μετὰ τοῦτο ἔτος, ἀνυπερβλήτων μενόντων τῶν ἐξόδων, τὰ ἔσοδα εἵμεθα βεβαιότατοι ὅτι θέλουσιν αὐξήσῃ κατὰ δύο ἑκατομμύρια. Μὴ ἀποπερατωθέντος δὲ καθ' ὁλοκληρίαν τοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ ἔθνους, πρέπει καὶ τὸ περισσεύμα τοῦ ἔτους τούτου νὰ δαπανηθῇ, καθ' ὅν ἐμνημονεύσαμεν τρόπον.

Τὸ τρίτον ἔτος τὰ μὲν ἔσοδα ἀφεύκτως θέλουσι φθάσει τὰ τριάκοντα ἑκατομμύρια, τὰ δὲ ἔξοδα διὰ τὴν τρέχουσαν ὑπηρεσίαν δὲν πρέπει οὔτε κατὰ ὄβολον νὰ αὐξήθωσιν. ἐξωπλισμένου δὲ τότε ὄντος καθ' ὁλοκληρίαν τοῦ ἔθνους, καὶ ἄλλων ὑπαρχουσῶν κατεπειγουσῶν ἀναγκῶν, πρέπει νὰ μεταβληθῇ κατὰ τι καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς δαπάνης τοῦ περισσεύματος.

Τότε τὸ κυριώτερον μέλημα τοῦ ἔθνους πρέπει νὰ ᾖναι ὁ κανονισμὸς τῆς ἀποτίσεως τοῦ χρέους αὐτοῦ. Παρ' ἔθνος δὲ σμικροῦ καὶ πτωχοῦ, καὶ οὕτω σκοπίμως διαχειριζομένου τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, αἱ ἐγγυήτραι Δυνάμεις θὰ συγκατατεθῶσιν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλομεν, νὰ λαμβάνωσιν ὡς τόκον καὶ χρεώλυτρον τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ δανείου ἐπὶ τρία τοῦλάχιστον ἔτη ἀνὰ δύο ἑκατομμύρια κατ' ἔτος. Πρῶτον λοιπὸν πάντων ἐκ τοῦ περισσεύματος πρέπει νὰ ἀποδίδωνται ταῦτα, ἵνα στερεωθῇ ἡ δημοσία πίστις καὶ ἵνα μὴ μᾶς ἀποκαλῆ, ὅπως ἄχρι τοῦδε, ἡ Εὐρώπη ἐν τῇ δικαίᾳ ἀγανακτῆται αὐτῆς, χρεωκόπους.

Μετὰ τὴν ἀπότισιν τοῦ ἱεροῦ τούτου χρέους τῶν δύο ἑκατομμυρίων, πρέπει νὰ διανεμηθῶσι τὰ λοιπὰ ὀκτὼ ἑκατομμύρια τοῦ περισσεύματος ὡς ἐξῆς· δύο ἑκατομμύρια κατ' ἔτος πρέπει ἀφεύκτως νὰ δαπανηθῶσι πρὸς καταρτισμὸν τοῦ ἐθνικοῦ ναυτικοῦ· δύο ἑκατομμύρια πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας καὶ πρὸ πάντων τῆς κτηνοτροφίας· δύο ἕτερα ἑκατομμύρια πρὸς κατασκευὴν δημοσίων ἀμαξωτῶν δρόμων, συνάμα δὲ νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ πολῖται δι' ἀγγορείας ἢ προσωπικῆς ἐργασίας, νὰ κατασκευάσωσι βαθμηδὸν καὶ κατὰ σμικρὸν ἀμαξωτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπαρχιακοὺς καὶ δημοτικοὺς δρόμους· δύο ἕτερα ἑκατομμύρια πρέπει νὰ δαπανῶνται κατ' ἔτος πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν κοινωφελῶν τεχνῶν καὶ τῆς

διὰ τὴν μεταποίησιν τῶν φυσικῶν προϊόντων τοῦ Κράτους βιομηχανίας. τὰ δὲ ἕτερα δύο ἑκατομμύρια νὰ δραπανῶνται πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν ἔθνικῶν πόρων τοῦ Κράτους.

Μεγαλειτέρου δὲ ὄντος ἐνταῦθα τοῦ κύκλου τῆς διαχειρίσεως τοῦ περισσεύματος, πλείονος δεῖται καὶ ἀναπτύξεως. Καὶ περὶ μὲν τῆς κατάρτισεως τοῦ ἔθνικοῦ ναυτικοῦ ἢ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἐμπορικοῦ, δὲν ἔχομεν νὰ εἴπωμεν πολλὰ, διότι καὶ ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας εἶναι ἔτι σμικρὸς, παραβαλλόμενος πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦτε ἔθνικοῦ καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ. Μὲ τὸ τοῦ πρώτου ἔτους περίσσειμα τῶν δύο ἑκατομμυρίων, ὅπερ διετέθη ὑπὲρ τοῦ ναυτικοῦ, βεβιαίως δὲν δύναται τις νὰ κάμη καὶ μεγάλα πράγματα, οὐχ ἦττον ὅμως ἀναγκαιότατον θεωροῦμεν τὸ ποσὸν τοῦτο ἀποκλειστικῶς νὰ δαπανηθῇ ὑπὲρ τοῦ ναυτικοῦ, εἴτε πρὸς σύστασιν ναυτικῶν τραπεζῶν, εἴτε πρὸς τὴν κατασκευὴν ἑνὸς ἢ δύο πολεμικῶν πλοίων, εἴτε πρὸς ἄλλην τινὰ ναυτικὴν ἀνάγκην, διότι κατὰ μέγα μέρος διὰ τοῦ ναυτικοῦ ἐσώθη καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ τῶν Περσῶν ἢ Ἑλλὰς, καὶ ἄνευ καλοῦ ναυτικοῦ οὐδὲ νὰ ὑπάρξῃ δύναται, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ εὐδαιμονήσῃ καὶ νὰ μεγαλυνηθῇ.

Ἐκ δὲ τῶν δύο ὑπὲρ τῆς γεωργίας διατεθέντων ἑκατομμυρίων, ἔν μὲν καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον νὰ χρησιμεύσῃ ἀποκλειστικῶς πρὸς αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου τῶν γεωργικῶν τραπεζῶν, δανειζουσῶν προχειρότατα μετὰ τοσούτου τόκου, ὅσοι, συλλεγόμενοι κατ' ἔτος, ἢ ἀρχῇ νὰ καλύπτῃ μόνον τὰς δαπάνας τῆς διαχειρίσεως τῶν χρημάτων τούτων καὶ τὰς ἐνδεχομένας ζημίας· ὥστε κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον τὸ ἔν καὶ ἡμισυ ἑκατομμύριον, ὃν ἀποθεματικὸν τοῦ ἔθνους κεφάλαιον, παραγωγικὸν μάλιστα πλούτου, καὶ κατ' ἔτος αὐξανόμενον ἐκ τῆς προσθήκης τοῦ νέου κεφαλαίου, ἐνδέχεται νὰ χρησιμεύσῃ ἢ δι' ἀπροβλέπτους νέας ἀνάγκας τοῦ ἔθνους ἢ διὰ τὴν ἀπότισιν τοῦ ἔθνικοῦ δανείου. Αἱ δὲ πεντακόσαι χιλιάδες δραχμῶν, πρέπει νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς προμήθειαν καὶ δωρεὰν γεωργικῶν ἐργαλείων ἐν εἴδει βραβείων εἰς τοὺς ἀριστεύοντας γεωργοὺς, ἢ καὶ πρὸς καθαρὰν χρηματικὴν βράβειυσιν τῶν ἀριστευόντων ἐξ αὐτῶν ἐν τε τῇ γεωργίᾳ καὶ τῇ κτηνοτροφίᾳ κατὰ τὰς ἐνιαυσίως γενησομένας Νομαρχικὰς ἢ Δομοτικὰς ἐκθέσεις.

Τὰ δύο ὑπὲρ τῆς ὁδοποιΐας ἑκατομμύρια πρέπει ἀφ' ἑκείνης νὰ δαπανῶνται κατ' ἔτος πρὸς κατασκευὴν δημοσίων ἀμαξωτῶν δρόμων, ἄνευ τῶν ἐποίων οὐδεμίᾳ οὐδαμοῦ τοῦ κόσμου εἰναι ποτε δυνατόν νὰ γείνη πρόοδος οὔτε κατὰ τὴν κτηνοτροφίαν, οὔτε κατὰ τὸ ἐμπόριον, οὔτε κατὰ τὴν συγκοινωνίαν, οὔτε κατὰ τὸν πολιτισμόν· αἱ δημόσιαι ὁδοὶ χρησιμεύουσιν ἐν τινὶ τόπῳ, ὥσπερ αἱ ἀρτηρίαι ἐν τινὶ σώματι· καθὼς λοιπὸν ἐν τῷ σώματι, πεφραγμένων οὐσῶν τῶν ἀρτηριῶν, δὲν δύναται νὰ κυκλοφορήσῃ τὸ αἷμα, καὶ νὰ διαθρέψῃ τὰ ὄργανα

τοῦ σώματος, οὕτω καὶ μὴ ὑπαρχουσῶν ἐν τινὶ χώρᾳ ἀμαξωτῶν ὁδῶν, δὲν εἶναι ποτε δυνατὸν οὔτε νὰ διατραφῆ, οὔτε νὰ ὑπάρξῃ, οὔτε νὰ εὐδαιμονήσῃ ἢ κοινωνιᾷ· διὰ τοῦτο ἐξάπαντος πρέπει νὰ κατασκευασθῶσιν ὅσον ἐνεστί τάχιον δημόσιαι ἀμαξωταὶ ὁδοὶ καθ' ἅπαν τὸ Κράτος· μία π. χ. ἀπ' Ἀθηνῶν διὰ Θηβῶν καὶ Λεβαδίας εἰς Λαμίαν· ἑτέρα ἀπ' Ἀθηνῶν δι' Μεγάρων, Κορίνθου κτλ. εἰς τὰ πέρατα τῆς Πελοποννήσου· ἑτέρα ἀπὸ Μεσολογγίου διὰ Μακρυνόρους μέχρις Ἀνίνου, ἢ τῶν μεθορίων· ἑτέρα ἐντεῦθεν, παραλίχ, μέχρι Μεσολογγίου, καὶ οὕτω καθεξῆς καθ' ὅλας τὰς πρωτεύουσας τῶν νομῶν τῆς Πελοποννήσου.

Δύο ἑκατομμύρια πρέπει νὰ δαπανῶνται κατ' ἔτος, εἵπομεν, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ἐγγωρίου βιομηχανίας. Εἶναι ἀπίστευτος ἢ ἀπόλυτος καὶ κατεπείγουσα ἀνάγκη, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ Ἑλλὰς πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ἐγγωρίου βιομηχανίας. Ἐν τῶν μεγάλων αἰτίων τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος εἶναι βεβαίως καὶ ἡ λειψανδρία, ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε οὐδεὶς σχεδὸν ἐσκέφθη νὰ ἀντικαταστήσῃ κατὰ τι τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν διὰ τῶν λίαν εὐχρηστων οὐσῶν καὶ κοινωφελεστάτων ἤδη γενομένων ἐν τῇ Εὐρώπῃ μηχανῶν· ἐὰν δέ τις πολίτης οἴκοθεν ἀπεπειράθη τοῦτο, μυρία ὅσα ἀπῆντησε προσκόμματα ἐκ μέρους στενοκεφάλων τινῶν ὑπαλλήλων τῆς Κυβερνήσεως. Κατὰ τὸ 1859 πρῶτοι ἡμεῖς μετεφέραμεν ἐκ τοῖς Μασσαλίας Νόριαν, ἵνα ἀρδεύωμεν δι' αὐτῆς ὕδωρ, καὶ ποτίζωμεν τὰ τεχνητὰ ἡμῶν λειβάδια, τὰ τοσοῦτον ἀναγκαῖα πρὸς χρῆσιν τῆς κτηνοτροφίας μας· ἐνῶ δὲ ὑπάρχει νόμος τοῦ Κράτους, καθ' ὃν πᾶν γεωργικὸν καὶ πᾶν βιομηχανικὸν ἐργαλεῖον, μετακομιζόμενον ἔξωθεν, δὲν πληρώνει τελωνεῖον, ἐν ᾧ λέγομεν ὑπάρχει τοιοῦτος νόμος, ὁ Κύριος ὑπουργὸς τῶν οικονομικῶν μᾶς ἔπεμψε καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς φυλακὰς, ἵνα πληρώσωμεν 15)100 τελωνεῖον διὰ τὴν Νόριάν μας. Καταφυγόντες δὲ εἰς τὰ δικαστήρια, ἐβιάσαμεν μὲν τὴν Κυβέρνησιν νὰ μᾶς ἐπιστρέψῃ τὰ ληστευθέντα ταῦτα χρήματα· ἀλλ' ἀμφισβᾶλλομεν ἂν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον εὐδαιμονοῦσι τὰ Κράτη. Διὰ νὰ ζεσπυρώσῃ δὲ ἐνταῦθα ὁ γεωργὸς ἢ διὰ νὰ στουμπήσῃ ἑκατὸν κοιλὰ ἀραβοσίτου, πρῶτον μὲν θέλει ἀπολέσει τρία ἢ τέσσαρα κοιλὰ, δεῦτερον δὲ θέλει δαπανῆσαι εἴκοσι γυναικῶν ἡμερομισθία ἢ δέκα ἡμερομισθία ἀνδρῶν, ἀναλογεῦντα πρὸς εἴκοσι καὶ πέντε μέχρι τριάκοντα δραχμῶν· προστιθεμένων εἰς ταύτας καὶ τῶν δέκα ἢ δώδεκα δραχμῶν ἐκ τῆς ἀπωλείας, τὸ ὅλον τῆς δαπάνης λογίζεται περὶ τὰς τριάκοντα πέντε δραχμὰς μέχρι τεσσαράκοντα δύο. Τὴν αὐτὴν ἢ καὶ πλειοτέραν ἐργασίαν ἐκτελεῖ ὁ Εὐρωπαῖος μὲ μίαν μηχανὴν ἑκατὸν μέχρις ἑκατονπεντήκοντα φράγκων ἀξίας καὶ μὲ δύο ἡμερομισθία γυναικῶν, ἀναβαίνοντα εἰς τὸ ποσὸν τῶν τεσσάρων τὸ πολὺ δραχμῶν· ἢ δὲ ἅπαξ γενησομένη δαπάνη πρὸς ἀγορὰν τῆς μηχανῆς ἔσεται τοῦλάχιστον

ἰτίθιος τοῦ γεωργοῦ· ὅσα δὲ εἶπουμεν περὶ τῆς μνημονευθείσης μηχανῆς, ἐφ' ἡμετέροις καὶ περὶ θεριστικῶν, περὶ ἀλωνιστικῶν, περὶ ἐλαιοποιητικῶν, περὶ οἴνοποιητικῶν, περὶ βουτυροποιητικῶν μηχανῶν καὶ ἐν γένει περὶ μηχανῶν παντὸς κλάδου τῆς τε γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας, καὶ τῆς βιομηχανίας. Διὰ τῶν κοινῶν ἐλαιοτριβείων ἀπαιτοῦνται νὰ ἐργάζωνται βαναύσως καὶ ἀκαταπαύστως ἐπὶ δέκα ὁκτώ ὥρας πέντε ῥωμιάδοι ἄνδρες καὶ εἰς εὐρωττος ἵπποι, ἵνα ἐλαιοτριβήσωσιν ἑπτακοσίας πεντήκοντα ὀκάδας ἐλαιῶν, ἐν ἡμερούσιον. Διὰ δὲ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἐλαιοτριβείου τοῦ ἀξιολόγου Κυρίου Δουρούτη τέσσαρες μόνον ἄνδρες, ἐργαζόμενοι ἀνέτως δέκα μόνον ὥρας, δύνανται νὰ ἐλαιοτριβήσωσι τρεῖς χιλιάδας ὀκάδας ἐλαιῶν· τὸ δὲ ἐξαχόμενον ἐκ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐλαιοτριβείου ἕλχιον εἶναι καὶ πλεῖστον καὶ ἀσυγκρίτως καλλίτερον.

Πρὸ πάντων λοιπὸν ἔχομεν ἀνάγκη νὰ εἰσάξωμεν, καὶ ὅσον ἔνεστι τάχιον, τὰς μηχανάς· ἵνα μὴ δαπανῶμεν δὲ ἀλλοτρίῳ αἰωνίως πρὸς προμήθειαν αὐτῶν, πρέπει νὰ μορφώσωμεν βαθμηδὸν Ἕλληνας, ἵνα κατασκευάζωμεν πάσαις ταύταις ἢ τοῦλάχιστον τὰς εὐκολωτέρας προχειρώς ἐν τῷ τόπῳ. Ἀντὶ δὲ νὰ πέμπωμεν, ὡς περ ἄλλοι τοῦδε, σωρείαν νέων εἰς τὴν Εὐρώπην, ἵνα σπουδάζωσιν ἐπιστήμας καὶ μάλιστα νομικὴν καὶ ἱατρικὴν, νὰ πέμπωμεν τοῦ λοιποῦ πολλοὺς μάλιστα τοιοῦτους, ἵνα σπουδάζωσι κοινωφελεῖς τέχνας, τὴν γεωργίαν ἢ τὴν κτηνοτροφίαν· μετὰ δὲ τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης νὰ τοὺς ὑποβοηθῶμεν, ἵνα ἀποκατασταίνωνται ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου εἰς τοὺς νομοὺς, εἰς τὰς ἐπαρχίας, καὶ εἰς τοὺς δήμους, καὶ χρησιμεύωσιν οὕτω ὡς διδάσκαλοι καὶ βοηθοὶ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν· νὰ θέτωμεν βραβεῖα διὰ συνγωνισμοῦ καὶ ν' ἀμείβωμεν πλουσιοπαρόχως τοὺς ἀριστεύοντας, τοὺς κοινωφελεσττέρους, τοὺς μεταδοτικωτέρους τῶν γνώσεων αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐπιμελεσττέρους.

Τί δὲ νὰ εἶπῃ τις διὰ τὴν σημερινὴν ἀθλιεστάτην ποιότητα πολλῶν κατ' οὐσίαν ἢ κατὰ φύσιν ἀρίστων ὄντων ἐγχωρίων προϊόντων; ἔχομεν τὰς καλλιτέρας ἴσως ἐν τῷ κόσμῳ ἐλαίας, ἀλλ' ὁμως, ὅταν ἀναγκάζομεθα νὰ φιλοξενήσωμεν Εὐρωπαϊόν τινα, πρέπει νὰ ἀγοράσωμεν καὶ ἔλαιον τῆς Λούκας, ἵνα κατασκευάσωμεν τὴν σαλάταν, ἐνῶ μὲ τὰς Ἑλληνικὰς ἐλαίας ἐδυνάμεθα νὰ κατασκευάσωμεν ἔλαιον ἴσως καὶ τοῦ τῆς Λούκας καλλίτερον· ἔχομεν τὰς ἐκλεκτοτέρας καὶ τὰς ἀρίστας ἴσως ἐν τῷ κόσμῳ σταφυλάς, ἀλλ' ὁμως εἴμεθα ἠναγκασμένοι καὶ ἐπὶ ἀπλοῦ τινος συμποσίου νὰ ἀγοράσωμεν καὶ Βουρδιγαλικὸν οἶνον (bordau) καὶ καμπανίτην καὶ Μιλάγας· διότι ὁ ἡμέτερος ἄθλιος ριτινήτης οἶνος, καὶ τοὶ ἐκ τῶν ἀρίστων ἐν τῷ κόσμῳ σταφυλῶν γενόμενος, προξενεῖ ὁμως ναυτίαν εἰς τοὺς εὐρωπαίους. Ἀνάγκη λοιπὸν πάντα νὰ καταβληθῇ μεγίστη προσπάθεια πρὸς ἐντελῆ μεταποίησιν τῶν φυσικῶν ἡμῶν προϊόντων· τοῦτο δὲ πρέπει νὰ γείνη, καὶ ἵνα μὴ δαπανῶμεθα, προμηθεύομενοι ταῦ-

τα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, καὶ ἵνα καταστήσωμεν ταῦτα ἐμπορεύσιμα εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν· ἀνάγκη πᾶσα νὰ συστηθῶσιν ἐπίσης εἰς διάφορα τοῦ κράτους μέρη καὶ οἰνοποιεῖα, καὶ ἐλαιοποιεῖα, καὶ βουτυροποιεῖα, καὶ βαμβακοκλωστεῖα καὶ προχειρότατα γεωργικὰ σχολεῖα, καὶ πρότυπα κτηνοτροφεῖα ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον καὶ τελειότερον. Τὰ δύο δὲ ταῦτα ἑκατομμύρια, τιμίως διαχειριζόμενα, καὶ καλῶς κατ' ἔτος δαπανώμενα, ἐντὸς ὀλιγίστων ἐτῶν βεβχαιότατα θέλουσιν ἐπιφέρει θαυμάσια καὶ παρ-
γωγικώτατα ἀποτελέσματα.

Τὰ δύο τελευταῖα ἑκατομμύρια ἐκ τοῦ περισσεύματος πρέπει νὰ δαπανῶνται, εἰπομέν, πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν ἐθνικῶν πόρων καὶ ἀνάπτυξιν ἐπομένως τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Ὡ! ἐνταῦθα ἐκπλήττεται τῷ ὄντι ὁ νοῦς ἡμῶν, ἀναλογιζομένων τὸ μὲν τὴν πληθύν, καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐθνικῶν πόρων, τὸ δὲ τὴν παντελῆ ὀλιγωρίαν ἡμῶν πρὸς ἐκμετάλλευσιν τούτων.

Ἐκατομμύρια καὶ δισεκατομμύρια ἴσως ἄπειρα ριζῶν ἀγρίων ἐλαιῶν, ἐτοίμων πρὸς παραγωγὴν ἐθνικοῦ καὶ ἀτομικοῦ πλούτου, ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι, καὶ σήπονται ἢ καταστρέφονται· ἀλλ' ὅμως οὐχὶ μόνον οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε ἐφρόντισεν, ἵνα καταστήτῃ παραγωγικὸν καὶ κοινωφελῆ τὸν αὐτοφυῆ τοῦτον ἐθνικὸν πλοῦτον, ἀλλὰ ἀπταιστως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἐγένετο καὶ πᾶν ὅ,τι ἦτο ἱκανὸν νὰ διακωλύσῃ τὴν παραγωγικότητα καὶ χρησιμότητα αὐτοῦ· εἴμεθα δὲ ἐνδομύχως πεπεισμένοι, καὶ δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ κατὰξῆρα ὄρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ αὐτὸς ὁ φαλακρὸς Ὑμηττὸς τῆς Ἀττικῆς ἐδύναντο νὰ καλυφθῶσιν ὑπὸ παραγωγικωτάτων δασῶν ἐλαιῶν, ἐὰν ὑπῆρχε καλὴ θέλησις, καὶ ἐλαμβάνετο σμικρὰ κυβερνητικὴ πρόνοια. Ἄλλ' ἐνῶ οἱ Ἑνετοὶ ἄλλοτε ἐν ἑπτανήσῳ ἐβράβευον δι' ἐνὸς Ἑνετικοῦ χρυσοῦ νομίσματος πάντα τὸν δυνάμενον νὰ ἐξημερώσῃ ἐν ἄγριον ἐλαιόδενδρον ἢ νὰ φυτεύσῃ καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ ἐν ἡμέρον τοιοῦτον, ἡμεῖς μέχρι μὲν πρὸ σμικροῦ ἐδημεύαμεν διὰ νόμου τὰ ἐγκετριζόμενα τοῦ δημοσίου ἄγρια ἐλαιόδενδρα, ἥδη δὲ διανεμόμεν αὐτὰ ἐξ ἡμισείας μετὰ τοῦ ἐγκεντριπτοῦ καὶ μάλιστα μετὰ τὴν δεκαετῆ (ἐπιμελεία καὶ δαπάνη αὐτοῦ) ἀποκατάστασιν τῶν ἀγρίων καὶ ἀκάρπων πρότερον ὄντων τούτων δένδρων· ἴσως τις ὑποθέσῃ ὅτι γράφομεν μυθιστορήματα, ἀλλ' ἐὰν ὑπάρξῃ ἀμφιβολία τις, δυνάμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν ἰσχύοντα νόμον, τὸν πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν μόλις ψηφισθέντα, τὸν θεωρηθέντα τότε ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὡς νόμον εὐεργετικόν, τὸν ἐπαγγελλόμενον τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ κλάδου τούτου τῆς γεωργίας καὶ ἔχοντα ἐν τοσοῦτοις τὰς μνημονευθείσας διατάξεις, καθ' ἃς τὸ δημοσίον δημεύει κατὰ τὸ ἡμισυ τὴν περιουσίαν τοῦ ἐγκεντριπτοῦ. Διὰ νὰ μὴ στερήσωμεν δὲ τοὺς ἡγουμένους τῆς Καισαριανῆς καὶ τῆς Πεντέλης εὐ-
πελεσεστάτου τινὸς εἰσοδήματος, ὅπερ καρποῦνται οὗτοι ἐκ τῆς ἐνοικιάσε-

ως ὕλου τοῦ Ὑμηττοῦ πρὸς νομὴν αἰγῶν, διατηροῦμεν αἰωνίως τὰ ἐν αὐτῷ ἀξιόλογα αὐτοφυῆ ἄγρια ἐλαιόδενδρα εἰς θαυνώδη κατάστασιν· προσκαλοῦμεν δὲ παντὰ τὸν βουλόμενον νὰ ἴδῃ ἰδίους ὄμμασι παρὰ ταῖς Ἀθήναις ἐν τῷ Ὑμηττῷ ἅπαντα ταῦτα. Οἱ δὲ χωρικοὶ, μὴ εὐρίσκοντες συμφέρον νὰ ἐγκεντρίζωσι τ' αὐτοφυῆ ἄγρια ἐλαιόδενδρα τοῦ δημοσίου, ἐκριζώνουσιν αὐτὰ, καὶ καθ' ἑκάστην πωλοῦσι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν ὡς καυσόξυλα. Ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ ἄλλοι πολλοὶ πολλάκις ἠγοράσαμεν τοιαύτας ρίζας, ὡς καυσόξυλα, καὶ τὰς ἐφυτεύσαμεν μετ' ἐπιτυχίας. Τί δὲ νὰ εἴπω τις περὶ τῶν πικντοῦ εἶδους πολυτιμοτάτων ἱαματικῶν ὑδάτων τῆς Ἑλλάδος, τί περὶ Σμυρίδος, τί περὶ σιπειῦ, τί περὶ γαιανθράκων, τί περὶ πολλῶν ἄλλων ὀρυκτῶν, τί περὶ ἀποξηράσεως τῆς Κωπαίδος λίμνης καὶ ἄλλων τινῶν τελμάτων καὶ λιμνῶν, τί περὶ ἀλυκῶν, καὶ τί περὶ πικντοῦ εἶδους χρώματος μαρμάρων; Ἐν ἕκαστον ἐκ τῶν στοιχείων τούτων παρ' ἄλλῳ τινὶ ἔθνει, ἢ, δικαιοτέρον εἰπεῖν, παρ' ἄλλῳ τινὶ κυβερνήσει, ἤθελεν ἀποτελεῖ τὸ οὐσιωδέστερον μέρος τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου· παρ' ἡμῖν δὲ ἅπαντα ταῦτα, τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπιδαψιλευθέντα ἀγαθὰ, κατ' οὐδὲν σχεδὸν συντέλεσαν ἄχρι τοῦδε πρὸς πλουτισμὸν τοῦ Κράτους, πρὸς εὐημερίαν καὶ εὐζωίαν τῶν πολιτῶν, καὶ πρὸς διάδοσιν τοῦ πολιτισμοῦ. Μόνη ἢ καλῆ ἐκμετάλλευσίς τῶν ἀλυκῶν τοῦ Κράτους ἤθελεν ἀυξήσει, καθ' ἧς ἔχομεν θεικωτάτας πληροφορίας, κατὰ δύο ἑκατομμύρια τὰ εἰσοδήματα αὐτοῦ. Ἄπαντα λοιπὸν ταῦτα ἀπικιτοῦσι τὴν δραστήριον μὲν, ἀλλὰ συνάμα καὶ τὴν φρόνιμον καὶ τὴν κατ' ἐξοχὴν τιμίαν ἐκμετάλλευσιν, ἵνα καταστῶσι παραγωγικὰ καὶ παράξωσι πλοῦτον καὶ εὐημερίαν. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὸ ὀρισθὲν πρὸς τοιαύτην χρῆσιν ἢ δαπάνῃν πρὸς τῶν δύο κατ' ἔτος ἑκατομμυρίων εἶναι μηδαμινόν, παραβλλόμενον πρὸς τοσαύτας καὶ τοιαύτας σπουδαίας καὶ οὕτως εἰπεῖν, γιγαντιαίας ἐπιχειρήσεις· ἀλλὰ πρέπει νὰ γείνη ὅσον τάχιον ἢ καλῆ ἀρχὴ καὶ ἄ· μὴ λησμονήσωμεν τὸ σοφὸν τοῦ Ἡσιόδου ῥητὸν « εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθείης καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο » ἢ κάλλιον, ἄς μὴ λησμονήσωμεν τὸ κοινὸν μὲν καὶ τετριμμένον, ἀλλ' οὐχ ἤττον σοφὸν λόγιον, τὸ λέγον « ἀπὸ φασοῦλι εἰς φασοῦλι γεμίζει τὸ σακκοῦλι ».

Τίς ὅμως νὰ πράξῃ ταῦτα πάντα; ἢ διὰ τί ἄχρι τοῦδε οὐδὲν ἐγένετο; εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας δὲν ἀπόκειται εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ζῶντας ἤδη νὰ ἀπαντήσωσι σαφῶς καὶ ἐξηκριβωμένως καὶ μάλιστα νὰ αἰτιασθῶσι πρῶτωπικ' ἀδιστακτικῶς ὅμως φρονοῦμεν, ὅτι μὲ τὸ ἐπικρατοῦν ἤδη κυβερνητικὸν σύστημα οὐδὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατορθωθῇ· καὶ διὰ τοῦτο ἀφίνοντες κατὰ μέρος ἤτυχον τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐγκαυχᾶται καὶ γαυριᾷ διὰ τὰ ἄχρη τοῦδε κατορθώματά της, στρέφουμεν τὴν προσοχήν μας ἀλλαχῶ, δηλαδή εἰς τὸ ἔθνος, καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἐν ἀλλοδαπῇ ὁμογενεῖς, καὶ φρονοῦμεν ἐπίσης ἀδιστακτικῶς ὅτι καὶ δι' αὐ-

τῶν μόνων, καὶ μὴ θελούσης τῆς Κυβερνήσεως, δυνατόν εἶναι νὰ κατορθωθῶσι τεράστια θαύματα ἐν Ἑλλάδι.

Ἐπιστολὴ δευτέρα.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὰ ἄρι τοῦδε προσφερθέντα ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ὑπὸ τῶν ἔξω ὁμογενῶν χρήματα, ἔξ ὧν πολλὰ μὲν κατεσπαταλήθησαν, ἄλλα δὲ ἐχρησίμευσαν πρὸς βλάβην καὶ ἠθικὴν διαφθορὰν τοῦ ἔθνους, πολλὰ κατ' οὐδὲν ἐχρησίμευσαν, καὶ ὀλίγιστα μόνον ἐδαπανήθησαν σκοπίμως, κατὰ πᾶσαν, λέγομεν, πιθανότητα, τὰ χρήματα ταῦτα ὑπερβαίνουναι τὰ πενήτηκοντα ἑκατομμύρια. Ἴνα μὴ δὲ ἐκληφθῶμεν ὡς ὑπερβολικοί, μνημονεύομεν ἐνταῦθα ὀλίγιστων τινῶν περιστάσεων, καθ' ἃς οἱ ἔξω ὁμογενεῖς προσέφερον μυθώδη ποσά. Καὶ πρῶτον πάντων κατὰ τὸ 1854 προσεφέρθησαν ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν διὰ τὴν μεγάλην ἰδέαν, περὶ τὰ πέντε ἑκατομμύρια 5,000,000

Πρὸς ἀνέγερσιν Ἀκαδημίας, δαπανηθέντα ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Σίνα ἄχρι τοῦδε καὶ δαπανηθησόμενα μέχρις ἀποτερατώσεως περὶ τὰ 3,000,000

Πρὸς ἀνέγερσιν Πανεπιστημίου καὶ προίκισιν αὐτοῦ διάφοροι ὁμογενεῖς περὶ τὰ 2,000,000

Πρὸς διαφόρους ἀγαθοεργούς σκοπούς ὁ Κύριος Βερναρδάκης περὶ τὸ 1,000,000

Πρὸς ἀνέγερσιν Παρθεναγωγείου ὁ Κύριος Ἀρσάκης περὶ τὰς 500,000

Πρὸς ἀνέγερσιν καὶ προίκισιν Ἀστεροσκοπεῖου ὁ Βασιλεὺς Σίνας περὶ τὰς 500,000

Πρὸς ἀνέγερσιν καὶ προίκισιν τῆς Ῥιζαρίου ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς (1) οἱ Ῥιζάρκι περὶ τὸ 1,500,000

εἰς μεταφορὰν 13,500,000

(1) Τῆς πολυτιμῆς ταύτης σχολῆς δυστυχῶς ὀλίγοιτοί ἐφάνησαν ἄχρι τοῦδε οἱ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοὶ καρποί. Πολλοὶ τῶν νέων, καί τοι ἄριστα σπουδάζοντες ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα, οὐδένα ὅμως πόρον ζωῆς προβλέποντες ἐκ τοῦ ἱερατείου, τρέπονται εἰς ἄλλα ἔργα ἢ εἰς ἄλλας ἐπιστήμας. Διὰ τὴν διωρθωθῆ δὲ ὁ κλήρος, πρέπει πρῶτον νὰ ληφθῇ πρόνοια πρὸς διατροφήν αὐτοῦ. Καὶ πρῶτον πάντων πρέπει νὰ ὀρισθῆ διὰ νόμον ὅτι πᾶς ἐγγαμῶς ἱερεὺς, ἱεροεργῶν τακτικῶς ἐν τινὶ ναῷ αἴου δὴ ποτε χωρίου λαμβάνει μισθὸν τοῦλάχιστον ἑκατοντὰδ ραχμῶν κατὰ μῆνα. Πᾶς ὅμοιος ἱερεὺς, ἱεροεργῶν ἐν πρωτεύουσῃ δήμῳ, λαμβάνει μισθὸν ἑκατὸν πενήτηκοντα δραχμῶν κατὰ μῆνα. Πᾶς ὅμοιος ἱερεὺς, ἱεροεργῶν ἐν πρωτεύουσῃ ἐπαρχίᾳ, λαμβάνει μισθὸν διακοσίων δραχμῶν κατὰ μῆνα. Ὁ δὲ ἱερεὺς πρωτεύουσῆς νομοῦ λαμβάνει μισθὸν τριακοσίων κατὰ μῆνα δραχμῶν. Εἰς τοῦτο δὲ κυρίως ἔπρεπε νὰ χρησιμεύσωσι τὰ εἰσπραγθέντα ἐκ τῆς διαλύσεως τῶν μοναστηρίων χρήματα, ἀλλὰ ταῦτα ἐσπαταλήθησαν κακῶν κακῶς· καὶ ἤδη ὅμως δὲν εἶναι δύσκολον νὰ εὑρεθῶσι πόροι πρὸς τοιοῦτὴν τινα ἱερὸν σκοπὸν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων μοναστηρίων. Πλὴν δὲ τοῦ νόμου τούτου πρὸς διατροφήν τοῦ κλήρου, πρέπει νὰ ἐκδοθῆ καὶ ἕτερος κανονίζων αὐστηρῶς τὰ προσόντα τῶν ἱερέων κατὰ τὸν νόμον δὲ τούτου. οὐδεὶς πρέπει νὰ γίνηται ἱερεὺς ἕτερος καὶ τοῦ μικροτάτου χωρίου, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἀπολυτήριον σχολαρχείου· οὐδεὶς νὰ δύναται νὰ ἱεροεργῆ ἐν πρωτεύουσῃ

ἐκ μεταφορᾶς	13,500,000
Πρὸς ἀνέγερσιν νοσοκομείου ἐν Μεσολογγίῳ οἱ Κ. Κ. Χατζῆ Κώστας περὶ τὰ	500,000
Πρὸς σύστασιν ὄρφανοτροφείου ἐν Ἀθήναις οἱ αὐ- τοὶ καὶ διάφοροι ἄλλοι ὁμογενεῖς περὶ τὰ	500,000
Πρὸς ἀνέγερσιν Ἀμαλιδίου ὄρφανοτροφείου καὶ προίκισιν αὐτοῦ διάφοροι ὁμογενεῖς περὶ τὰ	2,000,000
Πρὸς ἀνέγερσιν Λυκείου ὁ μακαρίτης Βαρβάκης περὶ τὸ	1,000,000
Πρὸς ἀνέγερσιν τῆς Μητροπόλεως διάφοροι ὁμο- γενεῖς περὶ τὰς	500,000
Πρὸς ἀνέγερσιν μήπω ἀνεγερθέντος ἔτι Πολυτε- χνείου, τοῦ χρησιμωτέρου ἴσως πάντων τῶν λαι- πῶν, κτλ, οἱ αὐίδιμοι Στουρνάρης καὶ Τοσίτσας περὶ τὰ	2,000,000
Πρὸς ἐκπαίδευσιν νέων εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰατρῶν καὶ δικηγόρων διάφοροι ὁ ὁμογενεῖς περὶ τὰ	3,000,000
Πρὸς ἔκδοσιν συγγραμμάτων καὶ μεταφράσεων διάφοροι ὁμογενεῖς περὶ τὰ	2,000,000
Πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδων, διάφοροι ὁμογενεῖς	2,000,000
Πρὸς ἄλλην τινα χρῆσιν, τὴν ὁποίαν συστελλό- μεθα νὰ ἐνομάσωμεν, διάφοροι ὁμογενεῖς	3,000,000
	<u>30,000,000</u>

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν τὰ μεγάλα ποσὰ, παραλειπομένων τῶν μικρῶν, ἐδωρήθησαν ὑπὸ τῶν ἔξω ὁμογενῶν εἰς τὸ ἔθνος κατὰ πάσαν πιθανότητα ἐν τῷ διαστήματι τριάκοντα περιόπου ἔτων περὶ τὰ πεντήκοντα ἑκατομύρια. Δὲν εἶναι ἄρξ δυνατὸν νὰ δυνεισθῶσιν εἰς αὐτὸ πρᾶ τῶν ἰδίων μὲ τόκον τέσσαρα ἢ καὶ πέντε τοῖς ἑκατὸν ἔτεσι πεντήκοντα τοῦλάχιστον ἑκατομύρια ἐπὶ τοῦ παρόντος ;

Διὰ νὰ γείνη δὲ τοῦτο, προτείνομεν νὰ πύση τοῦ λοιποῦ πρᾶ τῶν ἔξω ὁμογενῶν πᾶσι οἷα δὴ ποτε ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κτεπειγουσῶν ἀναγκῶν τῆς πατρίδος γενομένη καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κακῶς ἐκτελουμένη συνδρομῇ, πᾶσι δωρεὰ καὶ πᾶσι πρὸς ἐπίδειξιν βοήθειαι, τῇ ἐξαίρεσει μόνον τῆς πρὸς ἔιδυσιν διδασκατικῶν συγγραμμάτων ἐν ἄλλαις δηλ. λέξεσιν, ἐὰν εὐλικρινῶς ἀγαπῶσι τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν πατρίδα οἱ ἔξω ὁμογενεῖς (καὶ περὶ τούτου εἶναι βλασφημία, νομίζομεν, τὸ νὰ ἔχη τις τὸν

δήμου ἢ ἐπαρχίας, ἐὰν μὴ ἔχη τακτικὸν ἀπολυτήριον γυμνασίου, καὶ οὐδεὶς νὰ ἱερουγῇ ἐν πρωτεύουσῃ νομοῦ, ἐὰν μὴ ἔχη διπλωμα τῆς Ῥιζαρείου Θεολογικῆς σχολῆς ἢ διδασκατικὸν διπλωμα τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

ελάχιστον δισταγμὸν) νὰ παύσωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ διαφθείρωσιν αὐτὴν ἕνεκα ὑπερμέτρου πατριωτισμοῦ, ὡσπερ ὁ ἀδυνάτου χαρακτῆρος πατὴρ διαφθείρει ἕνεκα ὑπερμέτρου φιλοστοργίας τὸ τέκνον αὐτοῦ, πκρέχων αὐτῷ ἐν ἀφρονίᾳ ἅπαντα τὰ πρὸς δικασκένδασιν καὶ διαφθορὰν μέσσα· διότι καὶ αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον οὐκ ἔστι καλόν, ἐὰν μὴ καλῶς γίνεταί· ἄλλως δὲ ἱκανὰ ἄχρι τοῦδε ἐγένοντο τοιαῦτα καλὰ καὶ διὰ τῆς συστάσεως καὶ προικίσεως ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων καὶ διὰ τῆς ἐκπαιδύσεως νέων, καὶ διὰ τῆς ἐξωνήσεως ἐφημερίδων, καὶ διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς παρασῆμων, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ μᾶς ἐλέγξῃ ἐπὶ ἑλλείψει πατριωτισμοῦ, ἂν παύσωμεν τὴν ἄχρι τοῦδε τοιαύτην τῆς δωρεᾶς συνήθειαν καὶ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦδε νὰ σκεπτώμεθα καὶ νὰ ἐνεργώμεν ὑπὲρ τῆς ὅλης πατρίδος καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τὸ ἐμπορικώτερον καὶ ἐπωφελέστερον.

Ἀντὶ δὲ τούτων ὄλων, προτείνομεν νὰ συστηθῇ διὰ μετοχῶν χιλιοδράχμων μεγάλη τις ἀνώνυμος γεωργικὴ ἐταιρεία· ἀπαράβατος δὲ ὅρος τῆς ἐταιρείας ταύτης ἔστω τὸ νὰ μὴ λαμβάνωσιν οἱ μέτοχοι τόκον, μείζονα τῶν τεσσάρων ἢ πέντε τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῶν μετοχικῶν κεφαλαίων αὐτῶν· καὶ τὰ μὲν πραγματικὰ αὐτῆς κεφάλαια νὰ μὴ ἦναι ἐλάσσονα τῶν πενήτηκοντα ἑκατομμυρίων· νὰ ἀρχίσῃ δὲ τὰς ἐργασίας τῆς, ἅμα πραγματοποιήσῃ τριάκοντα τοῦλάχιστον ἑκατομμύρια.

Τοιαύτη τις ἐταιρεία δύναται νὰ ἐκδώσῃ καὶ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν ἀριθμὸν τραπεζικῶν γραμματίων τριπλάσιον τοῦ πραγματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου· ἅπαντα δὲ τὰ κεφάλαια αὐτῆς ἡ ἐταιρεία νὰ τοκίζῃ ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΩΣ κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν γεωργίαν ἐπὶ ὑποθήκῃ τὸ πολὺ ΔΙΠΛΑΣΙΑΣ ἀξίας γεωργικῶν κτημάτων μὲ τόκον ἰσάζιον τοῦ τόκου, ὃν θὰ λαμβάνωσιν οἱ μέτοχοι ἐπὶ τοῦ μετοχικοῦ αὐτῶν κεφαλαίου· μόνον δὲ, ὅταν μένωσιν ἀργὰ χρήματα ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ἐταιρείας, δύναται νὰ διαθέτῃ αὐτὰ μὲ τὸν αὐτὸν ἐπίσης τόκον καὶ τὰς αὐτὰς ἐγγυήσεις καὶ ἀσφαλείας καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐμπορίου ἢ τοῦ ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἢ καὶ ὑπὲρ ἄλλης τινὸς κτηματικῆς ἐπιχειρήσεως. Ἴσως ἐνταῦθα ἀντιτάξῃ τις τὸν ἐσχάτως ψηφισθέντα ὑπὸ τῶν βουλῶν περὶ τραπεζικῆς νόμον· ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ νόμος προέβλεψε, νομίζομεν, καὶ περὶ συστάσεως γεωργικῶν τραπεζῶν. Ἄλλως δὲ οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ νόμος εἶναι ὑπέρτερος τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος, καὶ σήμερον ἴσια ἴσια περὶ σωτηρίας πρόκειται, διότι ἂν ἀφῆθῃ ἡ Ἑλλὰς ὅπως ἔχει, φοβούμεθα μὴ οἱ μεταγενέστεροι ἐρωτῶσι περὶ αὐτῆς, ὅπως ἡμεῖς ἐρωτῶμεν σήμερον, π. χ. περὶ Ἀβδῆρων καὶ περὶ Ἀβδηριτῶν.

Ἰποτίθεμένον λοιπὸν ὅτι κατ' ἀρχὰς τὰ πραγματικὰ κεφάλαια τῆς ἐταιρείας ἔσονταί τριάκοντα ἑκατομμύρια, τὰ ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ χρήματα τῆς ἔσονταί ἐννενήκοντα ἑκατομμύρια. Οὐδεμίᾳ δὲ ἀνάγκῃ ὑπάρχει νὰ μένωσιν ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ἐταιρείας χρήματα νεκρά, ἢ ἀντιπροσω-

πρώτοι τὰ γραμμάτια· διότι ταῦτα κάλλιστα ἀντιπροσωπεύονται ὑπὸ τῶν ἐνυποθήκων γεωργικῶν κτημάτων, καὶ οἳκι δὴ ποτε καὶ ἀνσυμβῶσιν ἐν Ἑλλάδι περιπέτειαι, οὐδεὶς θὰ θελήτῃ νὰ ἐξαργυρώτῃ τὰ γραμμάτια τοιαύτης γεωργικῆς ἐταιρίας, τιμίως διοικουμένης, διὰ τὸν λόγον ἐνδεχομένου κινδύνου αὐτῆς· ἄλλως δὲ οὐδὲν ἀσφαλέστερον τῶν γεωργικῶν κτημάτων ἐν Ἑλλάδι, καὶ οὐδὲν συνειθέστερον τῆς καλῆς πίστεως.

* Ἐξόδα τῆς τοιαύτης ἐταιρίας.

Διὰ τὸν τόκον τῶν τριάκοντα ἑκατομμυρίων τῶν μετοχικῶν κεφαλαίων	1,200,000
Δι' ἐξόδα διαχειρίσεως	300,000
Δι' ἐνδεχομένας ζημίας καὶ ἄλλα ἀπρόβλεπτα	500,000
	<hr/>
	2,000,000

* Ἔσοδα.

Ἐκ τοῦ τόκου τῶν ἐνενήκοντα ἐν κυκλοφορίᾳ ἑκατομ.	3,600,000
Ἀφαίρεσις ἐξόδων τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου	2,000,000
	<hr/>

Περίσσευμα καθαρὸν 1,600,000

Ἄπην τοῦτο τὸ περίσσευμα μέχρι ὀβολοῦ νὰ δαπανᾶται εἰς τὰς πραγματικὰς καὶ τὰς μᾶλλον κατεπειγούσας ἀνάγκας τοῦ ἔθνους· καὶ αὕτη εἶναι ἡ μόνη πραγματικὴ εὐεργεσία, ἣν δύνανται ἄνευ ζημίας οἱ εὐποροὶ νὰ πράξωσιν ὑπὲρ ἀγαθοῦ, νοσημονεστάτου, δραστηριωτάτου καὶ ἀναξιοπαθοῦντος ἔθνους.

Ἐκ τοῦ περισσεύματος δὲ τούτου κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ἐπειδὴ ἡ ἐταιρία οὔτε πρὸς τὰς ἐγγυητρίδας τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ δανείου Δυνάμεις ἔχει ὑλικὴν τινὰ ὑποχρέωσιν, οὔτε τὴν ἐθνοφυλακὴν δύνανται νὰ ὀργανίσῃ, διὰ τοῦτο τὸ ἐν ἑκατομμύριον πρέπει ἀφείκτως νὰ δαπανᾶται κατ' ἔτος πρὸς κατασκευὴν ἀμαξωτῶν δημοσίων δρόμων καὶ γεφυρῶν. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἅπασι ἡ Ἑλλάς δύνανται νὰ προικισθῇ μὲ τὰς ἀναγκαιότητας τοῦλάχιστον δημοσίας ὁδοῦ καὶ γεφύρας· πιστεύομεν δὲ ἀδιστάκτως ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν θέλει δυσκολευθῆ νὰ πρᾶξῃ εἰς τὴν ἐτερίαν τὴν ἄδειαν, ἵνα ἀσχολήσῃ καὶ δαπανήτῃ τὰ περισσεύματά της εἰς τοιαῦτα δημόσια ἔργα.

Τριακόσαι χιλιάδες δραχμῶν μέχρι πεντακιστίων ἐκ τοῦ περισσεύματος τούτου νὰ δαπανηθῶσιν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους πρὸς προμήθειαν ἢ καὶ ἀγορὰν μιᾶς καταλλήλου ἐρημονήσου καὶ πρὸς κατασκευὴν ἐν αὐτῇ κεντρικῶν τοῦ Κράτους φυλακῶν. Ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ καταστήματος ἡ ἐταιρία νὰ ἀναλάβῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως εἰς εἶδος τι πολυζυτοῦ, ἐργολαβίας τὴν διατήρησιν τῶν καταδίκων· πιστεύομεν δ' ἐπίσης ἀδιστακτως ὅτι καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν θέλει δυσκολευθῆ νὰ πρᾶξῃ εἰς τὴν ἐταιρίαν τὴν ἐργολαβίαν ταύτην, προκαταβαλ-

λοῦσα συνάμα κατ' ἔτος καὶ ὅσα ἄχρι τοῦδε ἐδαπάνηα πρὸς διατήρησιν τῶν καταδίκων, καὶ παρέχουσα ἐπίσης τὴν ἀπαιτουμένην στρατιωτικὴν συνδρομὴν πρὸς φύλαξιν τῶν καταδίκων. Οὕτω δὲ ἡ μὲν Κυβέρνησις θέλει οἰκονομεῖ πλειοτέρους τῶν τριακοσίων στρατιωτῶν· διότι κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἤδη σύστημα τῶν φυλακῶν ἀμφιβάλλομεν ἂν ἀρκῶσι πρὸς φύλαξιν πάντων τῶν ἐν τῷ Κράτει καταδίκων πεντακόσιοι στρατιῶται· Συγκεντρουμένων δὲ ὅλων τῶν καταδίκων ἐν ἐνὶ καταστήματι, ἐν ἐρημονήσῳ τινὶ μάλιστα ἀνεγερθησομένῳ, ἀρκοῦσι, νομιζόμεν, ἑκατὸν ἢ διακόσιοι στρατιῶται καὶ ἐν ἡ δύο πολεμικὰ πλοίαρῖα πρὸς φύλαξιν αὐτῶν. Ἡ δὲ ἔταιρία, πλὴν τῆς ἄλλης ἀνυπολογίστου ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ὠφελείας, ἣν θέλει παρέχει εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, θέλει ὠφελεῖσθαι καὶ αὕτη κατ' ἔτος πλείονας ἴσως τῶν ἑπτακοσίων χιλιάδων δραχμῶν· διότι, ἐὰν εἰσαχθῶσιν αἱ τέχναι, ὡς εἶπομεν, εἰς τὰς φυλακὰς, καὶ ἐργάζωνται οἱ καταδίκαι, οὗτοι μὲν θέλουσι διατηρεῖσθαι ἀφ' ἑαυτῶν, ἡ δὲ ἔταιρία θέλει ἔχει καθαρὸν ὑλικὸν κέρδος τοῦλάχιστον ἅπαν τὸ ποσόν, τὸ ὅποιον θέλει λαμβάνει κατ' ἔτος παρὰ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς διατήρησιν τῶν καταδίκων· τὴν δὲ ὠφέλειαν ταύτην θέλει δαπανᾶ ἡ ἔταιρία εἰς ἕτερα κοινωφελῆ ἔργα.

Ἐκατὸν δὲ χιλιάδες δραχμῶν ἐκ τοῦ περισσεύματος τοῦ πρώτου ἔτους, πρέπει ἀφεύκτως νὰ δαπανηθῶσι πρὸς τὰς ἐκπαίδευσιν νέων Ἑλλήνων, σπουδαζόντων ἐν Εὐρώπῃ ἀποκλειστικῶς τὰς κοινωφελεῖς τέχνας καὶ πρὸς ἀγορὰν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ διανομὴν ἐν Ἑλλάδι (ὅτε μὲν δωρεὰν πρὸς ἀμοιβὴν γεωργικῆς τιμῆς ἐπιδόσεως καὶ ἀριστεύσεως, ἄλλοτε δὲ καὶ ἐπὶ πληρωμῇ) τῶν εὐχρηστοτέρων καὶ κοινωφελεστερῶν ἐν Εὐρώπῃ γεωργικῶν ἐργασιῶν. Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος.

Κατὰ δὲ τὸ δεύτερον, μηδεμιᾶς δαπάνης ἀναγκαίας οὔσης πρὸς κατασκευὴν καταστήματος τῶν φυλακῶν καὶ διατήρησιν τῶν καταδίκων, ἀλλὰ τούναντι καὶ ὑλικῆς ὠφελείας προκυπτούσης ἐκ τῆς διατηρήσεως τούτων, ἡ ἔταιρία δύναται καὶ πρέπει νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς καὶ εἰς ἄλλα σπουδαιότερα καὶ μεγαλείτερα ἔργα.

Ἀναλλοιώτου δὲ μένοντος τοῦ περὶ ὁδοποιίης, τοῦ περὶ σπουδῆς νέων καὶ τοῦ περὶ μεταφορᾶς ἐξ Εὐρώπης ἐργασιῶν καὶ μηχανῶν προγράμματος σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἐξῆς.

Πρώτιστον πάντων θεωροῦμεν ἀναγκαῖον τὸ νὰ ἀσχοληθῇ ἡ ἔταιρία σπουδαίως πρὸς κατανάλωσιν τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος καὶ εἰς ἄλλα ἔθνη· διότι ἐν μόνῃ σχεδὸν τῇ Ἀγγλίᾳ δαπανωμένης ἤδη ταύτης, καὶ αὐξηθείσης μεγάλως τῆς παρκαγωγῆς, ἐξέπεσεν αἰκαιοσθητῶς ἡ ἀξία τῆς· ἀλλὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐμάθαμεν εὐχαρίστως ὅτι συνέστησαν ἔταιρίαν καὶ οἱ καλλιεργηταὶ τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος· τὴν ἔταιρίαν λοιπὸν ταύτην πρέπει νὰ βοηθήσῃ παντὶ σθένει καὶ ἡ μεγάλη ἔταιρία. Ἐν ἰσχυρῶν ἀπαιτεῖ ἐπίσης ὑπὸ τῆς συστηθησομένης ἔταιρίας καὶ ἡ ἤδη ὑ-

πάρχουσα ἀτμοπλοϊκὴ ἐταιρεία. Κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως τῶν πόρων αὐτῆς, πρέπει νὰ συστήσῃ διὰ λογαριασμὸν τῆς διάφορα οἰνοποιεῖα καὶ ἐλαιοτριβεῖα καὶ τυροποιεῖα εἰς διάφορα τοῦ Κράτους μέρη· νὰ ἐνισχύσῃ παντὶ σθένει τὴν σκωληκοτροφίαν καὶ τὴν ἐν τῷ τόπῳ μεταξουργίαν καὶ βαμβακουργίαν, ἵνα μὴ πωλῶμεν τὴν πρώτην ὕλην εἰς εὐτελεστάτας τιμὰς, καὶ ἀγοράζωμεν αὐτὴν μεταπεποιημένην εἰς μυθῶδεις. ἀπίστευτον καθίσταται, ἀλλ' ὅμως εἶναι ἀληθέστατον ὅτι ἡ Ἑλλάς καίτοι ἐξάγουσα βαμβάκια, καταναλίσκει ὅμως διὰ τὰ ἱστιοφόρα πλοιά τῆς μεγίστην ποσότητα χονδρῶν καραβοπάνων τὰ ὅποια ἅπαντα προμηθεύεται, ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς· τὰ πανία ἄρα γε ταῦτα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κατασκευάζῃ διὰ τῶν βαμβακίων τῆς καὶ διὰ τῶν καταδίκων τῆς ἡ Ἑλλάς, καὶ νὰ μὴ πληρώνη βερύτατον φόρον εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς κατασκευὴν αὐτῶν; Πρωτίστη φροντίς τῆς ἐταιρείας πρέπει νὰ ἦναι ἐπίσης καὶ ἡ βελτίωσις καὶ ἐνίσχυσις τῆς κτηνοτροφίας· ἔχομεν πολλὰς αὐτοφύεις καὶ δυνάμειθα εὐκόλως νὰ κατασκευάσωμεν διὰ τῆς τέχνης καὶ τὰς καλλιτέρας ἴσως τοῦ κόσμου νομάς, ἀλλ' ὅμως διατρεφόμεθα καὶ ὑπηρετούμεθα ἐκ τῶν ἀβλιεστέρων καὶ τῶν πλέον ἐκπεφυλισμένων ζώων. Ἐπὶ δύο μόνον ἔτη ἐὰν ἤθελεν ἡ Τουρκία νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐξαγωγήν τῶν ζώων ἐκ τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, ἠθέλαμεν ἀναγκασθῆ νὰ νηστεύωμεν τοῦ κρέατος διαρκῶς, ὅπως νηστεύουσι παρ' ἡμῖν ἅπαντες οἱ εὐρωπαῖοι, οἵτινες εἰς μὲν τὰς ἐαυτῶν πατρίδας εἶναι συνειθισμένοι νὰ τρώγωσι κρέατα παχύτατα, παρ' ἡμῖν δὲ ἀναγκάζονται νὰ τρώγωσιν ἰσχνότατα.

Σύντονον φροντίδα πρέπει νὰ καταβάλλῃ ἡ ἐταιρεία καὶ εἰς τὸ νὰ ἐκμεταλλεύσῃ ἅπαντας τοὺς λοιποὺς παντοσιδεῖς πόρους τοῦ ἔθνους· μόνη ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν πολλῶν καὶ παντοσιδῶν ἱματικῶν ὑδάτων καὶ λουτρῶν τῆς Ἑλλάδος ἐδύνατο νὰ παρέξῃ εἰς μὲν τὴν ἐταιρίαν μυθῶδη ἴσως κέρδη· εἰς δὲ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν, ἀκατάλοιστον ὠφέλειαν ἱματικὴν τε, ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν. Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι τὰ καλλίτερα καὶ τὰ πολυποικιλώτερα κατὰ τε τὰ ἱματικά στοιχεῖα καὶ τὸν βαθμὸν τῆς θερμότητος ἱματικά ὑδάτα, ἀλλ' ὅμως ὁ τόπος οὐχὶ μόνον σχεδὸν οὐδόλως ὠφελεῖται, ἀλλὰ τοῦναντίον, καθ' ἃς ἔχομεν θετικὰς πληροφορίας, δαπανᾷ κατ' ἔτος περὶ τὰς πεντακοσίας χιλιάδας δραχμῶν πρὸς προμήθειαν ἱματικῶν ὑδάτων ἀπὸ τῆς Γερμανίας· καὶ αὐτὰ τὰ ἀνωτέρας περιωπῆς πρόσωπα ἑσάκις ἔχουν ἀνάγκην ἱματικῶν λουτρῶν, ἀπέρχονται εἰς Γερμανίαν, ἐνῶ διὰ τῆς πληθῆος τῶν ἱματικῶν ὑδάτων τῆς Ἑλλάδος ἐδύνατό τις νὰ σχηματίσῃ ἐν μέγιστον μέρος τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου. Ἄλλος δὲ τις ἐθνικὸς πλοῦτος, τοῦ ὁποίου τὴν ἐκμετάλλευσιν πρέπει ν' ἀποπειραθῆ τοῦλάχιστον ἡ ἐταιρεία, εἶναι ὁ ἐξῆς.

Γνωστὸν τοῖς πᾶσιν εἶναι ὅτι σύμπασα ἡ Ἑλλάς δικαίως θεωρεῖται

ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀμπελότοπος, γνωστὸν ἐπίσης εἶναι ὅτι ἀπασαί σχεδὸν αἱ σταφυλαὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι καὶ γλυκύτεραι καὶ ἡδύτεραι καὶ ἀρωματικώτεραι τῶν τῶν βορειοτέρων αὐτῆς σταφυλοφόρων εὐρωπαϊκῶν τόπων. Ἀλλὰ τοῦ πολυτίμου τούτου προϊόντος, τὸ ὅποιον στεροῦνται καθ' ὀλοκληρίαν πολλὰ ἄλλα πλούσια καὶ πολυπληθῆ ἔθνη, οὐδεμία γίνεται οὔτε ἐξαγωγή οὔτε κἂν ἐν τῷ τόπῳ διαρκῆς χρῆσις. Μόλις ἐπὶ ἓνα μῆνα ἢ ἐπὶ δύο ἔχομεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι, τοσοῦτον ἀφθόνους τῷ ὄντι τὰς σταφυλάς, ὥστε καὶ οἱ χοῖροι γεύονται τούτων ἔπειτα δὲ ἐκλείπουσι καθ' ὀλοκληρίαν. Δὲν εἶναι ἄρα δυνατὸν νὰ διατηρῶνται ἐπὶ πολὺ αὐταί; Δὲν εἶναι ἄρα δυνατὸν καὶ νὰ ταξειδεύωνται ὡς ἐμπορευμα; Τοιαῦται ἀπόπειραι ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις, καὶ ἂν μὴ συνέβαινον ἔκτακτὰ τινα περιστατικὰ εἰς τὸν ἀποπειραθέντα τὴν ἐπιχείρισιν ταύτην, σήμερον ἴσως ἠθέλαμεν ἔχει πλήρη τὴν ἐπιτυχίαν τὴν ἀπόπειραν δὲ ταύτην ἐπράξαμεν ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ ἂν μὴ ἐσηπόμεθα ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπὶ δύο ἔτη διότι διὰ πολιτικοῦ τινὸς ἄρθρου, προῖδομεν ὅσα δυστυχήματα συνέβησαν ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐξορκίσαμεν τὴν Κυβέρνησιν νὰ προλάβῃ ταῦτα, ἐὰν μὴ λέγωμεν ἐσηπόμεθα ἐν ταῖς φυλακαῖς διὰ τοιοῦτον λόγον, ἴσως σήμερον ἠθέλαμεν πέμψῃ καὶ εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Λονδίνου νεαρὰς Ἑλληνικὰς σταφυλάς, καλῶς διατηρουμένας πρὸ ἐνὸς σχεδὸν ἔτους.

Σύντονον μέριμαν πρέπει νὰ καταβάλλῃ ἡ ἑταιρία καὶ πρὸς μετοικησιν γεωργῶν, κτηνοτρόφων καὶ τεχνητῶν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἢ καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθὼς καὶ πρὸς ἐντελῆ, ἄνετον, καὶ χρήσιμον ἀποκατάστασιν αὐτῶν ἐν αὐτῇ. Εἶναι δὲ σκληρὸν τὸ νὰ βλέπῃ τις σμῆνην ἄπειρα καὶ Γάλλων καὶ Ἀγγλῶν, καὶ Γερμανῶν νὰ μετοικῶσι καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Αὐστραλίαν, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν, καὶ εἰς ἄλλα ἀπώτερα ἔτι τοῦ κόσμου μέρη, ὅπου τὰ πάντα εἰς αὐτοὺς εἶναι ἄγνωστα, τὰ πάντα ξένα, ἓνια δὲ, καὶ ἰδίως τὸ κλίμα, τοῖς εἶναι κατάντικρυς πολέμια, εἶναι λέγομεν σκληρὸν, τὸ νὰ βλέπῃ τις καθ' ἑκάστην ταῦτα, καὶ τὸ νὰ μὴ βλέπῃ οὐδένα σχεδὸν γεωργὸν Εὐρωπαϊὸν νὰ ἔλθῃ πρὸς ἀποκατάστασιν ἐν Ἑλλάδι, ὅπου καὶ κλίμα εὐκράεστερον καὶ θερπνότερον τοῦ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος θέλει εὑρεῖ, καὶ γῆν εὐφορωτάτην καὶ ἤθη ἡμερώτερα, καὶ συντομωτάτην πρὸς τούτοις καὶ εὐκολωτάτην ἀνταπόκρισιν θέλει ἔχει μετὰ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἔτι δὲ σκληρότερον εἶναι τὸ νὰ ἐνθυμηθῇ τις, ὅτι πολλαὶ γεωργικαὶ Ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι, ἀποικίσασαι ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἐν Ἑλλάδι, ἀκολούθως ἠναγκάσθησαν νὰ μετοικήσωσι καὶ αὐθις εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Τουρκίαν, ἣν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἐπολέμησαν.

Μία τῶν κυριωδεστέρων φροντίδων τῆς ἑταιρίας μετὰ τὴν ὁδοποιίαν, τὴν διὰ παντὸς τρόπου ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας, τῶν κοινωφελῶν τεχνῶν, καὶ τῆς ναυτικῆς εἶναι καὶ ἡ περὶ ἀποξηράνσεως

τῆς Κωπαΐδος λίμνης, καὶ εἰ δυνατόν, ἡ περὶ χρησιμοποίησιν τῶν ἐν αὐτῇ ἐπιβλαβῶν ὑδάτων εἰς τὰς ξηρὰς πεδιάδας τῆς Ἀττικῆς; ὦ! πόσων ἑκατομμυρίων ὠφέλειαν ἤθελε παρέξει ἡ ἑταιρία εἰς τε ἑαυτὴν, εἰς τὸ Κράτος, καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐὰν ἐξετέλει τὸ Ἡράκλειον τοῦτο ἔργον! δι' αὐτοῦ ἤθελε μετασχηματίσει δύο ἀπεράντους πεδιάδας τῆς τε Βοιωτίας καὶ τῆς Ἀττικῆς εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας, πολὺ καλλιτέραν ἴσως καὶ γονιμωτέραν καὶ αὐτῆς τῆς γονιμωτάτης γῆς τῆς Αἴγυπτου, τῆς ἀρδευομένης ὑπὸ τοῦ Νείλου· ἐν ἄλλαις, δηλαδὴ, λέξεσιν, ἡ ἑταιρία διὰ τοῦ ἔργου τούτου ἤθελε παρέξει εἰς τὴν Ἑλλάδα μίαν ἀληθῆ χρυσοφόρον Καλλιφορμίαν, καὶ ἤθελεν ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι χρόνου ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ διπλασιάσει ἴσως καὶ τριπλασιάσει τὰ μετοχικὰ αὐτῆς κεφάλαια. Δὲν ἀγνοοῦμεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι μέγα, δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ὠνομάσαμεν αὐτὸ « Ἡράκλειον », ἀλλὰ πόσα ἄλλα ἀσυγκρίτως μεγαλιότερα τοῦτου ἐξετελεσθήσονται καὶ ἐκτελοῦνται καθ' ἑκάστην ἐν Εὐρώπῃ; Εἶναι ἄρα τὸ ἔργον τοῦτο μεγαλιότερον τοῦ τῶν ὑποβρυχίων τηλεγράφων καὶ μάλιστα τοῦ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας προταθέντος ἄλλοτε ὑποβρυχίου σιδηροδρόμου, ὅστις βεβαίως ἤθελε γείνει, ἐὰν προέκυπτεν ὕλική τις ὠφέλεια; Εἶναι ἄρα γε μεγαλιότερον τῆς διορύξεως τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ; καὶ εἰς ποτε δυνατόν νὰ φοβώμεθα ὅτι μόνοι οἱ Ἕλληνες, οἱ κατ' ἐξοχὴν συνειθισμένοι ὄντες νὰ ὑπερνικῶσι τὰς δυσκολίας, καὶ νὰ γίνωνται ἀπὸ μικρῶν μικροτάτων μεγάλοι καὶ μέγιστοι, καὶ ἀπὸ πενήτων πενεστάτων, πλούσιοι καὶ βαθυπλοῦτοι, εἶναι, λέγομέν, ποτε δυνατόν νὰ φοβώμεθα ὅτι οἱ τοιοῦτοι Ἕλληνες θὰ ὀπισθοδρομήσωσιν ἐνώπιον τῆς δυσχερείας τοῦ ἔργου, ἀναλογιζόμενοι τὴν μεγάλην ἀναντιρρήτως παραγωγικότητα αὐτοῦ; ἐὰν ἀναμνησθῶμεν τί ἦσαν τὸ πρῶτον καὶ τί ἐγένοντο ἔπειτα οἱ Ζωσιμάδαι, ὁ Καπλάνης, ὁ Σίνας, ὁ Βερναδάκης, οἱ Ράλλαι, οἱ Ροδοκανάκαι, οἱ Τσιτσίτσι, οἱ Σεικιάραι, οἱ Λασκαρίδαι, ὁ Παπαγιάνης, καὶ πάντες σχεδὸν οἱ διαπρέποντες σήμερον καὶ μεταξὺ τῶν βαθυπλοῦτων, μεγαλεπιχειρηματικωτάτων καὶ μεγαλεπιβούλων εὐρωπαϊῶν Ἕλληνες οὐδόλως πρέπει νὰ ἀμφιβῶμεν ὅτι οὐχὶ μόνοι καὶ τὸ ἔργον τοῦτο θέλει ἐπιχειρήσει καὶ μετ' ἐπιτυχίας θέλει ἐκτελέσει μία τοιαύτη ἑταιρία, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἕτερα καὶ μεγαλιότερα καὶ δυσχερέστερα ἀρκεῖ μόνον νὰ συστηθῇ. Δυσχερῆ μὲν ἀλλὰ σπουδαιότατα ἔργα εἶναι καὶ τὰ ἐξῆς· ἡ διόρυξις τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ, δι' ἧς συγκοινωνεῖ ἀμέσως τὸ Ἀδριατικὸν Πέλαγος μετὰ τοῦ Αἰγαίου· σιδηροδρόμος, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν περάτων τῆς Πελοποννήσου, διατέμνων ταύτην τε καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ συνδέων αὐτὴν μετὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας καθὼς καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα· τίς ὅμως νὰ ἐπιχειρήσῃ ταῦτα; ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ὁθωνος; εἶναι μωρία τὸ νὰ ἐλπίζῃ τις παρ' αὐτῆς τοιαῦτα· θὰ κυλύεται λοιπὸν τὸ ἔθνος αἰωνίως ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς διαφθορᾶς, ἢν ἐπιδαψιλεύουσιν ἀφθόνως εἰς αὐτὰ;

οὐχὶ βεβαίως. Καὶ πῶς; ἐπιτρέπεται ἄρα ν' ἀμφιβάλλωμεν περὶ τῆς διαθέσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ μάλιστα τῶν ἔξω ὁμογενῶν; καὶ εἶναι ποτε δυνατὸν ν' ἀγνοῶσιν οἱ τελευταῖοι οὗτοι τὰ μέγιστα εὐεργετήματα, ἅπερ παρέσχον εἰς μὲν τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἡ ἑταιρία τῶν Ἰνδιῶν, εἰς δὲ τὸ Αὐστριακὸν ἡ τοῦ Λοῦδ ἑταιρία; καὶ δὲν παρέσχεν ἡ πρώτη εἰς μὲν τὴν Ἀγγλίαν ἑκατὸν εἰκοσιπέντε ἑκατομμύρια ὑπηκόων Ἰνδιῶν, καὶ ἄπειρον πλοῦτον, καὶ ἀκατατάλογιστον δόξαν καὶ τὴν ἐπὶ πολλὰ ἔτη διαρκέσασαν καὶ σήμερον ἔτη ἀκμάζουσαν πρωτοβουλίαν τῆς πατρίδος αὐτῶν εἰς τὰ συμβούλια καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν μεγάλων ἔθνων; καὶ τί ἦτο ἡ Ἀγγλία, παραβαλλομένη πρὸς τὴν σημερινὴν ἔνδοξον καὶ τρισευδαίμονα κατάστασιν αὐτῆς, πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας τῶν Ἰνδιῶν; Καὶ τί ἦτο ἡ Αὐστρία πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας τοῦ Λοῦδ; δὲν εἶχε κηρυχθῆ αὐτῇ ἄραγε εἰς κατάστασιν χρεωκοπίας; δὲν ἤθελε κατακερματισθῆ ἄραγε, ἢ ἴσως ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τοῦς γεωγραφικοῦς χάρτας, ἂν μὴ συνεσταίνετο ἡ ἑταιρία αὕτη; καὶ δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ ἑταιρία ἥτις καὶ σήμερον ἔτι διατηρεῖ μεγάλιν τὴν πρὸ πολλοῦ ἐκπεπτωκυῖαν καὶ ἐτοιμόρροπον ἤδη οὔσαν Αὐστρίαν; Μόνοι ἄρα γε οἱ Ἕλληνες, οἵτινες διὰ μὲν τῆς ἀνδρίας των ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος εἰλκυσαν τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἀπὸ δυσμενεστάτου τὸ πρῶτον συμπαθέστατον καὶ ἀρωγὸν ἔπειτα διὰ δὲ τῆς εὐφυΐας των καὶ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ καὶ ἰδίως ἐμπορικοῦ νοῦς των, ἐκπλήττουσι σήμερον ἅπαντα τὸν ἐμπορικὸν κόσμον, διὰ δὲ τῆς τιμιότητός των εἰλκυσαν τὸν σεβασμὸν αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ ἐντίμως καὶ ἐν βραχεῖ διικνηματι χρόνου θρησαυριζομένου πλοῦτου αὐτῶν κατέστησαν οἱ μονοπῶλαι τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὸ βαρόμετρον τοῦ ἐμπορίου πολλῶν μεγαλοπόλεων τῆς Εὐρώπης, μόνοι ἄρα γε, λέγομεν, οἱ Ἕλληνες θὰ στερῆσιν κατὰ τὸν πατριωτισμὸν, ἐνῶ ἄχρι τοῦδε παρέσχον ἐκπληκτικώτατα τεκμήρια αὐτοῦ, καὶ θὰ διστάσωσι νὰ συστήσωσιν ἑταιρίαν, ἥτις πρῶτον μὲν τοῖς παρέχει ἀσφάλειαν τῶν κεφαλαίων αὐτῶν, δευτέρον δὲ τόκον ἴσως μεγαλειότερον τοῦ ἐν Εὐρώπῃ παρεχομένου ὑπὸ πολλῶν ἑλληνικῶν κεφαλαίων, καὶ τρίτον ἐπαγγέλλεται τὸ μεγαλεῖον, τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος αὐτῶν; Καὶ πότε ἄλλοτε ἐπεκλήσθη ἡ πατρίς τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν τέκνων τῆς καὶ ἐπέτυχε; Καὶ θὰ διστάσωσιν ὁ Σίνας, ὁ Βερναρδάκης, οἱ Ράλλαι, οἱ Ροδοκανάκιαι, οἱ Σκιάραι, οἱ Σκαρμαγκᾶ, οἱ Πετροκόκκιναι, οἱ Μαυροκορδάτοι, οἱ Λασκαρίδαι καὶ πάμπολλοι ἄλλοι νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετὰ τὴν παῦσιν βεβαίως τῆς τυραννίας καὶ τῆς διαφθορᾶς, τὰ περισσεύοντα κεφάλαιά των διὰ τοιαύτην ἔθνοσωτήριον, ἀσφαλῆ καὶ ἐπωφελῆ ἐπιχειρήσιν; Μόνον ὁ Βερναρδάκης καὶ ὁ Σίνας ἢ καὶ ὁ μεγαλεπίβουλος Παπαγιάννης, ἂν συνενοηθῶσιν εἰλικρινῶς καὶ θέσωσι τὰς πρώτας βάσεις πρὸς σχηματισμὸν τοιαύτης τινὸς ἑταιρίας, ἡ ἑταιρία αὕτη θέλει καταρ-

τισθῆ ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι χρόνου, καὶ θέλει ἀρχίσαι τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς.

Περαιόντες δὲ τὸν λόγον εὐχόμεθα νὰ εἰσακουσθῆ ἡ ἀσθενὴς φωνὴ μας μόνον ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν, ἀδιαφοροῦμεν δὲ καθ' ὀλοκληρίαν περὶ τὰς λεπτομερείας· ἀπλοῦς μόνον πατριωτισμὸς καὶ καθήκον πρὸς φίλον μᾶς ἐνθαβρύνουσι νὰ γράψωμεν καὶ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, καί τοι οὐδέποτε ἀσχοληθέντας ἀποκλειστικῶς οὔτε περὶ τὰ ἐμπορικὰ, οὔτε περὶ τὰ οἰκονομολογικὰ· ὅ,τι ὅμως ἐξορκίζομεν τοὺς ὁμογενεῖς εἶναι τοῦτο· πρῶτον μὲν νὰ ἀποφεύγωσι τοῦ λοιποῦ πᾶσαν μκταιάν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐπίδειξιν· διότι εἶναι σκληρὸν τὸ νὰ θέλωμεν νὰ διαθρέψωμέν τινα, ἀπὸ πολλοῦ ἐντελῶς νῆστιν διαμένοντα, μὲ Ἄνανᾶς· δεῦτερον δὲ νὰ μὴ ἐλπίζωσι τι ἀπὸ τοῦ ἐπικρατοῦντος κυβερνητικοῦ συστήματος· ἂν μάλιστα εἰσακουσθῆ ἡ ἀσθενὴς ἡμῶν δέησις, καὶ συστηθῆ τοιαύτη τις ἑταιρία, καλὸν εἶναι αὕτη νὰ μὴ ἀναμίξῃ πολὺ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν· διότι πανταχοῦ τοῦ κόσμου ἀπεδείχθη, ὅτι ὅπου ἀναμιγνύονται καὶ αἱ πατριωτικώτεραι καὶ φρονιμώτεραι καὶ τιμιώτεραι τοῦ κόσμου Κυβερνήσεις εἰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις, ἐκαὶ αἱ ἐπιχειρήσεις αὗται δὲν εὐδοκίμοῦσι· καὶ παράδειγμα τούτου φέρομεν ἐξ ἑνὸς μὲν τὴν Ἀγγλίαν, ἐξ ἄλλου δὲ τὴν ἐν Πάτραις οἰνοποιτικὴν ἑταιρίαν. Ἐπὶ τέλους φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἑταιρία πρέπει νὰ ἐπιφυλάξῃ εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ διανέμῃ μετὰ εἰκοσιπενταετίαν ἀπὸ τῆς συστάσεώς τῆς εἰς δύο ἴσας μερίδας τὸ καθαρὸν κέρδος ἢ περίσσευμα· καὶ τὴν μὲν μίαν μερίδα νὰ ὠφεληθῆ αὕτη, παρέχουσα εἰς ἕκαστον μέτοχον πρὸς τῷ τόκῳ καὶ ἀνάλογον μέρος· ἢ ν' ἀγοράσῃ δι' αὐτῆς τὸ ἐθνικὸν δάνειον, καὶ οὕτω νὰ κατασταθῆ αὕτη ἡ δανείστρια τοῦ ἔθνους· τὴν δὲ ἑτέραν νὰ διαθέτῃ ὡς καὶ πρότερον ὑπὲρ τοῦ ἔθνους. Μετὰ πεντηκονταετίαν δὲ ἀπὸ τῆς συστάσεώς τῆς ἡ ἑταιρία δύναται νὰ ἐπιφυλάξῃ εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ καρποῦται καὶ ἅπιν τὸ καθαρὸν κέρδος. Τότε δὴ τότε, ἡ μὲν Ἑλλάς, εἴμεθα ἐνδομύχως πεπεισμένοι θέλει κατασταθῆ ἀληθὴς γῆ τῆς ἐπαγγελίας, εὐδαίμων, ἐνδοξος, μεγάλη καὶ ἰσχυροτάτη· οἱ δὲ μέτοχοι καὶ ἰδίως οἱ καθιδρυταί, πρὸς τὸ μέγα καύχημα ὅτι ἀνέδειξαν τοιαύτην τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, θέλουσι λαμβάνει καὶ μέρος· πενταπλάσιον ἴσως καὶ δεκαπλάσιον τοῦ κατ' ἀρχὰς ὀρισθέντος τέσσαρα τοῖς ἑκατὸν τόκου. Ταῦτα δὲ πάντα θέλουσι γείνειν ἄνευ τινὸς ἔστω καὶ τοῦ ἐλαχίστου κινδύνου τῶν κεφαλαίων, καὶ ἄνευ τινὸς ζημίας τῶν μετόχων· διότι ἀμφιβάλλομεν ἂν πολλοὶ τῶν ὁμογενῶν λαμβάνουσι σήμερον τόκον τῶν ἐν Εὐρώπῃ εἰς διαφόρους ἐπιχειρήσεις διατεθειμένων χρημάτων αὐτῶν μείζονα τῶν τεσσάρων ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Οὐδὲν δὲ ἀσφαλέστερον τῶν ἑλληνικῶν γεωργικῶν κτημάτων, καὶ ἀμφιβάλλομεν ἐὰν ὑπάρχῃ τις ἀκριβέστερος εἰς τὰς δοσοληψίας καὶ τακτικώτερος τοῦ γεωργοῦ Ἕλληνας, ὅστις καὶ σήμερον ἔτι καίτοι

πληρόνων ἐνίοτε τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα τοῖς ἑκατὸν τόκον εἰς τὰ διὰ τὰς μικρὰς γεωργικὰς ἀνάγκας τοῦ δάνεια, καίτοι τῶν πάντων στεροῦμενοι, καὶ μικρὰ ἐκ τῆς γεωργίας ὠφελούμενοι, σπανίως ὅμως δυστροπεῖ, καὶ οὐδέποτε σχεδὸν ἀδυνατεῖ νὰ πληρώσῃ μὲ τὴν ἐνυπόθηκον γεωργικὴν περιουσίαν τοῦ τὰ χρέη του. Οὐδεὶς δὲ κίνδυνος ὑπάρχει τοῦ νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ ἐπασχολήσῃ καθ' ὅν προεμνημονεύσαμεν τρόπον, ἡ ἔταιρία ἐν Ἑλλάδι, ὅσα καὶ ἂν ἤθελεν ἔχει ἑκατομμύρια. Τὰ πάντα δυστυχῶς σήμερον ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τῆς ὀξυνοίας, τῆς δραστηριότητος, ἢ καὶ αὐτῆς τῆς μεγαλοφυΐας σήπονται, καὶ μόνον κεφάλαια, τιμίαν Κυβέρνητην καὶ καλὴν θέλησιν ἀπαιτοῦσιν, ἵνα γείνωσι παραγωγικώτατα, καὶ ἵνα ἐκπλήξωσιν οἱ Ἕλληνες καὶ αὐθις οὐχὶ μόνον τὴν βάρβαρον Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀνατολὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν προσέτι τὴν πεφωτισμένην Δύσιν, ἢ καὶ ἅπαντα τὸν κόσμον διὰ θαυμάτων, ἂν οὐχὶ μεγαλειτέρων, τοῦλάχιστον ὅμως ἐφαμίλλων τῶν τῶν ἀρχαίων αὐτῶν προγόνων. Ὡς ὁπόσῃ δόξα καὶ οἶα ἀθανασία προσδοκᾷ τοὺς μέλλοντας νὰ ἐπιχειρήσωσι πρῶτοι, καὶ ἐκτελέσωσι τοιοῦτόν τι σχέδιον, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης αὐτῶν ὑλικῆς ζήτησίας, ἢ μάλιστα καὶ μὲ ὠφέλειαν ἀνυπολόγιστον.

Διαρκούσης τῆς τυπώσεως τοῦ ἀνὰ χεῖρας ὑπομνήματος ἀνέγνωμεν μετὰ συγκινήσεως ἐν τισιν εὐρωπαϊκαῖς ἐφημερίσιν εὐμενεῖς ἐπικρίσεις τοῦ πρώτου ἡμῶν ὑπομνήματος· τὰς κρίσεις ταύτας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου θέλομεν δημοσιεύσει διὰ τοῦ τρίτου ἡμῶν ὑπομνήματος. Συνάμα δ' ἐλάβομεν καὶ συγχαρητήριο ἐπιστολὴν πολυτίμου τινὸς φίλου, ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς.

Ὁφελοῦμαι δὲ περιστάσεως ταύτης, ἵνα προσέσω ἐνταῦθα παρατηρήσεις τινὰς περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἀβούτ δημοσιευθέντων διὰ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ « ἡ Σύγχρονος Ἑλλάς » (La Grèce contemporaine) καὶ ἑτέρας τινὰς κρίσεις τοῦ Κόμητος Καρλέιλ, πρώην ἀντιβασιλέως τῆς Ἱρλανδίας.

« Ὁ Ὅθων λέγει ὁ Κ. Ἀβούτ, οὐδέποτε ἐσυγχώρησε τὴν ὑπαρξίν δι-
 » καστηρίων ἀνεξαρτήτων ἐν Ἀθήναις, ἐπειδὴ δὲν ἀνέχεται τὸ ἰσόβιον
 » τῶν δικαστῶν. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ σύνταγμα καθιέρωσε τὸ ἰσό-
 » βιον τῶν δικαστῶν· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς Ὅθων ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπὸ
 » τῶν Ἑλλήνων ὑφαρπαγὴν τοῦ συντάγματος, ἠσχολήθη ν' ἀνακτήσῃ
 » τὸ ὑφαρπαγέν. Εἶναι λοιπὸν ἀπόλυτος κύριος εἰς τὸ Κράτος του. Εἶ-
 » ναι δὲ περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Ὅθων δὲν ἀγαπᾶται. Οἱ Ἕλληνες
 » οὐδέποτε θέλουσι συγχώρησαι τὸ θρήσκευμα καὶ τὴν καταγωγὴν τοῦ

» Ὁθωνος, καὶ ἂν οὗτος ἦτο ὁ καλλίτερος καὶ νοημονέστερος βασιλεὺς τοῦ κόσμου. » (1).

Κατὰ τὸ ἄρθρον 36 τοῦ συντάγματος ὁ Βασιλεὺς ὠρκίσθη νὰ προστατεύῃ τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων.

Πόσον ὅμως πιστῶς ἐτήρησε καὶ κατὰ τοῦτο τοὺς ὄρκους τοῦ Ὁθων δὲν εἶναι τοῦ παρόντος χρόνου νὰ ἐξετάσωμεν ἐν λεπτομερείᾳ. Ὁθεν ἀρκούμεθα μόνον εἰς τὸ ἐξῆς περιστατικόν.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος διαιρεῖται εἰς 25 ἐπισκοπὰς ὀρθοδόξων. Ἐν ᾧ δὲ ἅπαν τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἔβριθε καὶ βρῖθει ἐπισκόπων τοῦ Δυτικοῦ δόγματος, ὁ Βασιλεὺς, μὴ διορίζων ἐπισκόπους ὀρθοδόξους πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἀποθησκόντων, περιώρισε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς τρεῖς μόνους· καὶ οὐδέποτε ἴσως ἤθελε πληρώσει τὰς ὑπὸ τοῦ θανάτου κενωθείσας θέσεις, ἐὰν μὴ ἐβίαζεν αὐτὸν εἰς τοῦτο ἡ ἀπόπειρα ἐπαναστάσεως τοῦ Μοναχοῦ Παπουλάκου.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἐδανείσθη ὁ Ὁθων, νομίζομεν, ὑπὸ τῆς Αὐστρίας. διότι καὶ εἰς τὸ Βασιλείον τῆς Οὐγγρίας ὑπῆρχον ὀκτὼ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι. Ἡ δὲ Αὐστριακὴ Κυβέρνησις, μὴ διορίζουσα νέους πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν θνησκόντων, περιώρισε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς τρεῖς μόνον, καὶ μόλις μετὰ τὴν ἐπαναστάσιν τοῦ 1849 ἐπέτρεψε τὸν διορισμὸν νέων. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι καὶ αὕτη ἡ Αὐστρία κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους προσπαθεῖ ν' ἀποπλύνῃ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ τὸ ἔξοχον πνεῦμα τοῦ Ὁθωνος εἶναι πάντοτε ἔτοιμον νὰ συλλέξῃ πᾶν δυσῶδες Αὐστριακὸν βράκος καὶ νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸ ὡς ἔνδυμα δόξης.

Περὶ δὲ τῆς ξενικῆς καταγωγῆς τοῦ Ὁθωνος δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ εἰπώμεν πολλά, διότι δὲν βλέπομεν κατὰ τί ἠδύνατο νὰ βλάβῃ αὐτὴ τοὺς Ἕλληνας, ὥστε νὰ μὴ τὴν συγχωρίσωσι. Μήπως ὑπάρχει μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων σπουδαῖός τις ἀντίζηλος τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου; καὶ ὑπάρχει ἄρα Ἑλλήν τις, πρεσβεύων, ὅτι καὶ ὁ Βασιλεὺς πρέπει νὰ ἔξῃ Ἑλληνικὴν καταγωγῆν; ἀλλὰ πόθεν προέρχεται ἄρα γε ἡ ἀπάτη αὕτη τοῦ Κυρίου Ἀβούτ; Οἱ Ἕλληνες ἄρα γε δὲν συγχωροῦσι τὴν ξενικὴν καταγωγῆν τοῦ βασιλέως των, ἢ τούναντίον; ἀς συμβουλευθῶμεν περὶ τούτου αὐτὸν τὸν Κύριον Ἀβούτ. « Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασιλισσα λέγει ὀλίγον » κατωτέρω ὁ Κύριος Ἀβούτ, ὀμιλοῦσι λίαν καθαρῶς μάλισα, τὰ Ἑλληνικά· » ἀλλ' ἡ καρδιά των εἶναι Γερμανικὴ (ἀνάγνωθι μᾶλλον Αὐστριακὴ)· οἱ » δ' Ἕλληνες γινώσκουσι καλῶς τοῦτο. Ἡ Βασιλισσα ἀρέσκειται μὲν ἐν » Ἀθήναις, ἀλλὰ δι' αὐτὴν τ' ἀρεστότερα πάντων τῶν ἐν αὐταῖς εἶναι » τὰ Βασιλικὰ ἀνάκτορα, οἱ Βασιλικοὶ κῆποι, οἱ Βασιλικοὶ ἵπποι, ἢ » Βασιλικὴ ἔπαυλις, καὶ πρὸ πάντων οἱ χαιρεστιμοὶ, τοὺς ὁποίους εὐχα- » ρίστω; δέχεται, διερχομένη τὰς ὁδοὺς· ὁ δὲ Βασιλεὺς ἀγαπᾷ μὲν τὸν

(1) ἰδὲ ἡ Σύγχρονος Ἑλλάς ὑπὸ Ἀβούτ σελ. 231,

» Βασιλικὸν θρόνον, ἀλλ' ἤθελον ἀγαπήσει κάλλιον τὸν Αὐτοκρατορικόν
 » καὶ οὐδόλως ἀγαπᾷ τὸν λαόν του. Εὐχαρίστως συγχωρεῖ τὰ ἐγ-
 » γλήματα, ὅταν δὲν ἔπαθεν αὐτὸς ἐκ τούτων· ὁσάκις δὲ τοῦ καταγγέ-
 » λεται δολοφόνος τις ἢ κλέπτης νομίζει, ὅτι τὸν δικαιολογεῖ, λέγων,
 » εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς τὸν θρόνον μου. (1)

Κατὰ πᾶσαν δὲ περίπτωσιν ὁ Κ. Ἄβουτ ἐπαναλαμβάνει τὰ αὐτὰ
 καὶ ἐπὶ παραδείγματι, ὁμιλῶν μετ' ἐμφάσεως ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ
 συγγράμματί του « τὸ ζήτημα τῆς Ῥώμης » περὶ αὐξήσεως τοῦ πλη-
 θυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἀναγνωρίζει μὲν τὴν γονιμότητα τῆς Ἑλληνικῆς
 φυλῆς, ἀλλ' οὐδόλως τὴν καλὴν διοίκησιν αὐτῆς.

Ὁ δὲ πρῶτος Ἀντιβασιλεὺς τῆς Ἰρλανδίας κόμης Καρλαίλης ἐν τῇ ἐφη-
 μερίδι τῇ ἐπιγραφομένῃ « αἱ Τουρκικαὶ καὶ Ἑλληνικαὶ θάλασσαι » κη-
 » ρύττει ὅτι « ἡ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως Ὅθωνος εἶναι ἡ ἀνικατω-
 » τέρα καὶ κακοηθεστέρα καὶ πρὸ πάντων ἢ πλέον περιφρονητέα πάσης
 » ἄλλης κυβερνήσεως, ἣν ἔθνος τι κατεδικάσθη ποτὲ ν' ἀνεχθῆ· « as the
 » most inefficient, corrupt, and above all, contemptible with
 » wich a nation was ever cursed. (2).

Τὸ νὰ φέρῃ λοιπὸν τις φουστανέλαν οὐδόλως σημαίνει ὅτι ἔγεινεν ἐκ
 καρδίας Ἕλληνα· ἀλλὰ μόνον ὅτι ἔγεινε τοιοῦτος δι' ἐνὸς βράχους (παλαι-
 σπᾶνου)· διότι καὶ πολλοὶ ἀρναοῦται τοῦρκοι φοροῦσι φουστανέλαν καὶ
 καμαρώνουσιν ἐπ' αὐτῆς. Ἄλλως δὲ τόσον ἀντιπαθητικὸν εἶναι εἰς αὐτὸν
 τὸ ἔθνικὸν αἶσθημα, καὶ τοσοῦτον περιφρονεῖ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, ὅπερ τὸν
 ἀνέδειξε κατὰ τι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὥστε περιοθεύων κατὰ τὸ 1859
 εἰς τὴν Γερμανίαν, διὰ νὰ ὑβρίσῃ τὸ ἔθνος καὶ νὰ τοῦ ἐνθυμήσῃ τὴν κατὰ
 τὸν μεσαιῶνα κατάκτησιν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἐτόλμησε νὰ
 τιτλοφορηθῆ καὶ ὡς κόμης τῶν Ἀθηνῶν.

Περιστοιχιζόμενος δὲ ὑπὸ ξένων ἰδιαιτέρων συμβούλων, ἀφωσιωμέ-
 νων εἰς τὴν Αὐστρίαν, καὶ ἔχων ὡς πνευματικὸν του ἓνα τετραπερασμέ-
 νον Ἰησοῦίτην, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ὁποίου οὐδὲν γίνεται ἐν Ἑλ-
 λάδι, προδίδει, νομίζομεν, τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους· δεχόμενος δὲ πάν-
 τοτε εἰς ἐμπιστευτικὰς συνεντεύξεις τὸν πρέσβυν τῆς Αὐστρίας καὶ τὸν
 ἀναπόσπαστον αὐτοῦ ἀκόλουθον πρέσβυν τῆς Βαυαρίας, εἰσάγει, οὕτως
 εἰπεῖν, τὸν ἐχθρὸν ἐντὸς τοῦ τείχους. Ταῦτα λοιπὸν μόνον δὲν δύνανται
 ποτὲ νὰ λησμονήσωσιν οἱ Ἕλληνες τοῦ Ὅθωνος καὶ οὐδόλως τὸ θρήσκει-
 μα καὶ τὴν καταγωγὴν.

Τραχύτητας τινὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ καιμένου θέλομεν τὰς ἀποφύγει εἰς
 τὴν Γαλλικὴν μετάφρασιν.

(1) ἴδ. αὐτοῦ· σελ. 358.

[2] ἴδ. Diary in Turkish and greek waters by the Earl of Carlyle P. 208.

